

886-1

цена 30.— дин.

АНТОЛОГИЈА

НАЈНОВИЈЕ ЛИРИКЕ

У РЕДАКЦИЈИ И СА ПРЕДГОВОРОМ
С. ПАНДУРОВИЋА

ТРЕЋЕ, ПРОШИРЕНО И ИЛУСТРОВАНО ИЗДАЊЕ.

БЕОГРАД

1927

886-1

МНCЛФ

АНТОЛОГИЈА НАЈНОВИЈЕ ЛИРИКЕ

У РЕДАКЦИЈИ И СА ПРЕДГОВОРМ
С. ПАНДУРОВИЋА

25.520

ТРЕЋЕ, ПРОШИРЕНО И ИЛУСТРОВАНО ИЗДАЊЕ.

БЕОГРАД

1926.

Пре пет година изашло је прво издање ове антологије, знатно мањег обима од овога које је данас у рукама читалаца. Том приликом, писац ових редова дао је и кратак предговор којим је објаснио начин постанка саме антологије, мотиве и тежње њених састављача. Предговор је гласио:

Разорно дејство великога Европскога Рата оставило је трага не само по свима осталим областима друштвенога живота него и на пољима књижевнога рада и стварања. Код нас, ти трагови су само дубљи, очитији и дуготрајнији у колико су наш народ и наша земља били теже погођени у крвавоме рвању народа и раса.

Док је рат трајао, наша књижевност је била делом мртва, делом сасвим пригушена. Сви књижевни часописи били су обустављени; публикација књига, у Хрватској и Словеначкој, сведена на минимум; у прегаженој Србији ње уопште, за време од три године, није ни било. Ко је после ослобођења и уједињења, крајем 1918 и готово целе 1919, погледао на нашу литературу, имао је разлога страховати за њену блиску будућност. Нарочито у Београду, књижевни живот, исто као економски и друштвени, слично његовом спољашњем, запуштеном изгледу, личио је на велику развалину, са мало трагова из плодне и добре прошлости, без великих изгледа на брзу обнову и бољу будућност. Књижевни и уметнички живот у Београду био је готово угашен. Али противно првим и жалосним утисцима, стање наше књижевности, и ако знатно погоршано после свих политичких догађаја, није било очајно. Релативно брзо, већ око половине 1919, почињу се јављати млади и здрави изданци наше предратне литературе, која је била бујна и плодоносна у свима својим гранама и огранцима. С почетка скромно, и као плашљиво, затим све снажније и јасније, наша се књижевност, постепено али стално, регенерисала.

Први знак те обнове, управо првих покушаја да се наша књижевност пробуди из своје летаргије, била је појава омладинских листова, „Новог Покрета“ и „Дана“. Далеко од тога да су ти листови по књижевној вредности својих прилога били на висини нових потреба и нових захтева, они су, ипак, били далеко симпатичнији по својим побудама и својим намерама но по ономе што су стварно могли пружити нашој књижевности и нашој публици. Покренути без много материјалних средстава, без потребног искуства и критерија код својих уредника, у времену

многобројних и великих материјалних и техничких сметња, они су брзо морали престати. Од „Новог Покрета“ изашла су само два броја, од „Дана“ дванаест.

Али већ с јесени 1919. Г. Г. Велимир Живојиновић и Милорад Јанковић, у друштву са потписатим, долазе на идеју да крену један већи, довољно обиман и солидан књижевно-политички часопис, који би могао задовољити све потребе нове публике, утицати на здрав развитак наше књижевности, уносити истовремено светлости у сва многобројна питања, књижевна и политичка, која су се појавила после трогодишњег мрака и ропства у нашем народу, и после завршне фазе Великог Рата који је решен након великих пролома на фронтима Шампање, Фландрије и Македоније, што је изазвало слом Централних Сила и пораз немачког милитаризма и његових савезника.

Задатак је био врло сложен и ванредно тежак. Пре свега, чисто техничке и материјалне сметње биле су необично велике и изгледале често непремостиве. Општа оскудица у сваком материјалу и техничким средствима за једно књижевно предузеће, општа девалвација новца, уништени и једва у неколико васпостављени саобраћај, скупоћа која је нагло расла без икакве нормиране прогресије, били су први камен спотицања у сваком раду ове врсте. Затим, питање *шта*, облика и правца једног новог часописа, питање организовања сарадње, није било ни мало лакше од питања техничких и административних. Постигнути морални успех и добити поверење читалаца, а не претрпети материјални слом, — то је био главни проблем. Покретачи ове замисли ипак су имали једно предосећање: да ће се морални успех постићи само уношењем најчистијих побуда и строге савесности у ово предузеће, а да ће се материјални слом избећи само великим и што већим напорима и радом.

Тако се, 1 новембра 1919, појавила *Мисао*.

Одређујући физиономију и тип часописа, уредници *Мисли* су се руководили овим побудама и запажањима, и имали ове намере и циљеве.

1.) *Мисао* не може бити чисто књижевни часопис. После великих политичких догађаја у Европи, после страховитих поремећаја друштвених односа, после уједињења нашег народа, једна гомила политичких и социјалних питања нагло је изашла на дневни ред. Та питања су директно тангирала и притискивала свакога грађанина, наметала се сваком посматрачу без разлике професија, инфицирала и саму књижевност и науку; и затварати очи пред тим питањима значило би бити или слеп или недовољно савестан. Зато су покретачи *Мисли* одлучили да се лист мора освртати и на ту појаву, задовољити и ту потребу, и покушати да баци што више светлости на нова политичка и социјална питања.

2.) Свесни, међутим, да је књижевност највиша и најлепша манифестација друштвеног живота у сваком народу, уредници *Мисли* су, с друге стране, морали дати у своме листу угледно место књижевности и уметности уопште, тим пре што је хитна регенерација наше књижевности била, стварно, једна од најпречих

потреба нашег друштва. И зато је одлучено да *Мисао* буде један књижевно-политички часопис.

Што се тиче политичког дела, уредници су стали на гледиште да је први политички задатак очувати тековине које је наш народ задобио после изванредних, непроцењених и страховитих жртава за своју слободу и уједињење. Према томе првом и најважнијем задатку, *Мисао* је била отворена за свако слободноумно, напредно и честито претресање свих нових питања, затварајући своја врата само оним тенденцијама које би биле реакционарне, антинационалне и штетне за потпуно ментално уједињење нашег народа или његову снагу и достојанство.

4.) С обзиром на потребу обнове наше књижевности, уредници *Мисли* су знали да постоје и морају постојати разна схватања у књижевном стварању разних генерација. Нарочито после рата, менталитет целог друштва је знатно измењен. Интелектуални видови нових генерација су постали шири, али је њихова морална база постала несолиднија. Једна нова књижевност заиста се осећала; али је она долазила упоредо са читавим гомилама књижевних фалсификата; праве вредности су биле смешане са лажним; у општем хаосу после рата под видом књижевности протурали су се најапсурднији и најтенденциознији продукти болесних амбиција и празних, више или мање вештих мистификатора.

У књижевном делу *Мисли* уредници су се старали да донесу само оне прилоге који су имали неоспорно потребне естетичке, дакле чисте уметничке вредности. Они нису правили разлику између појединих праваца и школа, између „старих“ и „нових“, али су се брижљиво старали да под видом уметности не пропусте у лист напред поменуте мистификације претенциозних и празних псеудореформатора и надриписаца. Према томе, ако извесни продукти т. зв. нових писаца нису могли добити места у *Мисли*, то је само зато што су то у ствари бесмислице лишене сваке уметничке вредности. Иначе, уредници су чак радије пуштали радове младих и најмлађих писаца, непознатих и тек пониклих талената, но познатих и признатих писаца, сматрајући да је књижевност жив организам који се развија, и да је први задатак једног озбиљног часописа да буде претходица у стварању признања оним талентима који су ту, али се још не виде и не признају; јер су млади они на којима остаје не само свет него и књижевност.

Мисао може бити задовољна резултатима свога рада и својих напора. Велики број угледних сарадника за њен политичко-социјални део, врло велики број њених сарадника на лепој књижевности, знатан и досада у нас највећи одзив читалачке публике, најзад с више страна и много пута изражено признање објективних и компетентних мишљења чини да је она, после годину дана, постала једна духовна потреба нашег света.

Уредницима је ипак најмилија ствар, што су успели да донесу извесан број одличних радова сасвим нових и сасвим младих писаца, који су се први пут појавили у овоме часопису

и у њему имали свој први књижевнички успех који је, свакако увек и најлепши.

*

Ова *Антологија* треба, пре свега, да буде једна књига одабраних песама наших данашњих писаца, коју ће радо и више пута читати сви они који воле књижевност и поезију. Она је састављена само из оних песама које су се појавиле после Европског Рата, јер тај рат представља једну прекретницу не само у другим областима друштвеног живота него и у нашој књижевности и лирици. Осим тога, за нашу лирику до Европског Рата постоји одлична *Антологија Новије Српске Лирике*, од Г. Богдана Поповића, и добро сређена антологија *Млада Хрватска Лирика* од Г. Љуб. Визнера. Међутим, ово је прва антологија наше поратне лирике, најновије, дакле најактуалније, наше данашње лирике у правом смислу речи, по којој се може ценити како можемо гледати на сутрашњицу и ближу будућност наше поезије.

После тога, ова *Антологија* треба да покаже, да наша најновија, поратна лирика постоји, да је она, каткада, на висини наше предратне лирике у њеним најбољим и најсавршенијим примерцима, и да је сасвим погрешно убеђење неких *старијих* да ова лирика нема никакве естетичке и уметничке вредности. Али, истовремено, ова *Антологија* треба да из једне гомиле уметничких песама и бољих или лошијих мистификација које се данас појављују издвоји и покаже шта у тим разноврсним, измешаним и разнородним продукцима данашњице има праве и више уметничке вредности, вршећи тим начином нужну селекцију из данашњег хаотичног стања нових духова и нове литературе. То је, држимо, најбољи пут да се једном експерименталном и директном методом разбије и друга заблуда, заблуда или тенденција *нових*, да фабрикацијом најапсурднијих и најшаренијих производа оболелих амбиција сугерирају уверење да нова књижевност мора бити мимо света, мимо разума и ван схватања и најинтелигентнијих читалачких кругова.

Најзад, избор песама за ову књигу извршен је само између оних песама које су се појавиле у *Мисли*. То је учињено из више разлога, од којих сваки, држимо, има објективних услова да буде примљен и позитивно оцењен.

Међу првима од тих услова је свакако тај, што је *Мисао* прве године после великих европских догађаја била у нас први и једини велики књижевни лист који је излазио и доносио знатан број прилога готово свију наших данашњих песника. Други разлог је у томе, што је под тим околностима и на тај начин објављен толики број песама, да се од њих може, са релативно мало напора, саставити једна антологија наше најновије лирике. Најзад, на трећем месту је разлог који се, по мишљењу уредника ове антологије, састоји у потреби да и други књижевни листови приређују повремено оваква или слична издања одабраних радова, у интересу књижевности, књижевне публике и својих сарадника.

Последњи и општи разлог, који у главном англобира остале и специјалне, то је баш тај што ова књига треба да буде Анто-

логија *Мисли*, то значи, да се напорима који су улагани у току једне године да се нова поезија морално и материјално помогне скромним средствима једног независног листа, да и један формални и стварни резултат.

Према томе ми не мислимо, да је у ову књигу ушла свака песма која се појавила после рата, а која би заслуживала места у једној антологији; али смо уверени да је у њој врло велика већина таквих песама; — као што смо уверени да ће ова *Антологија* бити врста компаса за оријентацију публике у данашњем стању наше поезије, једна ручна и омиљена књига свих интелегентних читалаца, и дуг признања према правим талентима наше данашње лирике.

Данас, пет година доцније, потписати не би имао ништа да измени из свога предговора првome издању. Можда би извесне пасусе могао подвући, пошто су се они, писани пола деценије уназад, показали сасвим оправданим, тачним, и пошто и данас вреде. Нешто би се, ипак, могло додати *Мисао* је данас у осмој години живота. Од 1921 до 1926 године и цела наша књижевност, специјално поезија, и сама *Мисао*, пролазиле су кроз неједнаке и чудновате фазе. Око 1922 године антиуметничке тенденције, упоредо са антикултурним и антидржавним покретима, биле су страховито набујале. Неко време, под видом књижевне продукције, појављивале су само књиге које су, посматране споља, изгледале сулуде. Брижљивим, провераваним испитивањима констатавало се да су оне у ствари одвратне, јер се кроз њих, стално и систематски, провлачила једна антиетичка нота. Поред тога, и ако су представљале атак и на позитивна осећања, и на разум, и на укус, — оне су писане, публиковане и растуране са потпуно свесном намером да стварају хаос, и да, поред осталих друштвених вредности, компромитују и књижевност. Помагани, свесно или несвесно, од слабих, никаквих или немогућих критичара, ти продукти су, за своје политичке циљеве, успели толико да публика у знатној мери напусти књигу и изгуби поверење у њу. То је тако звана „криза наше књиге“, о којој се данас говори и пише.

Међутим, нешто енергичном акцијом критике, нешто сузбијањем политичког покрета који јој је

био ослонац, а нешто само по себи, као свако зло, та „књижевност“ је, углавном, престала.

Постепено, прави таленти су опет изашли на површину. Неки од њих прошли су нетакнуто кроз ту кризу; неки, поведени једно време „модерним тежњама и струјама“, претрпели су извесне дефекте на својој поезији; најзад јавили су се нови, најмлађи таленти, последња генерација наше лирике.

Зато ће читалац у овом проширеном издању *Антологије* наићи на имена којих у првом издању уопште није било, јер су се први пут јавила у нашој лирици тек око двадесет треће године. То су, примера ради, г. г. Радослав Драгутиновић, Ј. Радловић, Никола Мирковић, Марко Врањешевећ, и други.

Невесела нам је дужност поменути на овоме месту да су други млади таленти, тек поникли и лепо развијени, брзо били изгубљени за нашу поезију. Прерану, наглу смрт Љубице Ђорићеве, Анђелије Лазаревић, Душана Васиљева, Божицара Стојадиновића, Недељка Николића има разлога да искрено ожали и „Мисао“ и цела наша најновија књижевност.

Иначе, начела и мерила која су диктовала прво издање задржана су и у овом. Ако у данашњем проширеном издању *Антологије* има знатно већи број писаца и песама, лако је погодити, према ономе што смо мало пре рекли, да то долази отуда што су се у међувремену од 1921 до сада, појавили нови песници, непознати у оно време, који с пуним правом заслужују места у *Антологији Најновије Лирике*. Мерило за избор није дакле спуштано. Оно је, за један степен, чак и подигнуто. То је разлог што су неке песме из првога издања изостале у овом издању, пошто је појмљиво да се 1921 године, непосредно иза великога рата, и у време прве обнове наше књижевности, морало при саставу једне антологије узети мало шире и мање строго естетичко мерило за избор. Данас, када је наша лирика знатно богатија и бројем дела и бројем својих представника, тај књижевно-опортунистички моменат

могао је бити елиминисан. Сваки ће читалац моћи да утврди да тиме ни физиономије књиге ни општи утисак није нимало измењен. Он је, надамо се, само бољи и пунији.

Напоследку, ово проширено издање је илустровано. Држимо да ће тиме читаоци *Антологије* имати једно интимно и лично задовољство више, пошто су поред песама дати и ликови аутора, у колико се до њих могло доћи.

То је, од прилике, све што би се најконцизније и најкраће имало да каже поводом овога издања.

Изван ових, чисто информативних изјава, уредник не жели ићи даље на овоме месту. Све остало, почевши од укупнога утиска који наша најновија лирика даје у овом издању *Антологије* према оном ранијем, па до оцене појединих песама и њиховог распореда, остављено је да процењује самостално сваки читалац, по своме укусу, без упутстава са стране, и на самом делу.

Уредник ће бити потпуно задовољан ако ова *Антологија* буде и на даље „врста компаса за ориентацију публике у данашњем стању наше поезије, једна ручна и омиљена књига свих интелигентних читалаца, и дуг признања према правим талентима наше данашње лирике“ — као што је рекао у последњем ставу свога предговора првоме издању.

Октобра 1926, у Београду.

Сима Пандуровић.

Сибe Миличић.

РАЗГОВОР.

— Како се зову ти мали, дивни цветови
што ничу у једној души?

— Зову их чудно: стихови.

— Кажу (да ли је то истина?)
да цветају кад се у човеку
велико нешто руши?

— О, то би била страшна истина!

— Реци, у каквој души и када
то чудно цвеће цвета?

У души којом Бог влада,
у души у којој се гради
високи, светли, дивни храм;

у души у којој је
највећа стварност: сан!

Сибe Миличић.

ПРОЛЕТЊА ПЕСМА.

Пролеће, данас зваћу те чистотом:
још сунце врело пољубило није
ока ти два;
а стидљиво ти лице још се крије
и неком свежом, невином лепотом
данас ти сја.

Десанка Максимовић.

Пролеће, данас радост ћеш се звати,
јер за осмехе чело твоје ведро
једино зна.

На твоје чисто, насмејано недро
данас прљавом ногом не бих стати
желела ја.

Већ, кад би како данас лептир била,
па да високо у зрак се узнесем,
надвисим све;
да теби нигде мрљу не нанесем,
већ да ти само сенка мојих крила
падне на тле.

Десанка Максимовић.

У ПРАЗНИК ЖИТА.

Био је празник зрелог жита,
ах, зрелог жита
и месец јун;
девојка једна стазом хита,
на грудима јој цвећа кита, —
ах, дивна кита,
и скут јој пун.

По лишћу пала свежа роса,
ах, свежа роса
к'о бисер чист;
девојка стазом иде боса,
и цвећа пуна њена коса, —
ах, бујна коса, —
к'о цвет, ко лист.

Тада је једно срце мало,
ах, срце мало
пошло у грех.
И док је, горе, небо сјало,
с грана је свеже лишће пало,
ах, лишће пало
к'о звук, к'о смех...

Густав Крклец.

Сад туга оним путем хита,
некуда хита
к'о сломљен чун;
а на груд'ма јој свела кита...
Био је празник зрелог жита,
ах, зрелог жита
и месец јун.

Вайрослав Немир.

РАДОСТ ВЕЧЕРИ.

Вече...
Далеко негде падају
уморне магле преко жутих њива,
и река тише тече
хладна, сребрна, сива.
И боје су мирне, и сневају
у језеру касних сатова.
Вече...

А у мени певају
ноћни певачи
песме пијаних сватова,
певају... певају... певају...

Отворите широм прозоре.
Ја путујем белим цестама,
ја певам и путујем до зоре.

И тамо, где ће ме стигнути
кукурек гиздавих петлова
и сребрне зоре сјај,
к'о сена ја ћу се дигнути,
белим јутарњим једрима
ношен у далеки крај...

Густав Крклец.

СВУД ГА ЧОВЕК СРЕТА.

Свуд га човек срета; од снажна му крета
К'о да беху поља испуњена света:
На њиви, у башти где споменак цвета,

У шуми, у долу где поточић тече —
У пролеће, лето, у јутро, у вече —
Свуд га човек види, и чује, и срета.

Сад га видиш горе где на њиви оре;
подвикује само: „Хеј, шароња, море!...
И оре, и оре, и оре, и оре...
Док пролеће свѐже, пуно снаге сунце
Обасјава поља, планине, врхунце,
Он оре, и оре, и оре, и оре...

Сад га видиш како свечано, полако
По браздама иде... и ритмично јак,
И лево и десно, пада зрнце свако...
И док запад шири руменило своје,
Златна зрнца свуда по црници стоје,
Као да их Господ вештом руком так'о...

Сад видиш где сѐже, да снопове веже:
Дохвати за уже, мало га пререже;
Притисне коленом, упорно притеже;
Од ужета краје подвије, подбоде;
Свезане усправи, па другима оде;
И веже, и веже, и веже, и веже...

Сад га видиш боса: по трави му коса
Фијуче, и свира, и блешти... и роса
Чудновате своје ликове му шаље...
И у зноју сва је огрезла му коса;
Ал' он коси даље, и даље, и даље;
И редови дуги нижу се откоса.

Сад га видиш стара: удара, удара
У дебло од храста... удара, удара...
За ивером ивер: гомила се ствара...
И још једном лупне, и још једном лупне,
И... кр кр кр кр кр... храст на земљу бупне:
И на њему деда смеши се, одмара...
— — — — —

...И више га нема... Боже!
За навек га нема... Боже!

Недељко Николић.

ПОКОШЕНА ЛИВАДА.

Ливада крај реке сања.
Зриковци тужно зричу.
Помрлих трава душе
још лебде врх откоса
што се лагано суше.
О, ви не знате тужну
о смрти трава причу!
Зриковци тужно зричу.

Јутрос дођоше неки
дивови као храшће
у домовину трава;
и мртво паде безброј
љупких шарених глава;
и безброј нежних тела
зденуше у плашће
дивови као храшће.

Свега девојка једна
златног, округлог ока
и трепавица бели'
лепрша на ливади
и рањеницима дели
мирисне осмехе, чедне,
у место црвена сока, —
девојка златног ока.

Сутра, опет у зору,
доћи ће дивови они;
и страшне сурове виле
зденуће у сена многа
мирисне главе миле.
Лежаће у једном гробу
толики милиони...
Доћи ће дивови они.

Тужно зриковци зричу;
чује се до облака.
Вечера целог жале

Хамза Хумо.

зелен-коњици своје
лепе витезе пале.
Плачу над гробовима
мртвих, драгих јунака; —
чује се до облака.

Десанка Максимовић.

У ОРАШЈУ.

У орашју у широком
врело подне зраке точи;
у орашју у широком
злата блеште.
Све је тихо, боно тихо.
Млада врба жучно сочи.

Кроз орашја кроз широка
воде теку, носе дане,
к'о и лане.
Авај, туго!
Белим платно, руно златно.
Моји дани уплакани.

У орашју у широком
златне воде, златне дане
ткаје лисно зелен-грање.
Тихо.

Шуми река.

Неко пева:

Аој нане, мила нане,
леле мени!

Однесе ми хитра вода
у неповрат младе дане!

Аој нане, мила нане, —
леле мени, —
тешке ли су ноћи саме!

Хамза Хумо.

Сл. И. Кирјаковић.

НОЋ У ПАРКУ.

Из каскаде од туча
ситан прска бисер, и звони, и кључа,
и црне су легле сене
поред бледих леја, каскаде и мене.

По грању се сплеле
месечеве зраке румене и беле;
и тече песма са тананих жица,
док изнад стабала од злата
плешу, лове се и кикоћу јата
визија плавих жена-вештица.

А ветар им просипа косе;
шуми и грли их дивне, плахе, босе,
јер су га жене у плесу завеле
изнад липе, брезе, кестена и јеле.

Гле! месец расплиће зраке
са грана и у клупко их око себе мота.
Нестају сенке опрезне и лаке...
Визије плину тужно, без кикота.
На глас сањиви јутарњег петла
вриснуше жене: ево зраке светла!...

Тишина... Ишчезле су сене.
На лишћу спава ветар, а поред мене
из каскада од туча
ситан прска бисер, и звони, и кључа...
Сл. И. Кирјаковић

ПЕСМА ЛАКИХ СУТОНА.

Ми смо бродили кроз сенке дубоке,
и нашим нежним душама,
као белим дигнутим једрима,
шапутале су волне сутона
о крајњем циљу, о тихом далеком заливу.

И онда смо тихо молили сутоне
да све, сем нас, у њима утоне;

Благоје Живковић.

и они су нас лепо слушали;
и као да су нас кушали
колико имамо жеља, љубави.

И опет смо молили сутоне,
да наша бела лађа
и наше душе, бела њена једра,
у сутонска топла недра
за навек потону.

И они су нас опет слушали
и нашим нежним душама —
као белим дигнутим једрима —
шапутали о крајњем, последњем циљу
и тихим валовима грлили топло
нашу белу лађу, њена бела једра.

Благоје Живковић.

ПОЋИМО У ШУМЕ.

Поћимо у шуме.
Ноћас сам рада
да гледам, како јесен бела
цвета и пада
и на равни пут.
Поћимо у шуме:
из свију врела
гледа по један месец жут.

Поћимо у старе,
искусне шуме;
ноћас се храшћа уморне гране
спокојно сломиле.
Поћимо у шуме;
на све стране
тужно миришу
пролећа увелих гомиле.

Момчило Насџасијевић.

Пођимо кроз болни
осмех честâ:
ноћас су букве витке и беле,
и сенке бреста
тихо се плаве.
Пођимо у шуме;
уз пут ће јеле
држати небо врх наше главе.

Пођимо у шуме:
ноћас ће траком
свију се река сребро осути.
Пођимо у шуме, —
под звездом сваком
сањају мирно листови жути
стазом и мостом, брдом и долом.
Пођимо у шуме: —
ноћас би хтела,
да ме се увек сетиш с болом.

Десанка Максимовић.

ПЕСМА ФРУЛЕ.

Фруло, што дах мој радосни
жално у дољи разлеже?

Да л' што пастири помрли
тобом призиваху драгу?
Ил' жал се стани у мени:
с неба ме стрела ранила,
жалцем ме земља печила,
па радост ми је сузицом
и капљом крви кићена?

Или, кад песма протекне,
жал те за одбеглом тајном?

М. Насџасијевић.

Јован Пауновић.

ПОСЛЕ БУРЕ.

Јутрос је бура беснела,
и сад по цестама лежи
много лишћа увелог,
много лишћа невеселог; —
као безброј вапијућих руку
много грана саломљених стрше.

Јутрос је бура беснела
и по пољу нашем пустошио гром.
Сад: раскољени леже, к'о два брата дива,
два невина храста и сестрица ива.

Јутрос је бура беснела;
а сад је небо весело
и ваздухом титра сунца осмејак.
— На души мојој све је опет тихо,
болно тихо,
к'о у луци што је минулих бродова.

Јован Пауновић.

ПРОЛЕТЊА ПЕСМА.

По небесима пролетњим
Сиви се облаци кидају
И лаке замке зидају
Над језерима плаветним.
Из земље водом кропљене
Дижу се топли таласи;
Чују се тихи уздаси
Из душе њене стопљене.
Од гране грани прелеће
Тек наслућено брујање;
Млако и хладно струјање
У ваздуху се сусреће.
Привлачност и одбијање
Доносе танки мириси;

Љубица Ђорић.

Буде се траве, ириси,
Почиње рано смејање.
Сребрног сунца стрелице
Лако на воде падају.
Чему се благом надају?
Чега су жедне зенице?
— Младости! Младости! Младости!
Долази рано пролеће,
И душа опет волеће
Сунчани видик радости.

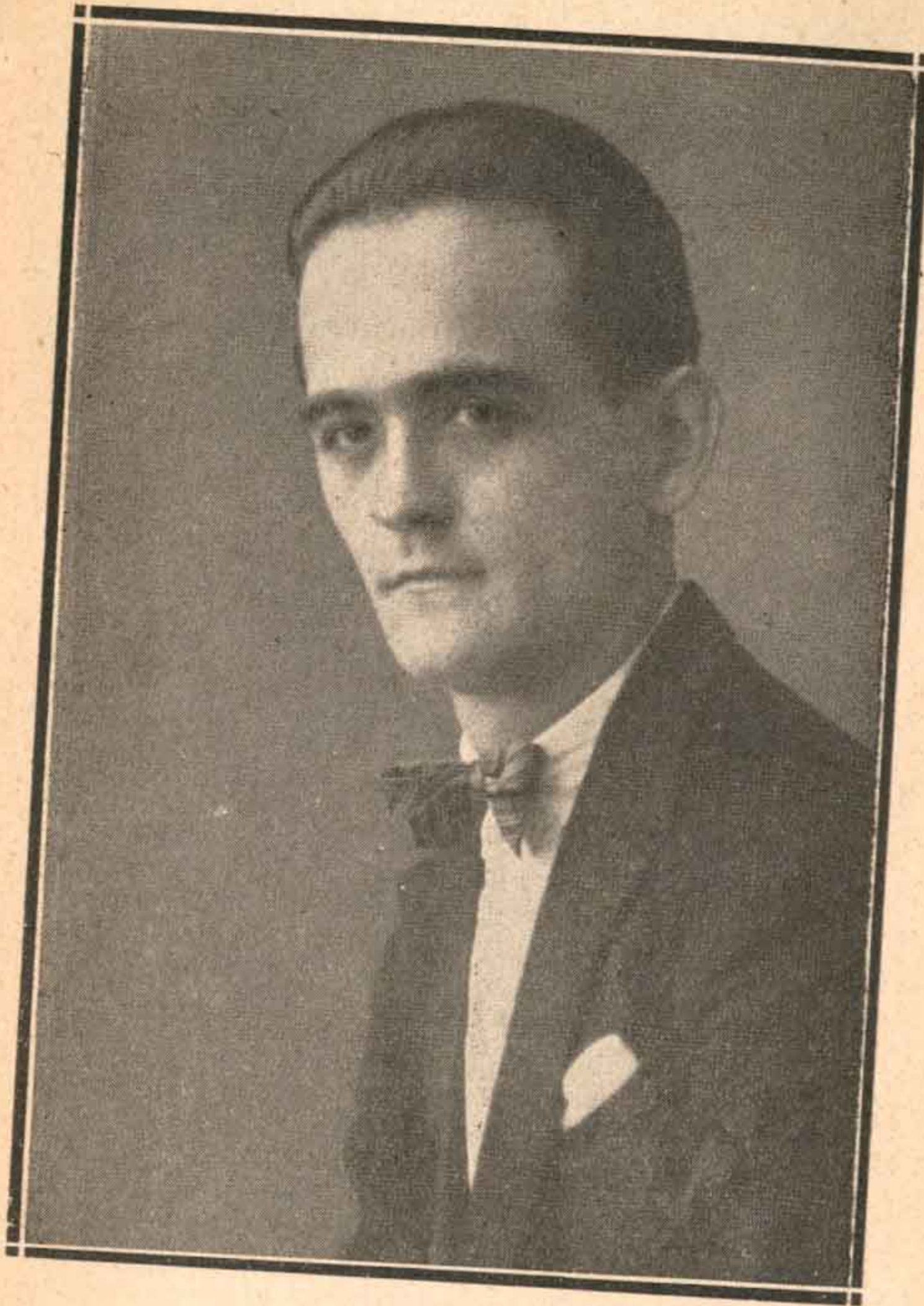
Љубица Ђорић.

КИША У ГРАДУ.

Златни и жути обручи задњег сунца
спуташе облаке тешке
над градом;
и пренуше облаци тешки,
проломише модра дна;
а сада:
киша.. киша... киша...
читаво вече пада.
У лименом жлебу жубори
к'о поточић модри у гори;
по сивом асфалту тече
у мртво, тешко вече,
тече... тече... тече...

И бију и мију капи прозоре моје;
а ја сам сâм у соби,
у тужној соби, к'о у судници...
И бију и мију капи прозоре моје;
а ја сам сâм у соби
са жутим сунцокретом;
ал' нигде нема ни једног златног сунца,
да му поклоним себе
и тешке, уморне боје тужнога цвета.

Душан Букић.

Пада... пада... пада...
жалосна киша, и тече
читаво божје вече.

Ћуте облаци тмасти,
и моја соба ћути;
и никога, никога нема,
да му поклоним жути
сунцокрет своје страсти.

Гусијав Крклец.

ПЕСМА ПРЕД ЈЕСЕН.

Зашто се тако често склапате очи моје?
Нисте ли можда уморне од ове божје лепоте,
од овог чуда над чудесима?
Или је моја бољка
сморила и вас,
па се тако често склапате,
очи моје?
О, отворите се,
растворите се широм
и жудно, као последњи пут.

Јер, ко зна,
да нас неће, уморна моја ока два,
још јесен ова
засути лишћем свелим, лишћем жути
са јабланова, са јабланова...

Душан Букић.

ЈЕСЕЊЕ СЛУТЊЕ.

Нечујно се јесен, влажна и без сунца,
спустила на село и њиве под травом;
Пуста, свела шума уздише и бунца.
Негде гавран гракће тресућ' црном главом.

Милуш Јовановић.

Мртвачки спокојни дневи су без даха;
Магла, сива магла све око нас скрива;
На душе нам пада сен мистичног страха
Од те споре смрти што око нас бива.

И вечери ове ми слушамо како
Прикрада се она мукло и полако,
Кроз врт што лагано умире и вене...

Кобна слутња слази у све наше моћи
И, као питање у језивој ноћи,
Светле само наше раширене зене.

Милуш Јовановић.

САН У ЈЕСЕЊОЈ ШУМИ.

На једној мртвој, изгубљеној стази
о пролећу мислим и пролеће чекам.
О плаволико пролеће немирно,
дубоко у шуми ето си се скрило!

Ја знадох да ћу у животу
бело и нежно желети трајно;
а давне чежње, и звезде, и руже,
волим и носим у грудима тајно —
па ипак су ми сузе данас добре.

И у тужне кад погледам гране,
све ми се чини:
к'о цвет умиру лепе жеље
за незнанога и знаног страдати,
с мишљу на драге и прошле,
желимо заспати.

Санче! твоје меке и топле усне
мир и заборав, реци, да л' доносе,
санче жељени?

Радослав Драгушиновић.

И гле! пролеће се над реком плавило
под стеговима сунчаним, кроз поља,
мило и светло тек што се јавило.

Малишан један босоног, с цвећем
крај пута дугог (у свет што води?)
стоји и жалне пева арије.

Радослав Драгушиновић.

НАДАЊА БИВШЕГ РОБА.

Човече, још дете,
Да ли ће те чим обдарити
Магловита, неизвесна,
Извесно кратка будућност,
За сва твоја надања,
За све поднете жртве
И прошла, болна страдања?

Јер, сада ти остаје само
Растргнута душа
И истрошено тело...
За све су очи уморне,
И све су жеље мртве,
А мисли црне, суморне...

Последњом снагом
Ропски си ланац раскинуо.
Али си поражен застао:
Слобода касно је дошла —
Срце не куца брже —
Младост је била и прошла...

Куда ћеш, куда би сада?
За тебе ведрих дана нема;
И цвеће више не цвета,
Нити те драга чека...

Никола Мирковић.

Када ћеш, човече — дете — старче,
 Наћи покоја телу и души?
 — У извесном вечном сну,
 Којим ће те неизвесна будућност обдарити?
 Ил' се још надаш, можда,
 Поглед један да ће те дићи и спасти
 И душу озарити,
 Пре но што би кроз светлост живота
 И слободе
 Страсно заволео сенку смрти?...

Марко Видојковић.

СВЕЈЕДНО.

У неизвесност некуд дани ходе,
 И око мене свет се овај креће,
 И цесте бивају све веће, веће;
 Ја не знам куд ме моји дани воде.

Далеко негде златне лађе броде;
 И баште знам, у њима плаво цвеће...
 Је л' тамо радост или је распеће?
 Ја не знам. Али дан за даном оде.

Па видим: мој је живот јалов тек'о;
 Не нађох стазе, моста тамо преко,
 И све ми оста туп и кржљав сан.

Све око мене суморно, далеко.
 Па био тужан или радостан, —
 Свеједно. Опет измиче ми дан.

Никола Мирковић.

НОВЕМБАР

Дан натмурен, мрачан као старац сед.
 Шуме жуте.

А небо ниско,
 и тако блиско:
 рек'о би човек, да би га лако
 с онога брега и руком тако.

Марко Врањешевих.

А све путе
завејало лишће свело...

са багренова
са јабланова,
са јасенова...

јесење лишће свело.

Душан Ђукић.

НЕПОЗНАТОЈ ДЕВОЈЦИ.

У белим сновима својим ја стварам твој лик.
Сећам се: попут меке свиле
спуштале се твоје косе,
и два тамна цвета испод росе
снѐнѐ су ти очи биле.

Срели смо се једном у далеком свету,
гледали се, неми, у ћутању дугом,
устрептала срца, али једно другом
никад пришли нисмо; само очи наше
блистајући немо говорити знаше
кад реч свака, немоћна, заћути.
А после нас тужне
далеки, незнани однесоше пути.

И никад не сазнах у који си отишла крај,
ни да л' ти се јави у сећања дну,
ил' походи те кадкод, у невином сну,
очију мојих грозничави сјај.

А да ти руку пружих, можда бих срећан био;
да сам те драгом назв'о и у твој топли skut
уморну главу скрио,
жељеног мира можда бих нашао кут.

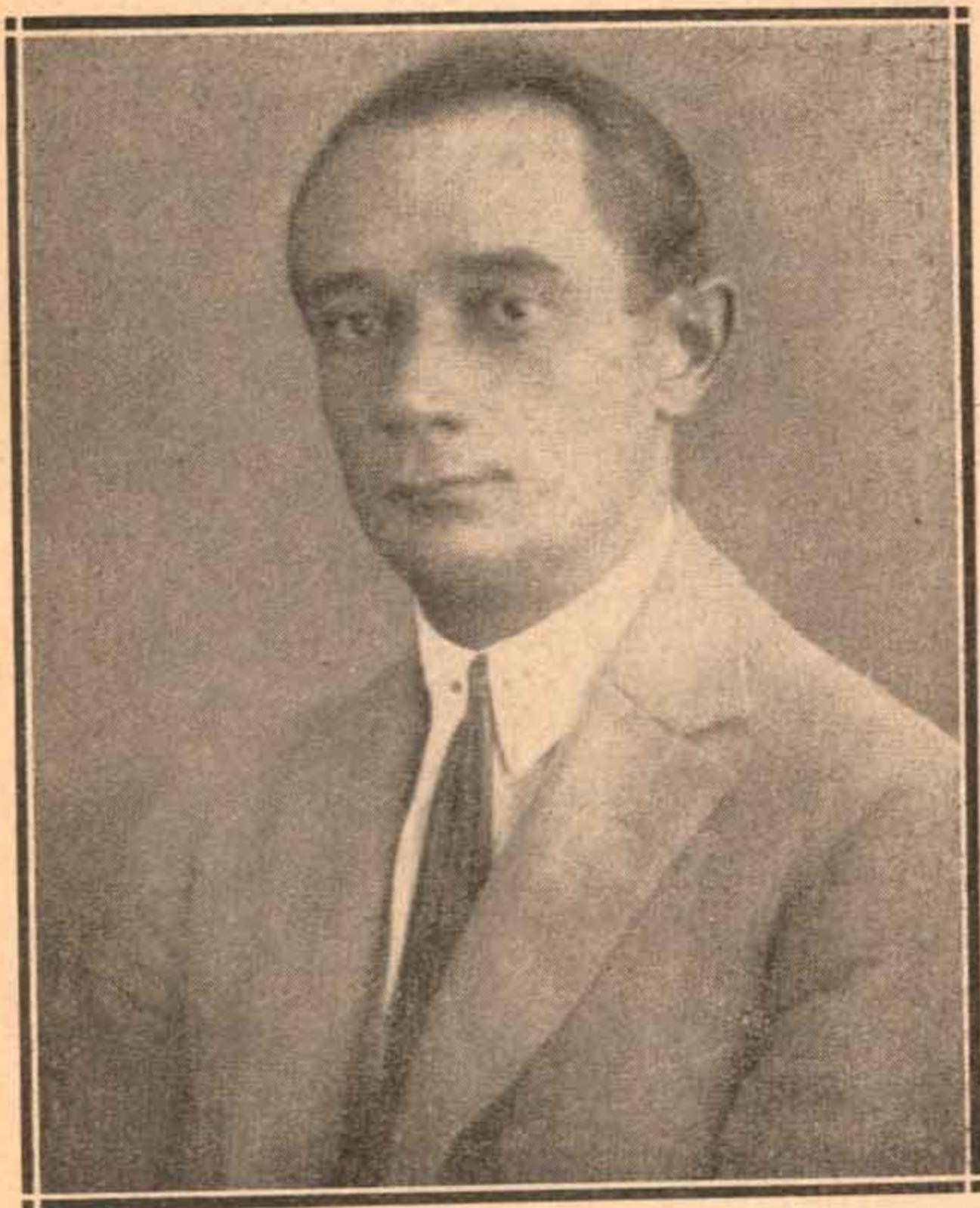
Па ипак сам спокојан, кад с вечери благе
спомена драгих походи ме свет,
кад коса твоја к'о опојан цвет
у сну ми замирише,
и тихо ми се смеше твоје очи драге.

Марко Врањешевих.

Борђе Глумац.

Весело букнуше прозори у сјају
И све се руке испружиле кретом
Радости према, у белини, дану;
А на окна се наслониле гране
Окићене, све под снежним цветом.

Борђе Глумац.

МАТИ БОЛА ДЕТЕТУ ШТО ПЛАЧЕ.

У туге струне
Не дирај, сине!
Нека се вине
И нека груне
Радости гласак
Још који часак!

Болова струне
Не кидај, драги,
Док шуме круне
И ветар благи!
Оне ће свенут...
Само још тренут.

Близу је јесен,
И дрхтај снесен,
И лишће пало...
Све струне јада
Биће ти мало,
Мој сине, тада!

Недељко Николић.

ЗИМСКА НОЋ.

Шта те то прену са дна глухе ноћи,
душо, свијена у клупче ћутања?
Да л' ти се причу звук имена твог,
ил' дубок уздах друге које душе

Велько Пејровић.

што, у том мрачном и мразном беспућу,
вапи за срца људскога узглављем?
... Глуха је ноћ, и метална студен,
к'о непробојна санта стоји свуд
измеђ планета, и ствари, и душа...
— Завејани су путеви и стазе,
залеђена су и мора и реке;
на немом небу голи месец лебди, —
умрлог нечег празни саркофаг.
... Укочено је све у себи самом,
и згрудвано и стврдло у самоћи.
На питања ти одговора нема,
на уздах језа равнодушја пири,
на пружене ти руке пада снег...
... Угашен усхит враћа се у срце,
к'о леш у земљу; враћа се и труне.

Велько Пејровић.

FINALE.

О, како ми је душа обасјана,
Како ми срце страсним ритмом бије;
И свака суза још неиспакана
Стих цео звучни, притајани крије.

Знам да је ова велика екстаза
Предсмртни, болни сан душе што гине,
И духа мојег да је задња фаза
Тај полет позни у светле висине;

И срца мојег силна химна ова
Знам да последњи осмех је судбине —
Младости моје песма лабудова,
И задњи блесак звезда из даљине.

Но младост моја не умире тужно
У ноћ суморну, уз шум бони кише,
Уз ропот горки и грчење ружно,
Немоћна одвећ да заплаче више.

Даница Марковић.

У дан свечани, сред сјаја и ружа,
Уз ритам песме и звукове звона,
Последњом чашом, што јој удес пружа,
Са кобном жудњом напаја се она,

Док у блиставој агонији гасне.
И у свештени тај час даровани
Свом крви срца боји псалме страсне,
Да звуче неба простори незнани.

Даница Марковић.

У ЦРКВИ.

Шта траже овде твоје мутне очи,
Дечаче?
Утеху благу,
Ил' давни, радосни детињски сан?

Ту трепте сада бледе погребне свеће
И лик је Маријин укочен и тужан.

Приклони главу своју уморну
И моли мирни, вечни заборав.

Марко Врањешевих.

САМОЋА.

Мутна се тама по видику свија,
К'о тешка слутња која срце стеже;
А негде песма жалосна и тија
К'о вапај душе кроз ноћ се разлеже.

И танка, звучна флаута је прати...
Ноћ ова старе болове открива:
Од прошлих снова опет срце пати,
И све тужније и тужније бива.

Трифун Ђукић.

А моја сетна душа сва се стапа
У синфонију вечери без звезда,
И над прошлошћу сузне очи склапа
К'о тица изнад порушена гнезда.

Т. Ђукић.

МОЈ ЖИВОТ.

Далеко тамо, далеко сневају мрачне планине босанске.
Ја с тугом помишљам на њих:
У њима тамо, у њиховом лишћу тамном,
Вене моја младост.
Очи су моје упиле њихове суморне сенке —
Оне сад увек лутају са мном.
И знам, када се вратим, студеног једног дана,
Сенке ће њихове задњипут засјати у мојим мутним
зенама.

Душу ми море болна, носталгична сећања:
Кад уроним свој снени поглед у јутарње магле,
Сетим се жалосно мирнога сплитскога мора —
У њему ја сам утопио свој најлепши детињски дан.
А када падне уморно вече,
У моме сећању болно затрепери
Један плави, ведри осмех и прамен меких коса
Што ишчезоше некуд у неповрат.

Блед сам сада и уморан, мада тако млад —
Ја болујем вечно од успомена.
О, када бих могао да, у сласти једног мирног
заборава,

Постанем нем за све што ме сећа на прошлост!
И ништа више да ме не растужи:
Ни бледило мога лица, некад руменог,
Ни поглед на мрачне сенке далеких гробља...

Живим само у Јесени и за Јесен:
Кад пружим руку, затрепери свело лишће,
И душу моју испуњава мир,
Благо, радосни мир.

Јован Радуловић.

Сад Калемегдан баца јесење сенке на мој живот;
А знам да ће и ово његово свенуло лишће
Дрхтати једном, сетно, на дну душе, у успоменама.

Марко Врањешевећ.

СЕНКЕ.

По пољу ноћас сенке попададе
И црна, тешка сета са облака.
На души нигде сунчаног зрака,
Ни звезда што су некад живо сјале.

Усахле мисли, угасли видици.
Све ћути. Ал' од срца, болног срца,
Што вечно пече и без суза грца,
Долазе страшни, истрзани крици.

О, да се једном добро исплакати,
И осетити радост своје сузе,
И младост праву што је стрепња узе,
Па исплакано своје срце дати!

Јован Радуловић.

ПИАНО.

Кроз вечерњу тишину ромони песма мира;
на рубу слуха клизи сетан јек виолине.
Под тамним балдахином сањиве месечине
ја пијем млако вино утехе из путира

носталгије, па спирам с душе све мутне вине
и узбуђења дана. Лагано, из оквира
самоће, издваја се чудесна слутња: сине,
и уморно ми срце флуидом среће дира.

Ја осећам где овај моменат, благ и свечан,
урезује у биће хиероглифе знане,
и смис'о њин се у ме упија, драг и вечан,

Ненад Миширов.

те у срж моју лије хармонију Нирване.
 Ја тонем у тајанство, од смрти и сласти ткано;
 и с јеком виолине у сутону мрем пиано...

Ненад Миширов.

ЈЕДНА СМРТ.

Заволе зумбул лепи —
 јуче, кад зора свану
 и сунце пољуби цвеће, шуме и пољану,
 и на њој росну траву —
 љубичицу плаву
 заволе зумбул лепи.

У истом жбуну беху;
 и када вече паде,
 он јој на свежа уста пољубац први даде,
 на чедна, росна уста.
 Ћуташе шума густа.
 У истом жбуну беху.

Данас стоје у вази,
 спустили главе ниско.
 Кончић им нежна тела у топли загрљај стиск'о.
 И зумбул с плаве косе
 пије јој капи росе,
 последње, јутрос, у вази.

О, кад би и ми, драги,
 и с оне стране света
 заједно били, попут два нежна, узбрана цвета,
 кад једног скорог јутра
 и нама дође сутра,
 мистично сутра смрти!

Десанка Максимовић.

Ж. Милићевић.

ЈЕСЕЊЕ ЗОРЕ.

Долине, реке, горе
Слуте смрт која блуди;
Јесење пуне зоре
Тамне с уздаха људи.

Душа, без мира море,
Срце, болесно, жуди;
Јесење тужне зоре
Познају жалост људи.

Позна сећања створе
Сјај који, слаб, заруди:
Јесење тужне зоре
Пуне су суза људи.

Ж. Милићевић.

ЉУБАВНА ПЕСМА.

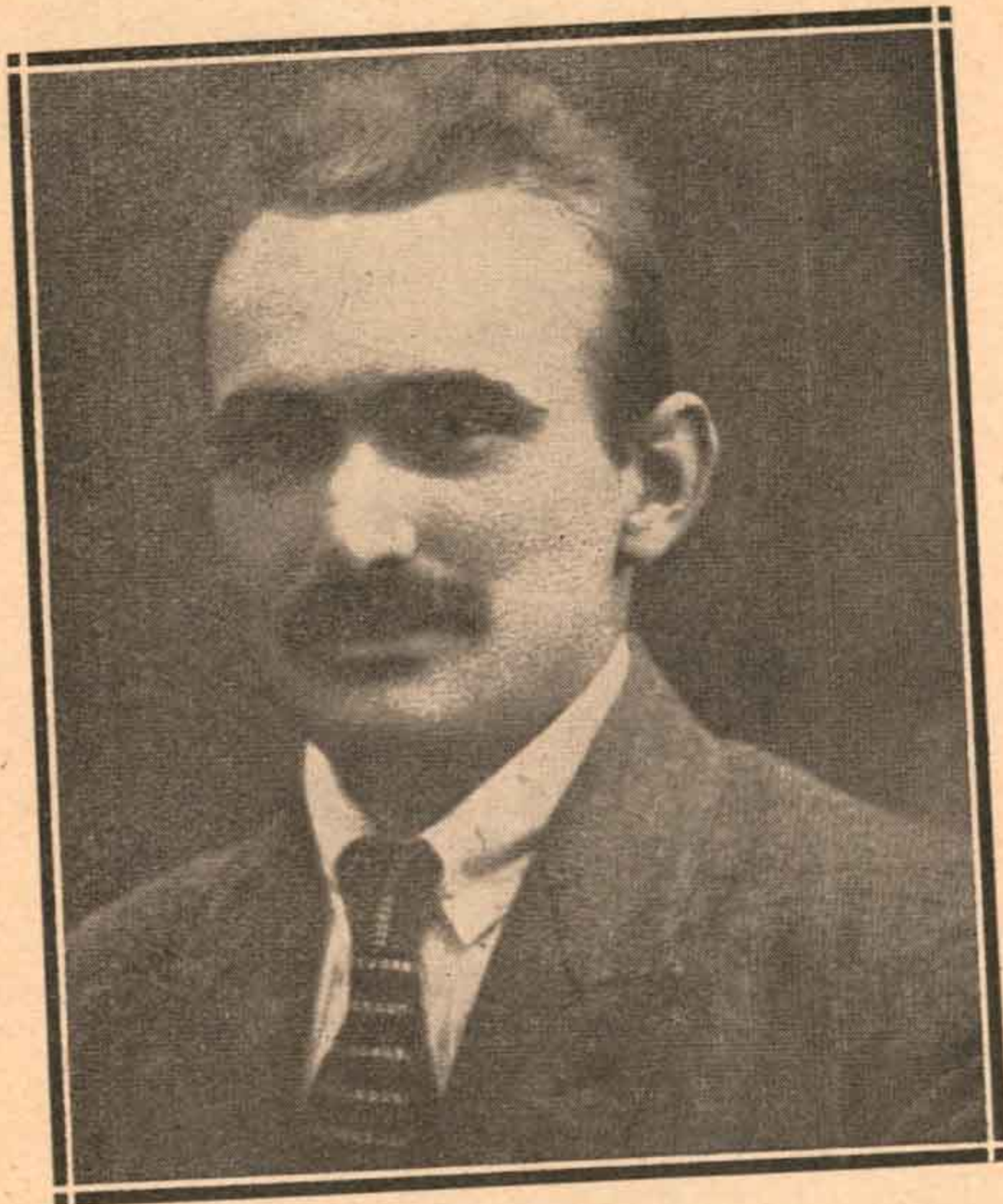
Расплакано цвеће уздише у тами,
И пелудом меким соба ме мирише;
Болови су моји ноћас са мношћем сами;
Душа нема даха да спокојно дише.

Убиће ме тешко ово кобно бдење,
И сабласне слутње залиће ме тугом.
Осећам суморно да се моје хтење
Разлева у плачу очајном и дугом.

Ко ти ноћас тамни светлост твога умља?
Ко је мукла поноћ твога миловања?
Да ли чујеш како цвеће, из безумља,
Престаје да сипа мирис топлот ткања?

Чије сузе ноћас твоје тело росе,
И чији погледи пију твоје очи, —
Док уздахе моје сви ветрови носе
И док моје срце своје јаде точи?

Божидар Стојадиновић.

Вај, нигде гласа! Цвеће болно у тами,
И пелудом мртвим соба ми мирише.
Болови су моји ноћас са мном сами;
Душа нема даха да спокојно дише.

Јован Радуловић.

ПАЛА НОЋ.

Најзад је пала ноћ и срећа преста;
Дошло је време, драга, да се воли.
Ноћ пала, тебе нема, па ме боли,
И даном љубав болове учеста.

У срцу своме за бол имам места
Дах очајања у срцу се проли.
Ноћ пала, тебе нема, па ме боли;
И бол, к'о ветар о грање, учеста.

Ноћ дуга, црна, пољима јауче,
И ветар грозан бије, носи, хуче...
Немирна поноћ, к'о срце што воли.

Дубока, страшна, неспокојна јесен,
Хладном празнином бол је у мрак снесен.
Ноћ пала, тебе нема, па ме боли...

Божидар Стојадиновић.

У СУСРЕТ ЗВЕЗДАМА.

Малој Нивес.

1.

Данас, пре него су се светачко мучаљиви чемпреси
додирнули звезда,
ти си, моја мала Нивес, умрла;
данас, пре него су расклопили своје круне бели
кринови,
заклопила си, срећна, два немирна ока.

Још се није расплела крошњама густих стабала
дубока, модра ноћ;
још ласте полећу сутонским топлим сводом —
два три румена облачића са њима се играју;
поздрављају их са црног, старинског бора
распевана гнезда;
док те тамо, над гребеном златним,
прва вечерња звезда,
велика, чудесна, незнана звезда
дозивље . . . чека.

Она, сва срећна, и не слуги,
да још крај маслине зелено класје трепери,
док међ њим раштркане црвене булке,
благослов нашег младога сунца,
твоју ручицу за слепоподневну нежност
нестрпљиво снотре.

Узаман те оне ишчекују;
а ја, кога су једино у твојој пратњи истински
примале,
не могу де им кажем, моја мала пријатељице,
да је оно малено срце
(које ће ноћас мирно примити један
цинкани сандучић) —
да је оно немирно срце,
не могавши свима да пода обећану љубав,
престало да куца.

Још дуго оне неће веровати,
да је ред воштаница над малим одром,
уместо радосним цвркутањем,
даривао последњи пут родитељске зидове
дрхтавим светлом.

II.

Ти једнако мучиш, моја мала пријатељице,
као да знаш за њину доброту,
верујући, да ће оне све опростити.

Па како и не би? . . .
Мала, немирна Нивес одилази за увек;
она још тако мала и слаба,
а пут тако замагљен и туђ.

Ти једнако мучиш радујући се већ унапред
блаженству познатих чемпресова,
мирису мора, рузмарина и ноћи,
мада омамљена са њима кроз све идуће дане
нећеш осетити нежност белих ружа,
за којима си час пре смирења
у заносу чезнула,
а које ће твоја мајка гајећи својим сузама,
на твој хумак доносити.

Како ти није жао овог нашег зида
и оног малог несташка,
који те је увек пратио у сутоне,
док си се весела, пуна цвећа, са њега спуштала
кличући као птиче . . .

Боже мој, овај наш зид:
две вазе с алојама, сунце и руже,
како је захвалан био ветрићу
због миловања твојих лелујавих увојака;
овај наш зид:
сутонска радост твојих ручица
и страх твоје мајке.

III.

Оне су се данас, благо сморене,
склопиле на молитву;
а због чијих грехова, моја мала пријатељице?
Зар се бојиш, да ти добри Бог,
чије су мутне очи са старинске слике
строго бдиле над твојим мрежастим креветом, —
да ти добри Бог неће дозволити,
да понесеш са собом белу морнарску хаљиницу,
коју ти је брижљива тетка за литије наменила?

Анџе Цешинео.

О, поћи ћеш са њом, јединим даром овог пролећа,
у нераздвојни загрљај наших звезда;
и кад те мајка остави,
добри ће се месец,
просипљући сребро по процвалој огради, родити;
и он ће сву ноћ над тобом бдити,
остављајући сваког новог јутра
своју љубав сунцу.

Не бој се, он те ноћас неће пратити кроз камене
улице;
он зна, да си их ти, због неодољивог сјаја
нових играчака,
морала напустити.

Над удаљеним врховима чемпресова
све нове и нове звезде блистају.
Још мало,
и ти ћеш поћи због сопствене радости,
сва бела у црним колима, —
не марећи за бол своје мајке, —
ти ћеш поћи,
сва срећна, да постанеш мраморни анђео на нашем
гробљу

чекајући сваког новог пролећа
са склопљеним ручицама
успаванку нових славуја.

Анџе Цешинео.

ПИСМО ДРАГОЈ.

Драга, долази јесен.
Суморно ћути мој мали врт;
цвеће је погнуло мирисне главе
и стрепи, —
жута долази Смрт.
Гледам: у даљини
врхове кестенова
јесен је жутим пољупцем дотакла.

И с тугом помишљама сада:
да ли те кадгод, драга,
кад падне влажна јесења ноћ,
мучи једна слутња:
да ће нам једнога дана
од незнатних, дубоких рана
крвава бити срца: —
да ће нас минулих часова срећа
заболети болом успомена?...

Лагано долази јесен.
Ћути мој мали врт...

О, дођи, драга!
Дуго жудим твоје црне косе,
очи твоје што ми собом носе
дане среће и радости маја;
дођи, драга, да са њиног сјаја
пролећем опет врт ми замирише.

Марко Врањешевих.

ПЕСМА.

Дах је спомен о теби,
Чудан сусрет — сан,
Разјашњен не би;
Трајаше даље
Само дан.

Како је далеко све што ми драго поста!
Тек што се поче — судбина рече: „Доста“.

Тако кратко?

Једва да сен прелете воду;
И — опет чисто огледало глатко
Враћа слободу.

И то је све?

Како ми беше све на свету,
Све
Постало слатко!
У пуном јеку,
И већ: Не.

Гатка...

И тако кратка?!
О, не!

Љубица Ђорић.

ВЕСТИ.

Озеленеле гране киша плаче,
И поља мокра пружена далеко...
Као од живих да запева неко:
Часови ови грдан немир значе.

Затим од туге, све више и више,
Шумови густе мир нерава хоће.
Снесен сред собне дубоке самоће,
Ја чујем себе, ветар и млаз кише...

И покушавам да напишем писмо
(Мада на писмо не личи, и није!)
Док киша косо по гранама бије,
Ја жалим што се заволили нисмо.

Знам, она није познавала мене;
Али докле ме време не погребе,
Ја ћу је можда волети к'о себе,
И мисли њоме биће опијене.

И сваког дана и у свакој ноћи —
Знам да се срећа само срећом лечи! —
О, да л' ће она разумети речи:
Бол дајмо болу, самоћу самоћи,

Љубави љубав? И нек ветар хуче
Неспокојније и јаче и тише!
С шуштањем ситне, предпролећне кише
Нек се све крши и нека јауче!

О, ми се тада нисмо разумели!
Срећа се често бесвесно обиђе;
Бол често онде где не треба сиђе;
Јер лудо срце лудо срећу жели.

А кад се сутра изнад мокрих грана
Подигне сунце, ко љубавни весник,
Она ће чути да је вол'о песник
Великог, нежног срца, с много рана.

Да л' ће јој тада љубав бити драга,
Очију топлих које земља пије?
Свеједно. Срце за њу ће да бије
И са дна вечног, злобног саркофага.

Божидар Симојадиновић.

СТРЕПЊА.

Не, немој ми прићи! Хоћу из далека
да волим и желим твоја ока два.
Јер срећа је лепа само док се чека,
док од себе само наговештај да.

Не, немој ми прићи! Има више дражи,
ова слатка стрепња, чекање и стра'.
Све је много лепше донде док се тражи,
о чему се само тек по слутњи зна.

Не, немој ми прићи! Нашто то, и чему?
Из далека само све к'о звезда сја;
из далека само дивимо се свему.
Не, нек ми не приђу твоја ока два.

Десанка Максимовић.

БОЛНО ПРОБУЂЕЊЕ.

Већ је, драги, дошло болно пробужђење
и срце ми стегло као гвожђе вруће.
Већ је дошло горко, тешко уверење,
да ће једног дана у сиво свануће

све већ прошлост бити. У души дубоко
већ се црна слутња као плима диже;
и задрхти срце к'о рањени соко,
и болно се стеже, кад ти приђем ближе.

Осећам да љубав твоја ће умрети;
и бићу ти, драги, туђа једног дана;
а у душу моју и ти ћеш унети
једну нову поврх многих старих рана.

Да, дошло је, дошло болно пробужђење
и срце ми стегло као гвожђе вруће;
да, дошло је тешко, горко уверење
да ће једног дана у сиво свануће
све већ прошлост бити.

Десанка Максимовић.

ПОГЛЕДАЈТЕ МЕ ОЧИ, ОЧИ ЊЕНЕ.

Погледајте ме очи, очи њене!
Отровасте ме и опсенисте;
О, очи њене, два отрова ви сте!
Без вас ми свуд мрак. Опчињен и пјан
Сада у ноћи тражим светле зене.
Погледајте ме очи, очи њене;
У вама снива мој леп, плави сан.

Погледајте ме очи, очи њене,
Што расцветава белих кринова круне;
Два сна немирна, две чежње пламене,
О, очи, очи мириса сунтонских пуне,
Што расцветава белих кринова круне;
Две радости тугом преливене; —
Погледајте ме очи, очи њене!

Душан З. Милачић.

Погледајте ме очи, очи њене!
 Два црна сунца светлог усхићења,
 Две луке тамне радошћу и чежњом озарене,
 На плавом мору јутра јесења; —
 У вама сновијају моје жеље далеке, невеселе,
 И радости што су пловиле кроз облаке беле.
 Повратите ми осмехе чисте и снове румене;
 Погледајте ме очи, очи њене!

Душан З. Милачић.

ПЛАВА ТИЦА.

О, збогом! Суза хтели би потећи,
 Ал' скамењена у очима стаје...
 Збогом! Ја желим сунца твојој срећи; —
 Срећа је драга, ма и мртва да је.

Јавила си се једног дана, као
 Благ рефрен среће у песми весеља;
 И душу своју ја сам теби дао,
 И прву песму свих снова и жеља.

Твоје ми очи два пламена бише,
 Где феникс свију нада васкрсава,
 Твој мили поглед нећу срести више,
 Веро мог срца, моја Тицо Плава.

Ал' нико неће овај чути јаук,
 Док бол к'о мора притиска све теже,
 И јад, к'о страшни, невидљиви паук,
 На мене спушта црне своје мреже.

Под мрачним небом звезду своју снити,
 У ноћи својој наћи јутро среће,
 С осмехом ведрим бол најдубљи скрити, —
 Врлине то су отмене и веће.

О, збогом! Суза хтели би потећи,
 Ал' скамењена у очима стаје.
 Збогом! Ја желим сунца твојој срећи; —
 Срећа је драга, ма и мртва да је.

Т. Ђукић.

УМОР.

... Моћни ветра с мора
Пуне ваздух влагом и укусом соли;
Пролеће шумори у гранама бора,
Душа свѣта пева, срце земље воли.

Ја је тад сусретох на планинској стази:
Њен пут врху води, мој долини слази.
Сан моје младости, бог којем се моли,
Она се смешила, спремна да ме воли;
Али ја, од пута животног уморан,
Прођох је без речи, као бол суморан.

— — — — —
Љубави! кад сутра, на врху планине,
Закитиш се првим расцветаним глогом,
И када нејасан шум ти из долине
Допре као уздах, — сети ме се. Збогом.

Ж. Милићевић.

ЖИВОТ.

О, како сретан бејаш тада ја!
Около села шума широка,
покрај ње текла река дубока
кад мален и сретан бејаш ја.
Но у тој шуми кажу да је било
много и много невиђеног цвећа;
ал' отац вечно: „Од првог дрвећа,
сине, ни стопе...“
И увек за мноштем гледали би брижно...

Но шта је ово? Да ли празно сање?
Дубоко, најзад, зашли смо у шуму
и изгубили се: нема више спаса!
Лутамо и стазе крвљу бојимо
и наша душа усамљена плаче.
Као убоге напуштене магле,

спешимо светом без дома и циља.
Губили смо се већ хиљаду пута; —
сав наш је живот безнадно губљење.
За нас се нико више не побоја,
за нама нико више не заплака.
Мрки незнанци на ноћиште стижу
и зором рано некуд даље крећу,
и сузне очи пут неба се дижу.
И је ли вама — не запита нико —
тешко без среће, без дарова њених?
И је ли, децо, судба била блага?
Не! Већ из таме испашће наједном
лупеж што вреба, нежељени гост,
и сиретно нокте забости у врат.

Збите се, друзи! Последњи је тренут
ово нечији! Браћо невесела,
последњи тренут! Мој ил' можда твој,
суморни друже што заробљен певаш.

И млака, бледа потећиће крв.

Радослав Драгушиновић.

УСЕДЕЛИЦА.

Мирише старинска чистота,
Мирише твоја мала кућа.
Прескочих журно преко плота,
Твог плота од лисната прућа.

Авлија блешти умивена
И процвале дишу саксије;
Ту душа се твоја к'о сена
У сваком закутку крије;

Ту нико никад не заплаче,
Нити се ико икад смеје;
У младости бол што се заче
У сутон твојим срцем веје.

Твоје се трошне руке тање
И сребрни увојци беле:
Јер лепота је изгарање,
А љубав — руже болно свеле.

Погледу мом данас опрости
Ти што живиш к'о тужна тица,
Коју људи, из пакости,
Ружно зову уседелица.

Јован Радуловић.

ВЕЧЕРЊИ САН.

Лежаћу у постељи и држаћу у руци бео цвет;
на облацима вечерњим већ биће мој дах;
неће ме се тицати више ни Бог, ни свет;
на коси мојој спиће последњег сутона прах.

Тад ући ће он и рећи мојој сестри:
„О, не стри преко лица јој још вео, не стри!“

Никада више неће она спазити,
како блеска сребром облака брод,
ни како на грани црној
лепрша месец, као суви, жути плод.

Никада више звезде небом, ни ласте,
неће она задивљена гледати;
ни како сунце порасте
пред вечер, и стане тихо седати.

Па биће ноћ, и рећи ће он мојој сестри:

„Ја не разумем, како жубори, како људи,
како облаци у неба и земље заручју
исти су, као што и јуче бише.
О, не стри преко лица јој још вео, не стри:
ја не разумем, да нећу никад више
држати љубав њену у своме наручју.“

Десанка Максимовић.

БАЛАДА.

Далеко крај оних шума,
Где танке магле снивају
И птице песму разливају,
Он јој одузе
Младост,
Радост,
Све.
И сада она негде
К'о бледа ружа мре.

Далеко крај оних шума,
Где живи песма сунца
И страсни весели сјај,
Цвати љубица,
Малени,
Скромни цвет.
А она: Бог зна где је;
Њу је
Презрео цео свет.

Ах, далеко крај оних шума.

Бранислав Љубибрајковић

* * *

Мој слатки плави сан
узела си одавно ти,
још оног часа, мала Лили,
када смо пехар среће пили
до самог дна;
кад нисмо, к'о сад, тужни били, —
срца два.

Онога лепог пролетњег дана,
кад пупи први цвет
и шуми свеже лишће грана
к'о златних пчела рој,

Чед. К. Прошић.

дадох ти жељу,
дадох ти душу
и с њоме
уздах свој.

И од тада немам више мира,
немам ни срца свог.
Сан не долази, јер златна крила,
која су некад са њиме била,
опаљена су на пламенима
ока твог.

Мој поглед није више јасан
ко некад што је био;
уплетен у твоје трепавке дуге,
он блуди сада препун туге
негде у недоглед.
И види увек очи исте
дубоке, као звезда чисте,
и њихов кристални след.

Ја знам да више неће доћи
ни један љубавни час,
нити ће икад, Лили, за нас
бар део прошле среће бити,
кад белим цвећем макад окити
сочне гране
нови пролетњи дан;
јер ти ми узе прошле дане
и с њима моју чежњу целу —
мој слатки, плави сан.

Чед. К. Прошић.

МОЈА ДУША.

Да л' душу памтите, анђели висина,
што лебдела је у самоћи шума,
у пролеће се дигла пут даљина?

Сетом је облак јутарњи поздравља;
јер трепетна је к'о роса, бескрајна,
час добра, часом плаче, час се руга, —
болесна душа моја и нехајна
што најбољег ми некад уби друга.

Јесени сваке са лишћем застрепи,
кад мекост сена, боје неба мру;
за смрт се спрема, љуби руже давне,
мири се, мири, и предају сну.

О, како је волим! Не знам, али док
миловаћу је сузом и волећу;
јер час је добра, час плаче, час зла је —
болесна душа моја и нехајна,
што најбољег ми друга убила је.

Радослав Драгутиновић.

НЕ ЖУРИ.

Самоћа борави у далеком безљудном гају јела
и ципреса, на испуцаним и нескладним стенама над
морем.

Потражили сам је као људско дете што се
изненађује и сумња. Хтела сам да ми она расту-
мачи трептаје и шумљење ветра при ишчежавању
сунца.

На широким крилима долази струја ваздуха,
пуна обећања са плавих, недоступних брда што
пригушују море на хоризонту; она милује краљев-
ске руке тамних јела, и заплиће се у круне танких,
несавитљивих ципреса.

Натопљен мирисима, сутонски ветар обилато
се извија и омотава мелодијама мој двоумни дух
што тражи разрешења.

Крај стена распрскава се море и колута пену,
као да је символ вере за покајањем и њене неза-
сите глади. А у заводљивој игри ваздушна струја
испреда моја хтења и надања у трептав венац.

Вода се све даље увећава, кида и разбија у
безбројним загушеним уздасима о шиљате пукотине
стена, а хитра ноћ спушта безгласну паучину преко
свега.

Самоћа мотри из шупљих очију без зеница,
да је светлост не узнемири. Њене ноге срасле су
са земљом, а њено тело је неизменљива непокрет-
ност. Она зна да ништа нема постојаности сем ње,
притајене Самоће.

Претерано утанчан је њен слух, а бездано ду-
боко је њено продирање у природу. У недостижној
ноћи вечног хутања упија сваки глас, разуме сваки дах.

Има везе са свим живим бићима, са свим ства-
рима и елементима природе. Непоколебљива, она
не познаје ни лутање, ни опсену, и лако разрешава
сваку загонетку што мучи људски дух. Продрла је,
да је све променљиво и односно, и да су небитна
надахнућа и чежње, чудо и дивота, добро и зло,
тежење и тражење среће.

Тесно припијена на невремено срце Самоће
што вечито куца, слушам њен убедљиви безгласни
говор:

„Опсењена људска децо, будаласта као лептир
што одлепршава у пламену светлост, опијена као
ђурђевак у јутарњој роси, ви имате очи, а слепи
сте. За вас је свет варка, за чијим сте сјајем гле-
дали до ослепљења и чезнули до изумирања. А
ништа не чујете и не разумете.

Јасне, тешке од значења мелодије вечерњега
ветра, наквашене балсамом иглица од борови и за-
сићеним мирисом ципреса нису објављивана чуда
ни испуњења. Њихово разлегање је глас мира, сли-
чан погребним звонима и дозиву из царства мртвих.

Оне упућују на неузрујаност и тихо удубљи-
вање, на заборављање себе и претапање у весељену;
оне вам казују да сте кратковечни колико трава.

Зато запамти, људско дете: ништа није вредно
жеља, очекивања, грознице и журбе. Све је подјед-
нако вредно, зато што ништа нема значаја.

Живко Стасић.

Благи, ритмично покренути сумрачни ветар,
што удахњује у твоје срце срећну слутњу, певаће
исту песму више твога гроба.

И ако, људско дете, желиш савет од мене,
онда тумачи равнодушну, самозабравну песму ветра
као песму твога живота; не разликуј људе од би-
љака; самилосно и тихо се смеши, и остани миран.

И не жури.“

Вера Иванић.¹⁾

ЦРНА ГОСПА.

Вечерње звоно болно с цркве цвили,
Пурпурни запад жари се и боји;
Једна бела госпа сва у црној свили
На вечерње иде, да у цркви стоји.

Уђе и стаде близу до олтара.
Мирис се измирне пење у висину...
И вечерње поче. Свештеника стара
Слаби глас наруши свечану тишину.

Црна Госпа клечи. Велики су боли
Што јој срце косе. Она смерно моли,
И топлу молитву право Богу шаље.

Заходно се сунце већ примиче крају,
И сва шума гори у руменом сјају;
А Црна Госпа још клечи и даље.

Ж. А. Стасић.

ПОВРАТАК.

Пошао сам некада пун усхићења:
у очима искре су гореле,
дрхтале руке од одушевљења...

¹⁾ Псеудоним.

Ал' трњем ми беху свуд посути путе,
по далеким цестама белим;
куд уморне ноге су прошле,
крвав је остао траг.
Беспуће мучно су млади ми дани,
бесциљних лутања низ; —
никада нисам наш'о мелем рани,
никада дуго жељени мир.

— — — — —
Дубоко сад ћуги мој стари дом;
у вазама давно већ цветови свенули,
а на душу сад се слегле
неком сивом, оловном тежином:

мртва радост белих ми јутара,
болна суза вечних растанака,
горка туга свију успомена.

Марко Врањешезић.

СУСПЕТ.

Туга,
дубока туга
обвија душу сву.
Кад је то било?
Пре много дана,
или се снило
у сну?
Кад? . . .

Јад,
бескрајан јад
— без сунца пол; —
испаштам вечно,
ћутљиво, тихо,
и неизлечно.
Бол
за чим? . . .

С тим
погледом тешким
зар се мој срео, — где?
У старој причи?
Ил' ми то све
на неког личи
што беше пре
драг? . . .

Траг,
нејасан траг.
Слаби, несталан страх:
да је већ касно,
да нећу наћи,
да није јасно
да је то дах
твој . . .

Љубица Ђорџић.

VISIO MADONNAE GUIDI RENI.

I.

Мисао беше наука о греху, а сад је сазнање
— conscientiae venia —
и молитвеник.

Сећаш се, мала Доро, кад је оно јули шумео кроз
грање,
а ја као страстан Паган и пијаних чула женик,
новицијат неког демонскога Генија,
падох пред тобом ницице,
да прекинем апостолско предање?

И рекох ти најпре да си мој жртвеник,
мој жртвеник бео,
и икона бледа, најсмиренија.

И онда још, у *crescendu*: да си најсавршенија,
најлепша Мадона са богодане кичице
мог благовештанског имењака Ренија
и да ти нудим као жртву — луда фразо! — жи-
вот цео.

Гвидо Таршала.

И био сам, можда бесвесно, а можда сам помало
 — не знам: јер чувства су моја и за мене била
 то и сам хтео,
 најскривенија —
 и твој и свој сопствени заробљеник.

II.

Мисао беше наука о греху, а сад је сазнање,
 conscientiae venia,
 и молитвеник.

Прелиставам у памети мисли као побожне покај-
 ничке странице;
 скрушен гледам кроз окна у далека поља, њиве
 јесење,
 свело грање,
 голе шљивике и сиве оранице;

и сам за себе очински забринут
 у једном тренутку шанем са зебњом: Гвидо, јесен је!
 А пут?
 и стазе нове?
 и наслућен утреник?

Тад станем да дрхтим кô прут
 и сав сам занесен . . .
 Помислим: сада сам цвет;
 и цветам и цветам . . . Ај!
 ево ме у јесен;
 сад ћу да по—ве—
 —нем,
 жут.

Гледам у поља далека.
 Мистична музика нека
 и цео јесенски крај
 зове ме, мами ме, зове
 у неки чаробан свет;
 а ја сам сâм и нем . . .

И онда, некако, заборавим тело
 које увек, авај, сећа на гробницу (мрак, леш и црви!)

Одвајам се од себе и, овако у сутон, плави зреник
заноси ме лагано, неосетно, етерично, без чула,
без мяса, костију, мождине и крви
у неко царство рајско, озарено осмехом Мадоне

Гвида Ренија
с музиком херувимских труба и пастирских далеких
фрула
и сутонских оргуља и планинских Здравамарија...

А и ти, Доро, некад највољенија,
бледиш, постајеш дух, пламен, сидерично, нечове-
чанско тело;

и полако и ти тонеш у наслућено царство сањарија,
полупровидно, полубело.

Гвидо Таршаља.

НА ВАЛУ.

На галији сам, сузне ми очи:

река широка,
брза, дубока;

таласи њени драге ми нијају,
с јадним се њима путем играју,

па их убијају, па их убијају...

Кад не бих знао за тај пакао,
ма он и био, да л' бих плакао?

Ветре, што цвилиш као сироче,
зашто ми бесно отржеш једра?

Стишај се, стишај, судбином друже!

Даћу ти један дубоки уздах
и врелу сузу, — престани само! —

на прошлост једно сећање тужно...

Душа ми, ево, већ лети тамо,
обали, којој већ давно жудим,
несрећан, коју заволах рано...

— — — — —

Да ли ћу икад ја тамо стићи,
далека, мирна, цветна пољано!

Радослав Драгушиновић.

НЕМИР.

Јасмини цветају,
Баште листају, пролазе бехари.
О бело рухо моје девојачко,
Што трунеш пусто у старој сехари!

У зелен ћуп
Свакога јутра бацам по камичак,
И тако бројим дане, ишчекујем тебе,
О драги, туго моја рањена!
Сузама заливам ћерћеф;
А катмер и јасмини вену у авлију нашој.

И јесени вену, и зиме долазе,
И пусте, дуге ноћи језде белим равнима.
Будим се.
Вриснем иза сна к'о преплашена тица:
— Ко куца звекиром на врата! —
О, није нико, нико.
То моје срце бије,
И доле у ахару звечи
Ланац нашега ата.

Хамза Хумо.

ТРИ САТА ДО ПОЛАСКА ВОЗА.

И сат, што прашљив виси о дувару,
Полако миче минут за минутом;
У ћошку, тамо за трпезом жутом,
Бараба нека к'о тестера хрче.

Конобар, поспан, носи неке врче,
Па онда седа сам и дрема... дрема...
Док напољу, у ноћ, као мрка схема
Колодвор тутњи песму своју стару...

Гредамном млака, жута чаша пива,
У полусну ми мозак свашта снови,
Ту конач преде, тамо га прекида...

Милан Михаиловић

И не знам: да л' је сан, да ли је јава,
Што видим, како преко пута спава
Девојка твога изгледа и вида.

Никола Мирковић.

ОБИЧНА ПЕСМА.

Ја сневам жубор потока — а он крај мене бруји;
Ветрова поамну хуку — а они окна ми тресу!
Ја сневам горски мир и тихе самоће срећу —
А сам у густој шуми очајан, несрећан седим!
Ја сневам младе жене и њину љубав врелу —
А оне поамно бесне, и вриште око мене!
Ноћу за даном жудим а дању сневам вече;
Авај, ја живот сневам, а он крај мене тече!

Милан Михаиловић.

БОЛ.

Бол је к'о благо небо свуда нада мном,
а не знам му нити имена, нити порекла:
сја на дну мене
бол, моја радост,
бол, моја младост,
бол, моја утеха светла.

Мирише њиме соба, к'о јутарњим цвећем;
из очију моје драге враћа се мени.
Вечно је са мном: лутам ли младим пролећем,
или шумом, када лишће румени.

Бол, којим се звезда у бескрајном простору рађа,
бол, којим птица на увелој грани пева,

којим у ноћној олуји
 путује огромна лађа, —
 бол, којим ветар хуји
 и којим небо сева.

Од њега зрију к'о жита моје самоће,
 од њег су пуне и плодне моје тишине,
 од њег дозревам и ја к'о јесење воће;
     отвара небо!
 носи ме у висине!

Кад њега нема, мени је као без друга,
     празно, и мртво, и чудно;
 и све ми се чини к'о нека пустош и туга,
     и све ми је бесмислено,
     и узалудно.

Њим се занесем ван света и свију ствари,
 са облацима који под небом круже;
 о, ми смо другови добри, и давни, и стари:
     два јаблана на висини,
     две звезде на дну мора,
     два звука у тишини,
     два бора,
     две руже.

Две руже што цвату к'о две сестре на стази —
     иста их јесен прегази;
 два бора што расту к'о два брата у гори —
     иста их муња обори.

Ноћу, кад лутам, сâм, у свету сена
 и кад се бескрај претвара сав у чудо,
 он ми, ко ветар у старој песми Верлена,
     заноси мисли и косе
     разблудно, далеко, лудо.

И кад ме живот зверски гони по друму,
     далеком, голом степом,
 бол ме занесе у плаву детињу шуму
     и сањам само о лепом.

Тетреб ми пева и лисје жути
     цветају цбунови глога;
 и газим голим друмом, а гледам
     равно у лице Бога.

Бол је к'о благо небо свуда нада мнош,
 а не знам му нити имена, нити порекла...

Сја на дну мене к'о на дну реке дубоке
     звезда, велика, светла!

Гуслав Крклец.

ПОРУКА.

Затвори, мајко, врата нашег дома;
 задени, сестро, иглу у платно и кидај вез:
 сватовску кошуљу не спремај за ме.
 Одмори очи од шаре уморне
 и беле руке радом изморене,
 иглом рањене!

Одвех сам далеко да вам се вратим,
 одвех уморан да прегазим пут,
 и одвех болан да ме загрлите.

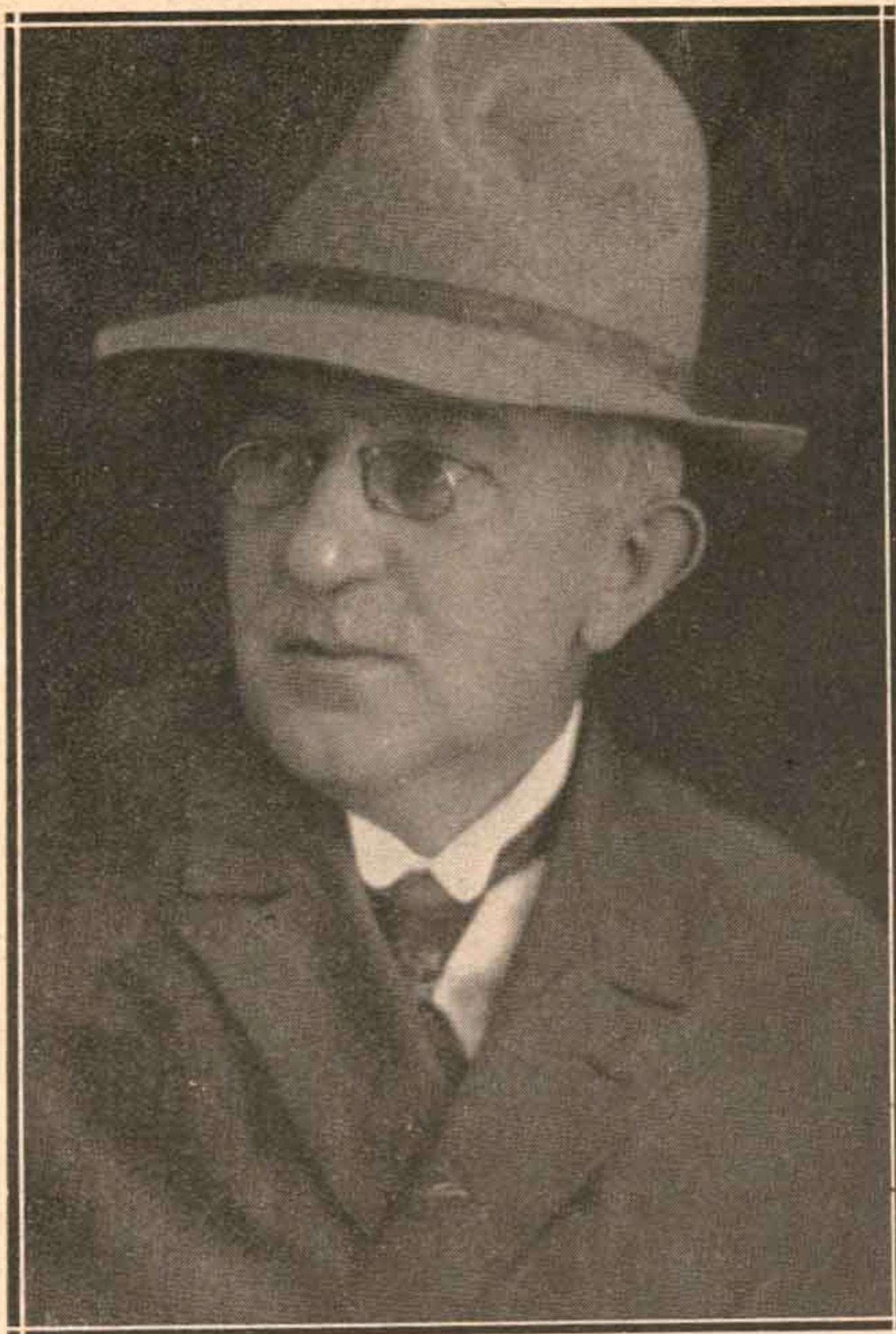
О мајко, сестро,
 молите се за ме!

Душан Ђукић.

ПРЕ И САДА. ✓

Из сећања још ми није пала
 Једна бледа али лепа жена,
 Што је давно на мом путу стала,
 Па нестала, као дим и сена.

Владимир Назор.

Светлост њена дрхтала и сјала
Само тренут испод мојих зена,
Али тако, да за сва времена
Стазе ми је мрачне обасјала.

Огкуд дође? Зашто је нестане?
Не знам. — Можда прилази и саде,
И још блеђа, и још лепша. Иде

Обилазећ' моје путе све.
Ал' не могу више да је виде
Ове очи, сада мутне, зле.

Владимир Назор.

ПЕСМА.

По некад љупко један сан
пружи нам врелу руку
и поведе нас тихо кроз ноћ и дан;
а ми не знамо куда,
већ само, као облака лет
кроз беле магле, из луке у луку,
љубављу нашој пуној чуда
шарамо бели свет.

И расули би живот песмама
до врха пуним грчева тајних,
којима кроз магле тражимо лека;
расипали би живот песмама
крај обала далеких река,
по тамним тесним улицама
пуним мирних хладних млазева
благих и белих полусветлости,
у које, као са галерија,
из улица далеких околних
плјускају тихим таласима
љубав и срећа, и бол и грех.
И тако, као јадни умоболни
што мешају сузе и смех,
и ми би мешали живот и сан.

Па опет ноћ, па корак још, па дан,
па ноћ, па осмех још, па опет сан,
са твојих док би очију вечно
затрепталих благо и меких
светлост румена и топла,
као са звезда далеких,
падала стазама нашим.

А очи тужно упиремо небу
и загледамо у наш удес,
док море за морем остаје за нама;
а крај нас лети,
к'о и наш удес,
никад мети
за лесом лес.

Кроз твоје очи у сутонима,
као далеким хоризонтима,
залазила би сунца редом
свих дана што су смркли се за нама;
у твоја недра скупљали ми би
к'о деца шкољке обалама
свих мора мирне шумове таласа;
у дно очију твојих сјајних
све мале градове са лукама празним,
као спомене молитава тајних
и намењених боговима разним.

И сваке зоре ја ти шапнем,
дај ми твоју руку.
И опет тихо, као сан
кроз ноћ и дан,
остављамо за увек још по једну луку.

Милош Савковић.

* * *

К'о спомен моје љубави кратке
Песма је, Лили, ова,
Што ме потсећа на часе слатке
И звезду мојих снова.

Јер исто као што сан пролази
Прошла је тако и она,
Кад сутон моје младости слази
И бију вечерња звона.

То она тихо сада гласе
Опело мојих јада,
Док се на небу звезде гасе,
И лишће с ружа пада.

Чед. К. Пројић.

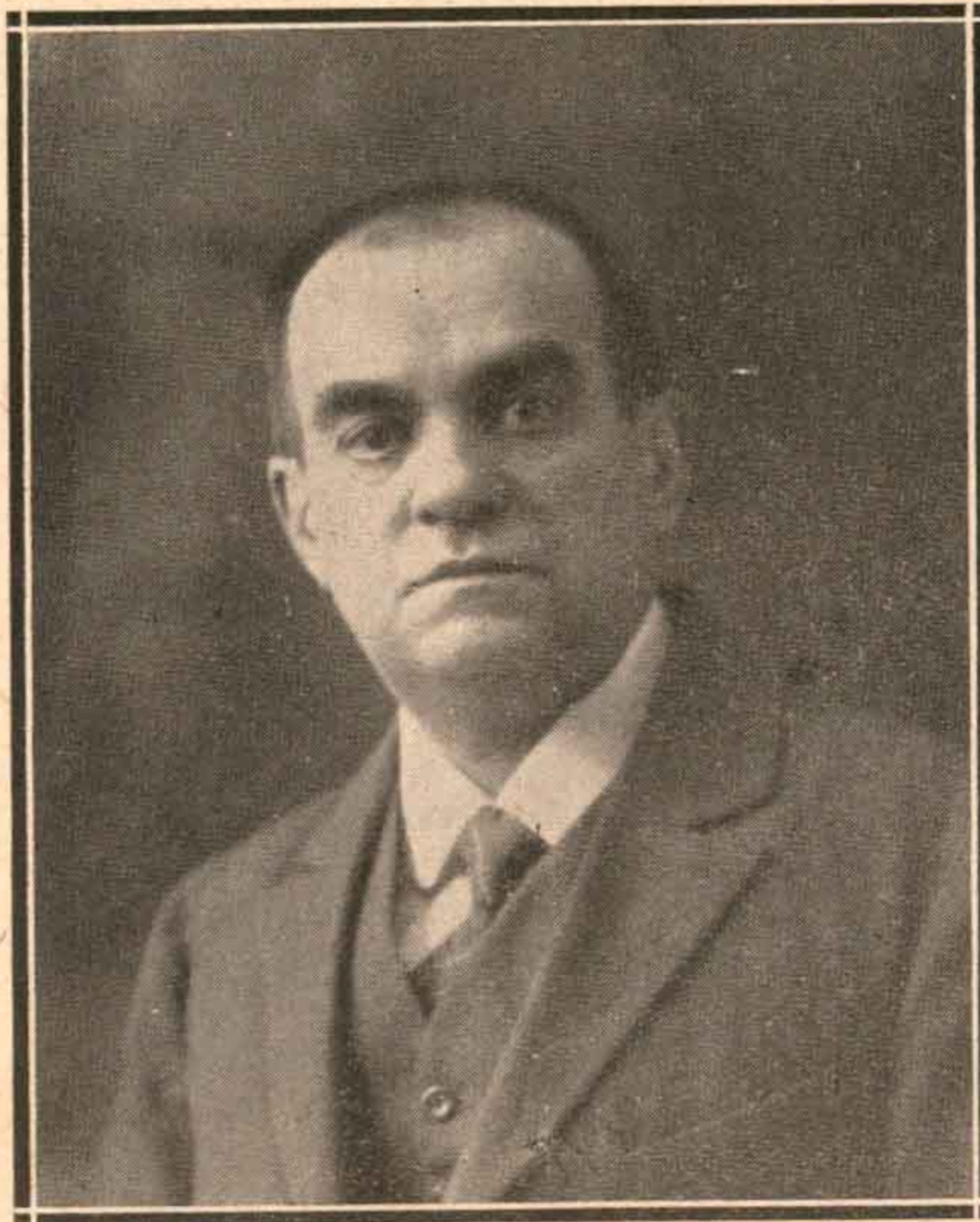
МУМИЈА.

Над горостасним гробним хумом
Прохујала су столећа, тисуће,
Докле из мрака твоје вечне куће
Безбожна рука није изнела
Рујине твога трошног тела.

А ти си чекао мирно
То, о чем вера твоја сања:
Након многа лутања
Да ти се душа
Врати под тела кров,
Да почнеш живот нов.

Али је много воде
Нилом протекло;
Много се мењ'о
Свет васцели;
Многи се породи рађали, мрели —
Ништа те није тргло
Иза сна дубока...
Па, ето, и сад, после рока,
Донесен из далека
Твоја самртна љуска чека
Пред нама ту
С упорном надом њу...

Милешиа Јакшић.

Остатке леша твог
Пред собом гледамо где стоје
К'о развалине древне једне вере,
Сан неостварен људске химере —
Ми, позни сведоци заблуде твоје.

Милешиа Јакшић.

КАД МЕСЕЦ ДОЂЕ УПРАВО НАД РЕКОМ.

Кад месец дође управо над реком,
То је час пусте поноћи, што иде
Лагано, као век за дугим веком,
К'о сенке што се ућутале виде.

О, како тај час неосетно стиже!
Док све изгледа к'о мртво да стоји,
Невидљив неко часове нам броји,
Мирно и стално, без страха и гриже.

О, како тај час к'о вечност се чини,
Тај час у миру бесконачне ноћи,
Тај час у пуној тегобној самоћи,
Тај час у глухој, вечитој тишини!

О, да л' те гране што се тако сјају
Мирно, без даха, мртве, укочене,
Од којих стоје само пусте сене,
Да л' оне тај час мира осећају?

Да ли та река, пуна месечине,
Осећа тај мир вечности што стиже,
Ту срећу која долази све ближе,
Из непомичне, ћутљиве даљине?

О, не чекају тополе те часе,
Нити га знају сенке крај обале,
Нити га знају звезде тужне, мале,
Нит' месечина пала у таласе!

То само ја знам да лажем сам себе,
Како сам ја сâм и вечност и срећа,
Како мир пада на уморна плећа,
Како те имам, животе, и тебе

Гробе! Како те жељом својом стеко'!
Ал' то су само лажи, само лажи
Једнога који вечно себе тражи,
Док време креће невидљиви неко...

... Пролази, ноћи! што си ноћас стала?
Ви сенке дуге, идите све дуже
У тамни бршљан што се стаблом пуже!
Ти, месечино, у таласе пала,

Не стој над реком, над том тужном реком;
Ти, залутали и очајни часе,
Иди с месечином над ситне таласе,
Страшно и хладно, као век за веком!

Али мир стоји дубок и очајан,
Стегао гране, и лишће, и сене;
Док пије моје очи ужежене
Месец, мртвачки укочен и сјајан.

Светли траг реке у даљини стоји;
Сенке се хладне о гране обисле
К'о мајке покрај гробова пресвисле;
Мир, страшни мир поји, поји, поји...

Јесам ли ја то? Не. Не лажем себи.
То сам ја што сад у самоћи лежем,
Што живот смрћу непрестано вежем:
Једина срећа ето иде теби!

Ах! То сам ја што се лажем вечно
Да могу себи макар себе дати,
Ал' живим срцем ту се неће стати;
И никад, никад краја нећу знати,
К'о хладни шљунак низ корито речно.

Божидар Стојадиновић.

УВЕО ЦВЕТ.

Мој црвен цвет је мртав за увек.
Судбина тужна, као сваког цвета,
и свег што живи кратки смртни век.

Ал' ја га волим. Она ми га убра
у рано јутро, тек свиташе дан;
и знам: у души он још увек цвета —
мој црвен цветак, леп и радостан.

И волим што га сада гледам тако,
где лежи сув и жут на једној књизи,
на једном одру мојих радости.
Судбина иста. Сваки смрћу плаћа
Црвену раскош своје младости.

Густав Крклец.

ДВЕ РУЖЕ.

У старој књизи две црвене руже, —
Јуче у твојој вид'о сам их руци. —
На смрт си их осудила тиху и лагану,
да би их отргла пролазности и спасла им вечност.

Међу стара, избледела слова закопала си
њихову боју и њихов мирис,
да увек, кад ти задршће срце радошћу или болном
чежњом,
отвориш гроб у којем лежи сачувана прошлост.

Шта ли је утиснула твоја душа у ове румене листиће?
О чему ли ти прича њихов плашљиви мирис,
кад их тако немилосрдно отржеш пролазности,
окивајући их у мртву вечност?

Да ли си удахнула у њих своје девојачке чежње,
бесциљно треперење своје жедне душе,
која болује, јер воли, и ако не зна шта?
Или су у њих, можда, повијени пољупци и уздаси

Велимир Живојиновић. (V. Massuka)

драгих усана, чија крила омахују
твоје образе у сваком сну?
Или са њих удишеш дах једног срца,
чије куцање осећаш кад заклопиш очи,
у будном ћутању, у самоћи?

Две црвене руже у старој књизи.
Нежна историја једне девичанске душе.
Суза би да кане на њих. — Ја немам ружа
да их закопам у стару књигу, и знам
да нема ружа које, венући, причају о мени.

V. Massuka.¹⁾

ДУВНА.

Не жалим што сам погазила
Све оно, што је можда могло
Донети мени
Срећу,
О. непознату срећу оберучке.
Далеко од светла, ја живим сад већу
Тишину у тамној сени
Уских мојих зидова.

Па ако сам жудела некад
И знала за небо, и цвеће, и Бога у шуми, —
Давно је томе крај.
И туђе су ми већ куће и људи,
И жеље њине и мутне ћуди,
И велики, далеки друми.

Само кад видим
Чупаву коју малу дечију главу,
Дође ми каткад, па склопим очи
И, мислећ' на давне несане ноћи,
Збуњено лице сагнем.

Никола Мирковић.

¹⁾ Велимир Живојиновић.
Антологија

ЗВУЧНЕ ЕЛИПСЕ.

Кроз шапат лишћа сам те звао.
 Ал' све је тихо,
 и мрак је пао;
 и тишина је
 тужна као
 пољубац који ти нисам дао.

А месечина сву ноћ вене
 и дахом спира
 мртве сене,
 и свира, свира
 ту над њима.
 А ноћ се прене,
 и струји тихо у звуцима...

О, ко се ноћас то у њима
 сетио мене!

Ранко Младеновић

ВЕЧЕРЊЕ РЕЧИ.

ОНА.

Угашеним угарком на белом зиду, дрхтавом
 руком, исписано је име.

Било је у доба када је све само сан. И про-
 леће је певало песме.

Три велика слова испрљала су тек окречени
 зид... И сан је био леп.

Обновите, сћања, кроз засторе, тамну слику
 малише са тужним, мутним очима и немирном душом.
 Ево га опет пред-а-мном и љутито ме зове, да га
 видим како жалосно плаче на малој столици, под
 расцветаном вишњом.

Јер му је немилосрдна мати ишибала ручице
 што је на белом зиду написао:

ОНА.

Вој. Кулунџић.

МОЛИТВА БОГОМАЈЦИ

ЗА РАБУ БОЖЈУ ДОРУ РЕМЕБОТ.

I.

Пред твојим славним, Мајко, дражима,
 ја пјан и бесан, сасвим недостојан,
 к'о трска лак, к'о дете непостојан,
 у мраку клонух с црним лажима.

И кост, и мозак бол изажима;
 а тешко оном ко је недостојан,
 у јаду срећан, а у срећи здвојан,
 лутао ноћним, сâм, пејзажима.

И нигде није наш'о обећане
 љубави, нигде греху опроштења,
 и нигде није наш'о росне мане,

и нигде чисто сребро поздрављења;
 и нигде није наш'о Вивијане,
 и нигде крви светог Откупљења.

II.

Блажена Госпо наше сѣде мајке,
 Маријо, звездо белих нараштаја,
 с уснице твоје, с руку пуних сјаја,
 ја поних прве неборајске бајке.

Срце је мајке срце Богомајке:
 ја знам да многи људски грех утаја,
 и знам да сродне душе срећом спаја,
 излаже астар поврх гневне хајке.

И ти, што знадеш за чим плаче плѳт,
 и тугу цвета береш очима,
 знаћеш и зашто, ево, постах Гѳт;

знаћеш и зашто мене обли пѳт,
 и зашто моја тужба почима
 за свету жену Дору Ремебѳт.

III.

О, пред те ноге, с пуним ритмом сфера,
завет у стаклу положимо сузе;
пред свете ноге нек се с плачем спузе
пламена срца двеју хемисфера.

Нек земску љубав спасе рајска вера,
Свѣта Мадона наше светске Музе;
а нек уз тихи јаук корнемузе,
развије душа соколова пера.

Љубав је Бог, — нѣ Зевс ни Саваѳт;
и нек је зато санак благословљен,
и нека пада драч и трнски плѳт;

Мајка је Бог, — нѣ Зевс ни Саваѳт;
и нек ме чује, када вапим — сломљен —
за рабу божју Дору Ремебот.

IV.

Свѣте јој очи казују: невина;
а бѣле руке дршћу рајском страсти.
У њеном врту знадоше се срѣсти
и огањ руже, и невиност крина.

Глас јој је тужан као јек долиѳна,
где јагаѳац је изашао пасти;
а у том паклу шта ме може спасти
до њена златна, плава Месечина?

Пред њеним ликом да се скромно клекне,
у славу бѳла и у славу снѳва,
као пред неки живи Јерузѳлѳм:

и да се плаче, и да се вера рекне,
и сваки уздах буде *Vita Nuova*,
а свака суза други сјајни алем.

Августѳин Ујевѳћ.

ДЕТЕ.

Коли је
Чудна прича, коју моја младост прича!
Бејаше то дете с вером у чаролије,
У скривене слутње и магична пиѳа.

У данима пуним сиве меланколије
Луташе он сѳм у тражењу откриѳа;
У вечери, пре но магла небо полије,
Луташе он тражеѳ' неумрлост жиѳа.

Прођоше године и прођоше дани. —
Он остаде дете, к'о лани, преклани,
К'о пре,

Са тражењем вечним душиних откриѳа,
Са тражењем вечним властитѳга биѳа,
Што полако мре.

Гвидо Тарѳаља.

СВЕТЕ МОЈЕ НЕДЕЉЕ.

Часови мојих надахнуѳа,
ох, свете моје Недеље,
зашто ми се чешће не прикрадете?
Ја сам на ваш олтар принео
све своје вере, и молитве, и адете;
и ви сте ме за свога сина примиле,
ох, свете моје Недеље!

Ох, свете моје Недеље,
часови мојих надахнуѳа,
видите моје пуне столове
празних, белих папира
и стаклених путира
са плавим и црним мастилом,
и челичних пера,

Душан Васиљев.

да приме ваше даре:
жеље и мисли и болове,
и нове псовке и грехе старе,
и све наде свих зора,
и сав очај свих предвечерја!

Ох, када би ми свакодневно дошле,
моје би очи стално сјале,
и пред вашим сјајем у мојим очима
све би завесе пале
и сва би се подигла вела...

И... можда не би тужна била опела; —
кад би ми свакодневно дошле,
часови мојих надахнућа,
ох, свете моје Недеље!

Душан Васиљев.

СНЕВАЈ, ДУШО...

Душо моја тужна, песмо неслушана,
Што узалуд јецаш у раскошној ноћи,
Ти путниче вечни са далеких страна —
Кога напред гоне тајанствене моћи —
Видиш да нас прође младост, снага воље;
А све је к'о и пре, и никада боље!

О, било је дана надања и вере,
Када жудно свака чекала се зора;
И у нама радост животна без мере
Шумела је бучно као млада гора:
Ми бејасмо ведри, упорни и смели;
Снажнога прегнућа ми смо живот хтели.

Ал' на пола пута остали смо сами,
Поментени оним што око нас бива;
Не чуше нам гласа у суморној тами
Која златно сунце од ока нам скрива.
Ми не досегнусмо до жељеног виса.
Збило се онако како Усуд писа.

Тужна душо моја, песмо неслушана,
 Сноси судбу своју кротка и покорна!
 Осећаш ли како после тешких рана
 Клоне наша снага, свела и уморна?
 Пусту нека крај нас бесно живот тече!
 Нашто борба пуста, када је он јачи?
 Чекајући мирно сваког дана вече,
 Сневај у свом кутку, још сневај и плачи!

Милушин Јовановић.

Т И С А.

С пролећа пуна к'о око,
 Она је израсла високо.
 Путајем. Жути вали броде,
 Мирис осећам рибе и воде.
 Жалосно тако крај мене
 Пролазе старе врбе зелене
 Што ките пусте обале њене.
 Рода на једној нози гледа с брега;
 Вивци, к'о крупне пахуљице снега
 Над површином њеном,
 Слећу са својим пленом.

Сваког пролећа
 Кад врба маца, пупчају дрвета,
 И она цвета:
 То бело, крилато цвеће,
 Што над њом леће
 И живи један само дан,
 К'о један сан,
 Плод је пролетње радости њене...
 Малотрајни ме живот његов
 На прошлост сећа,
 На ишчезли свет
 Детињства, на младост далеку,
 Што је, к'о воден цвет,
 Прошла с цветањем воде —
 Док њени вали и сад броде
 И теку, вечно теку.

Милејша Јакишић.

ЋУТАЊЕ.

Свој охоли понос и снове пролећа
 Ја сам сахранио, не знам где и када, —
 У ноћи без звезда, на путу без цвећа,
 И у сенци која са небеса пада.

Своју љубав прву, сјај и нежност крина,
 Ја сам потопио у дубоком мору
 Заборава људских и животних тмина,
 И у ноћи која не познаје зору.

Своје срце лудо, ватром идеала
 Ја сам изгорео у година цвету;
 Затим га вукао сред страсти и кала,
 И као прах, најзад, расуо по свету.

Своју душу младу, радозналу, жедну
 Истине, лепоте, заноса и снова,
 Пусту сам, као ломну барку једну,
 На море живота, бура и ветрова.

... Небо оста глуво и земља без речи
 За све гласе бола и неправде гнусне,
 За душу кад моли и срце кад јечи:
 Од гађење данас горке су ми усне.

Све су речи слабе, сви изрази бледи,
 Заморни, и болни, и дуги сви путе;
 И све је постало и све мре у беди;
 И Бог, равнодушан, све види и ћути.

Ж. Милићевић.

НЕМОЋНИ ТРЗАЈИ.

Видети свугде маглу и тмурост,
 облака прних огроман свод,
 осећат' стално печал и штурост,
 безумних дана посртљив ход!

Врсти се вазда учмалим пољем,
бесциљних жеља ровитим тлом; —
сневати заман обрт ка бољем,
извесно знати да прети слом;

немати сваге за смех презрења
гордог над паклом покора злих,
нити за крајњи плач прегорења
што ликује више пораза свих;

чак ни за покој потпуне ћутње,
за стињена срца смирили став,
када занеме блудње и смутње,
жуди и жалбе, јади и јав;

раскопан бити судбе грозотом
— тело: сâм глиб, дух: мрзости скуп;
и ову пустош звати животом,
колики нонсанс, горак и глуп!

Потчињен тако тешкој тортури,
жрвњима сумње немоћан плен,
презати бедно, нож да се сјури
у ову бића ругобну сен;

роптати лудо, цвилет' без смисла,
вазда на усни носити крик; —
муке, шта више, низат у числа
стихова, дељући тропе и слик!

Смрт прижељкиват', а губити време
певајућ' песме чији је дах
кратак и сипљив — у звучне схеме
скупити својих узбуна мах!

Ревносно предан излишној радњи,
вечно одлагати пресудни рок —
једини прави подвиг, и задњи:
суноврат у ноћ ништавила скок...

Ненад Миширов.

ПОЗИВ ДЕТИЊСТВУ.

Детињство, дођи! Давно те већ чекам;
да видиш, дођи, твог негдашњег друга:
како је њему без игре и цвећа,
како без песме, без сунца и луга,
како без сјаја у очима плавим —
походи свога брата уморнога!
Детињство, дођи! Али ја те немам,
немам те ничим угостити царским:
преврнуте су, поломљене чаше;
доцкан сам стига на спремљену гозбу;
други су били, позобали своје,
и моје, те сад леже задовољно...
Сада сам тужно, бледо сироче,
што купи мрве крај празног стола.
Прошлости добра, здраво ми буди!
Сит сам већ овог лудачког кола!

Радослав Драгутиновић.

МЛАДОСТ.

Испод недогледне висине плаве
ја сам данима лутао погнуте главе,
и тражио негажене стазе,
и пољско цвеће брао.

И мислио сам да због пролећне кише
узбрано цвеће не мирише,
јер га је пљусак у пупољку спрао.

Ја сам онда био још млад,
и било ми је жао
мирисне пупољке брати.
Ја сам онда још озбиљно мислио

на сваком прагу стати
и свугде наћи весеље лако;
и да ће ме онда у кућу звати
бистрим и срећним погледом,
и да ћу свуда бити брат.

Радован Јовановић.

И, место тога, на сваким вратима
очи, што су биле ледом
и новембарским мразом;
а нигде братског поздрава и руке.

Ја сам онда три дана, ноћи плак'о
и пошао угаженом стазом.

Тешим се да нисам први,
и тиме што је тада — био рат.

Душан Васиљев.

КЛЕЦАЊЕ.

Јутрос ми стварност светле снове узе,
утеху дана без пролетног даха,
а јутрос задње даров'о сам сузе
чађавој урни с по прегршти праха.

И при том дуго мучила ме живо
мис'о: је л' сврха свему тек то двоје?
А кад сам сазн'о, — блед сам урезив'о
у крст од сетне брезе име своје.

Несвесно тако плела рука бона
причу живота без трага, док мукли
куцаји с туге препуклога звона,
последње песме акордима тукли.

Свиташе, кад сам, отворених рана,
и с душом, пуном слутња к'о влат зрња,
у силном страху од новог дана,
крнуо стрмим путањама трња.

Радован Јовановић.

ПРЕД ВЕЧЕ ЖИВОТА.

Помириш се најзад с оним што је било;
Оно што је сада примаш сасвим лако;
А све што ће бити изгледа ти тако,
Као да се давно негде догодило.

Сагнеш главу, жудиш, и сам не знаш куда,
Тек нека је који корак ближе крају;
Не мислиш о срећи, о слави, о сјају,
Не верујеш више ни у каква чуда.

Само каткад пренеш и уздахнеш лако;
Тренут-два просањаш о оном што беше,
Што минули дани некуда однесе:
Час кад си се смеј'о и када си плак'о.

И свестан да сваки почетак крај значи, —
Ма колики простор међу њима био,
Не дражи ти злобу кад свет млад и чио,
Срећнији, у твоју прошлост закорачи.

Већ уживаш с њиме сном који те враћа
Оном што су они започели сада, —
А у сну том вео полагано пада...
Трагедија тако за корак је краћа.

Д. Живковић

ШКОЉКА.

Самац у ноћи, самац на жалу
Седим на хрпи песка.
Боже, пошаљи месец на валу
И звезданог блеска!

Јер тешка је туга са облака
На душу кад се свали;
И суморна је тегоба мрака
Кад се за нечим жали.

Док, оплакујући самог себе,
На узбурканом жалу
На руци не видех — место тебе —
Блиставу шкољку малу.

Јован Радуловић.

НА ШЕТАЛИШТУ.

Закружио је лист у тихом лету
и тако се груди мојих, жут:
к'о да не беше места на том свету
другог за његов бол и његов пут.

И к'о да мени задње жеље своје
предаде болник на самрти, тих;
мисли се тихо замрачише моје
и сенка паде ћутања на њих.

Какав ми даде аманет? Што мени?
Ко ми га посла? Рад чега? Шта знам!
Кад ново лишће светом зазелени,
аманет, можда, проклијаће сам.

Закружио је лист у тихом лету
и тако се груди мојих, жут.
Сусрели смо се једном на том свету,
а везао се за увек наш пут.

V. Massuka.

ДАНИ КОЈЕ ВОЛИМ.

Дани које волим: све гасне у тами,
у магли јесени, у киши новембра;
небо као мртац, осећај у чами,
глас човека далек, мукао, без тембра.

Све ми сад изгледа несрећно и мирно:
небо, земља, људи, Бог — ако постоји, —
све је данас један тежак бол додирн'о;
све је тихо, ћути, и тмином се боји.

И та тмина свега сад нас неутешно
прати сваким путем и, од бола јача,
гура нас полако, свесно, непогрешно,
у ноћ и смрт која иза нас корача.

Ж. Милићевић.

РАДОСТ.

Радост ми је скривена у тузи,
Срећа црна крвљу умивена;
Мисао се родила у сузи,
А осећај у дубини вена.

Стаза ми је болом отрована,
А бол тешки видело без зрака;
Младост ми је ускипела рана;
Чежњу волим за сунцем из мрака.

Кукам за сном што се не поврати,
Зовем дрхтај срца измучена,
Док се видик пред очима крати
И живот ми постаје к'о пена.

И сви гласи умиру на путу
Који вечно слуги своју зору;
И јад вапи сузу отргнуту,
И љубав се претвара у мору.

Радост моја изгара у тузи
И буди се у сну сиромаша,
Коме једног дана око сузи
А другог души мре без даха.

Јован Радуловић.

ПРОЛЕТЊИ СЛАП.

Зелена ноћи пролетња! Лепото!
Небеса црна! Звезде неразумне!
Из срца горе мисли расту шумне
И би да и небо такну пошто-пото.

Бескрајна ноћи! Срце сном порасло!
Гејзери плаве звездане милоште!
Потоци душе несручени јоште!
Љубави врело до звезда дорасло!

Ветар се негде лелуја, развија
гранама лишће, соком га обвија;
мирише сваки дан на усне цвета...

Куд тече река? одакле се слива?
Зашто ми срце расточено бива?
Радости, ћути с краја на крај света!

И буди праскав вечности тренутак
за једну звезду, један душин кутак.

V. Massuka.

НЕУЗБРАН ПЛОД.

Гледам кроз таму зеленог лишћа
Далеко, при врху, неузбран плод.

Како је чедан у чистој самоћи,
Купан у вечно рујној зори зрења,
У тону тихе туге чекања, —
Срећни неузбран плод!

И како жудно чека руку;
Како је румен, стидљиво чека,
Ко стара девојка мужа —
Јадни, неузбран плод!

Милан Михаиловић.

ЊЕН ОДЛАЗАК.

На то је добра дошла ноћ.

Ти си ми нешто тихо рекла,
по растанку, можда, да ме чува Бог,
и дан још који да ће нас ма када,
дан неба благог здружити ма где.

Иво Андрић.

Ти си ми нешто тако тужно рекла;
руку ми топлу пружила; ни суза
дала ми ниси кад замире моћ...
Поље је лако трептало у злату
кад си сетном мишљу заћутала, Боже!

И на то је добра, добра дошла ноћ.

Радослав Драгутиновић.

СТРОФА.

Понављам своју стару јутарњу тврдњу: израза нема.
Ово су чудне линије душиних путева.
Тепане казује блудње (ах неравни редци!)
За мене и за моје доба израза нема:
Кораци уском хелијом, без броја,
Дани у низу, уплашених очију,
Разбешњели пак'о мога времена, лом, и смак свега!
Песници будућих времена, младићи и девојке
Идила које долазе, — ваше ће песме бити од
сенки и злата;
Расута, незнана — певана и заборављена
Истога јутра — биће моја
Марбуршка строфа.

Иво Андрић.

ПОЗДРАВ ПРОЛЕЋУ.

И опет, к'о некад, пролеће је свуда...
Радосно минух старих јела ред;
ћутах у шуми; слушах песму птица
и девојака; дому дођох.

Блед
сунца већ траг се губи, стиже сен...
Ја непомично крај прозора сним,
далеко тамо тамни гледам луг,

и шапћем: треба да призивам вече,
да живљења топлог заборављам круг;
далеко да је она коју љубим,
неверан да је и последњи друг.

Али ти цветај, пролеће, ти цветај!
Уморно ја се смешим игри твојој.
од светлога ти лишћа покој тражим...

Вече је, вече — први сјај на води,
сенке су мирне и спе у тишини,
заборав овај души болној годи.
Још час! И радост заиграће шумна
и ненадно снови вратиће се стари,
и зарицања млада и безумна.

Журно ћу хтети на путе, на путе
ма куд, за другом где друга још има,
а свуда месец, мир и роса спаће
по чаролиским поноћним пољима...

Тако ти дођеш, пролеће, и свуда
трептиш — у ветру, у валу, висини
и жеље будиш: једном љубав, пламен;
а другима се смрт најдражом чини.

Радослав Драгушиновић.

ЗА РОМАНТИЧАРЕ.

Дао сам осећања пролетњем ветру, нека их носи
са собом, куда било, широким равним друмовима;
куд било, где има неког што се заноси
преливом сумрака на воду, вечерњим шумовима,
руменилом свитања у лишћу, у јутарњој роси,
треперењем светлости у бистроме ваздуху —
нека их носи, нека их носи!

Нека им донесе, у пролеће, мој поздрав, моју мисао;
за њих сам, за њих и за себе, у духу
прву пролетњу песму, песму романтичну написао.

Гвидо Таршаља.

ПОБОЖНОСТ.

Ући ћу можда са штапом лутања
ко зна које вече у цркву крај мора;
већ стар, и прешав оштрину свих путања,
можда ћу доћи цркви детињих зора.

Тад кад будем прогнан од сваког сунца,
тражит ћу да ми даде доброту своје таме;
без пркоса ума, без страсти што бунца,
клекнуће моја душа, жалосна од осаме,

на неку клупу, тамну попут леса;
клонут ће тако, к'о жена у црнини;
клекнут ћу уморан, измученог меса,
у цркви бродоломаца повраћен тишини.

Чути ћу старе молитве сухих жена,
погнутих и жутих у сјају воштаница;
из гроба к'о да долазе напеви тих сена,
док моле за све душе у ритму бројаница.

Видећи у куту ког старог морнара,
поклоника смерног, спасеног од лома,
где каже пред Госпом пробитих недара
срце звезди морској, нади бродолома, —

и ја ћу можда молит, вадећ из дубина,
глас заборављени давно мртвих дана,
крај знаног олтара, занет од тишина,
у куту где висе слике океана.

То заветне су слике мора узбурканих,
лађа што се ваљају под црнином свода.
Ал' светла изнад живота разбацаних
и слика је Мадоне, спаса многог брода,

уклетог брода к'о уклете душе,
осуђене да спозна бес свих океана.
И горки псовачи у очају се круше,
и слаби су пред снагом једног кобног дана.

Франо Алфиревић.

Ах, можда ћу молит крај слика тих мора,
ја пуста лађа што је много страдала;
зовућ га, плакат ћу пред Богом давних зора,
пред последњом илузијом, која ме је савладала.

Франо Алфиревић.

ЈЕДНОЈ МЛАДОЈ ЖЕНИ.

Пролеће када дође,
Млада жено,
Отвори широм срце његовој светлости!
И живи радошћу малене деце
И смехом њиховим кроз млади зелени луг. —
Никада очи твоје неће опазити
Пренежних мојих снова
Око тебе очарани круг.

У погледу своме ти нећеш понети
Јесење боје данашњег дана;
Нити ће која од мојих случајних речи
До чежње дозрети
И, тражећи те, открити уздрхтале тренутке
Срца теби незнана.

Никад ме се више нећеш сетити;
И додир руке твоје
Био је као у сну анђела лет.
Никад се више нећемо видети:
Туђинац, ја идем у далек и незнан свет...

Но када пролеће дође,
Млада жено,
Отвори широм срце његовој светлости!
Можда ће бити крај друма мога цвет,
Сањив и расцветан,
Што истим мирисом к'о твоја рука дише?...

Тада бих имао путем мало немира више
И више један сан.

Никола Мирковић.

СНЕЖНИ БРЕГОВИ.

Увек овако, кад снежни их прекрије плашт,
осетим: душом мојом чудан се разлије мир.
Непомично буде тад све и нечујно срце бије;
и ничег више нема да га гане,
нит новом срећом око да заблиста,
ни суза за прошлошћу кане.

У даљини само снежни ћуте брегови.

Нежношћу братском очима милујем белу им груд,
и мира нађе поглед мој,
тамо где мртво цвеће сад спи
и мртвог неба угашени сјај...

О снови давни, с лисјем рујним прођосте ви, —
сад гледам: већ бели се брег.
О, снови пролећа, о радости маја,
по свелом цвећу први пада снег...

А кад се новим окитите цвећем
и плаво небо осмехне се на вас,
о, да л'ће тад и у срцу мом процветат румен цвет,
снежни моји брегови?

Марко Врањешевих.

ПЕСМА О МОЈОЈ ДУШИ.

Моја је душа страховито пуста,
као врт у голу, позну јесен.

Воље сам своје у црну усадио земљу,
и воћњак је лепо цветао,
када је неко диг'о белу кошуљу земље.
И ја сам спокојно спавао,
јер ми је обећавао
богат и племенит плод.

Ал' дође један дволичан дан:
мраз иза млаког сунца се крио,
и — ја сам се преварио...
И мој се воћњак смрзнуо,
и плодови су били опори.
У том тренутку бесвесног бола
тупом сам их секиром посекао,
и сада пружени леже к'о црни лешеве...

Своје сам осећаје удухнуо
у цветне, мирисне алеје;
и ноћу сам палио полилеје,
да их пазим, као дању.

Једне сам ноћи на мртвој стражи заспао.
И када сам се пробудио,
око мене је дах вечне смрти блудио.
Неко се мојих цветних алеја
отровним дахом дотакао.
И ја сам залуд плакао,
и залуд сам им тепао
звонком римом блиставих епопеја:
моји су осећаји, јесење руже, увели...

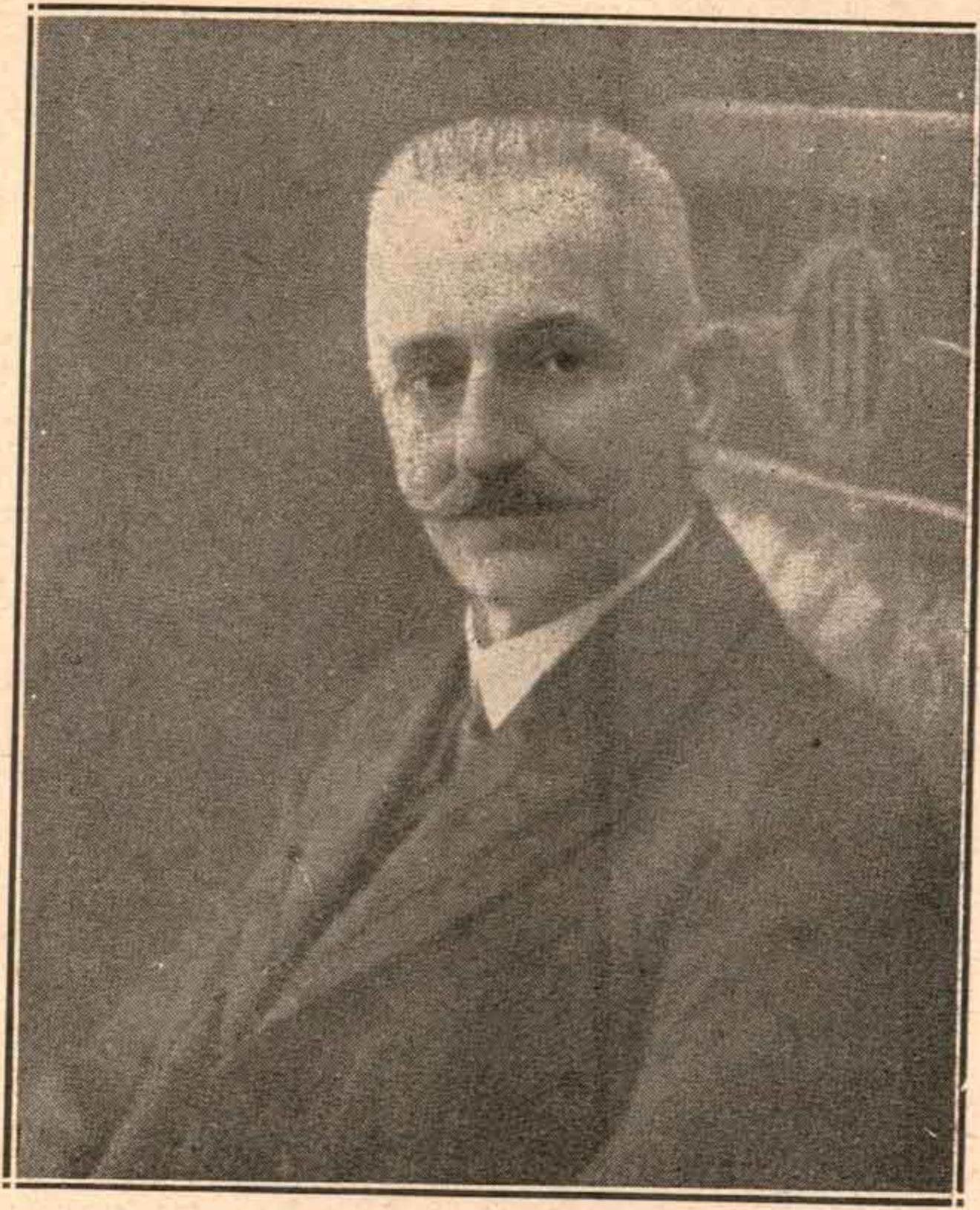
Моја је душа страховито празна,
као врт у голу, позну јесен.
И онда: да ли је било смисла
мирисним је уљем појити,
а тело крвавим знојем знојити?
И непознатим водама бродити?
И онда, да ли је било смисла
у опште се и родити?...

Душан Васиљев.

БЕГЛЕР-БЕГ.

Рано јутро трепти са далеких страна.
Сам Беглер-бег сједи пред кулом у хладу;
Тужно вјетар вије са разраслих грана,
Па повија старцу дугу, меку браду.

Алекса Шантић.

Пред њим пукло поље. Испод танке паре
Зрела жита шуме умивена росом;
И одморни тежак сан са ока таре,
И у врху њива замахује косом.

Кô преплашен јелен у скровиште тавно
Ил' кô вјетар када диже шушањ слаби,
На домаку села, низ присоје равно,
Пуне, густе гриве хитри коњиц граби.

Стари Беглер пуши. И, док дим се диже
У новој му ватри сјају ока оба:
Под зориним велом, све ближе и ближе,
Њему тихо ступа прошло, лавно доба.

И он види себе за младости своје,
Кад му око бјеше и од муње брже:
За појасом љуте кубурлије стоје,
А под њиме снажно лаки жерав рже.

Хитре искре бију из калдрме старе,
На прозоре трче све руже Мостара;
Од грознице слатке лица им се жаре,
Па јунака машу китама бехара.

А он, горд и силан као рука смрти,
Само језди даље уз цареву цаду;
За њим јуре брзи огари и хрти, —
И раван му нико не бјеше у граду

Он је онда владô сам како је хтио,
И његовој вољи ко је на пут стао?!
На чгلمي му златан полу-мјесец био,
А у њему зелен, крупан алем сјао . . .

По пољима овим широким и травним
Чадори су били силних турских чета.
И зелени барјак са знамењем славним
Вијао се гордо низом дугих љета.

Он сања и гледа . . . Под покровом зоре
Врх далеких брда као ватра руди;
И бегове очи тихом срећом горе,
И радосни уздах оте се из груди.

Ал' ђаурска труба, чуј, са града писну!
Стари Беглер прену; и на кобне звуке,
Он зајеца љуто и од бола врисну,
Па обори главу међу сухе руке.

Старо дрво шуми. Негдје у врх грана
Огладњели кобац с плијеном се бори;
Мека, топла свила лети преко страна
И кроз танку пару златно јутро гори.

Алекса Шантић.

ВА ВРЕМЕ ДРАГИЈЕ ВЕСНИ.

Писах ва време драгије весни по-
јуштим же слојејам с кукавицеју.
Зайис непознајог писца.

Када прелисташ књигу ову,
К'о сухо јесење лишће
Замирисаће пролеће једно
Давних времена:
У сваком њеном слову
По један горски цвет.
Писах је, кад је
У моју клет
Планински ветар улет'о,
А зелен гај са својом птицом,
Славујем и кукавицом,
Веселили ми слух
И крепили ми дух
За ово дело свето.

Славуј је прижељкив'о
А ја сам запитив'о
У слова све мирисе,
Све цвркуте и звуке
И затварао их
У књигу к'о у ковчег.

Кад је отвориш,
Осетићеш душу
Ишчезлих мириса,
Сенке умрлих цвркута,
И глас хвале
Коју је Богу теп'о
Смирени један писац,
Који је давно пеп'о.

Милеџа Јакшић.

GLOBE TROTTERS.

Даљине, видике недогледне, планине, мора сневамо;
градове, тунеле, докове, као кроз маглу гледамо;
дању у мислима, ноћу у сновима, круже далеке
визије, путеви.

Па ипак, овако у јесен,
нађемо ли се на маломе пристаништу,
где чекамо на обали на први фијук с брода, да
уђемо;
док ветар под сумрак разноси новембарско лишће;
док јасике дрхте...

као у страху, да пут не води у даљину сневану,
дође нам путницима, на тренутак, да задрхтимо.

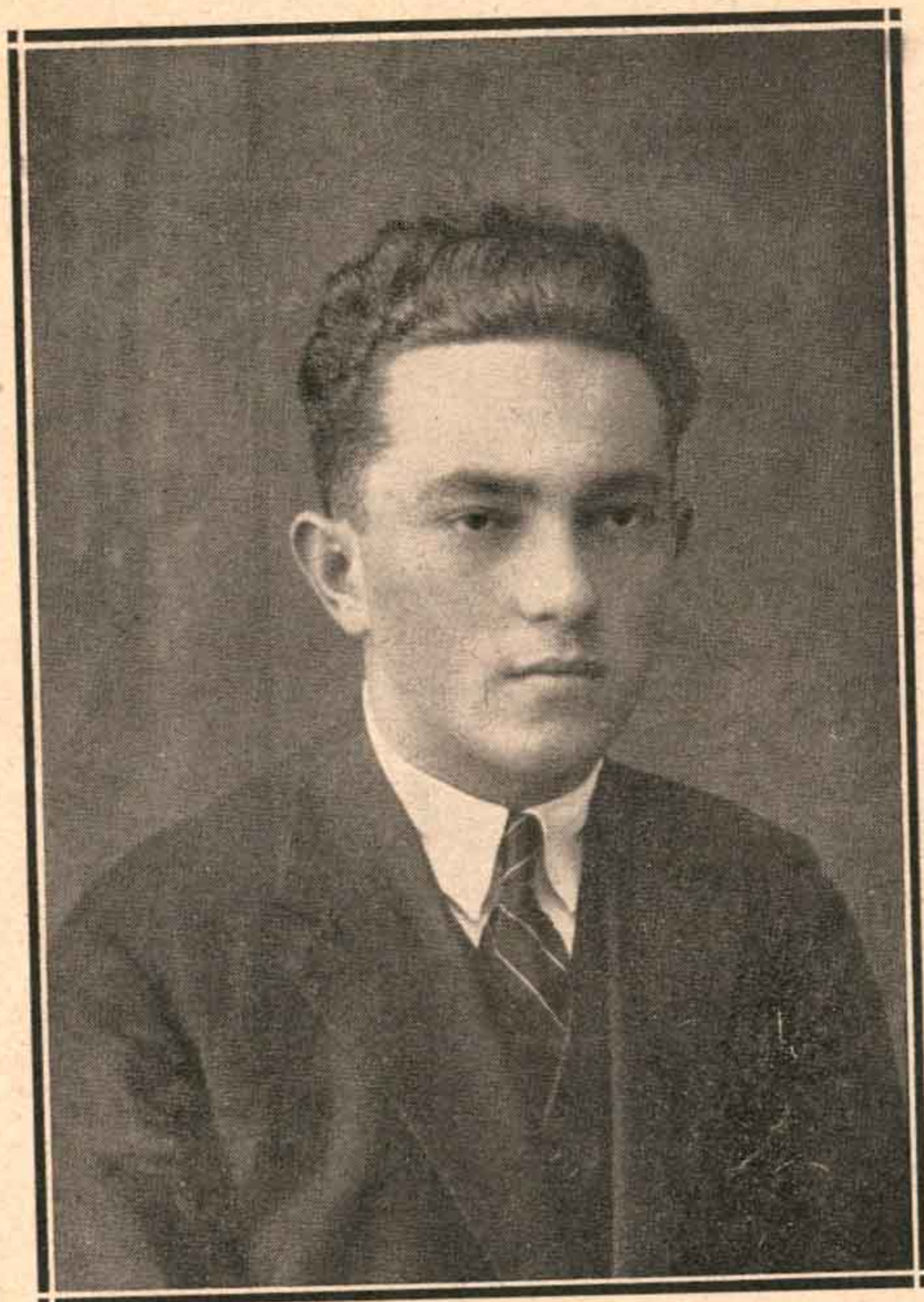
Гвидо Тарџаља.

ПРИВИДАН МИР.

Начинићу лице спокојно,
И око ће ми бити
Мутно, нејасно, затворено,
Да ми никада нико у душу не продре.

У себи ћу свити,
Као паукове нити,
Танко, свилено гнездо сновима својим.
И чуваћу их тако, у души покопане,

Милан Симић.

Као светињу највећу,
Као Свјатаја Свјатих.
И нико неће знати,
Да дубоко у мени
Лежи покопан читав један свет.

А лице ће ми бити спокојно,
И око ће ми бити мутно, нејасно: —
Да ми никада нико
У душу не продре.

Милан Симић

Б Р И Г А.

Сустигла ме је или срела
— Не знам где, кад, ни како —
Удружила се и уплела
У вас мој удес лако.

Из мог живота прогнала је
Мир, срећу и радост;
Чинима кобним спутала је
Давно још моју младост.

Видике моје скучила је
Зидом облака сурих;
На мене подло сручила је
Бреме напора шурих.

Гнусно мој ведри понос гази,
Злоставља стид мој врли;
Препреку ставља свакој стази
Куд моћни дух мој хрли.

Несаницом се мојом храни,
Грубо ми трга власи;
Обара полет, успех брани,
Усхите моје гаси.

И осећање друго свако
Тлачи ми свемоћ њена;
Угуши сваку буну лако
Снага јој суверена.

Засела на мој праг и бодре
Очи упрла мрачно,
Да светлост у мој дом не продре,
Ни чар лепоте зрачне.

Управља мишљу мојом живо,
И конце вредно снује —
Чѐ ткиво своје сиво,
И негве моје кује.

У мозгу мом је увек хучно:
К'о у творници шумно,
Маљ одјекује ту њен звучно,
И разбој њен безумно.

И све бележи, књижи, рише,
Делање свеколико,
Знацима кобним које више
Истрти не зна нико.

Лице је моје њена књига,
Њен печат носи чело;
И, сва у власти њена ига,
Њено сам ремек-дело.

Даница Марковић.

ПЕСМА ЗАБОРАВА.

У овом крају тихо се проносе
Несносни ветри са несносном тајном,
И дрхћу језом дугом и потајном
Траве дубоке, замршене косе.

У овом крају притискују гране
Заспале доле скамењених уста;
Нечујно старе дозивају дане,
Ал' се даљина не одзива пуста.

У овом крају сати не пролазе;
Али се чује као да избија.
То можда змија влажно гнездо свија,
Или то кише у коров силазе.

У овом крају иде се. Ал' куда?
Очима туге пусти сузу свуда,
Горку к'о живот, а као смрт трајну,
И пођи стазом што само кривуда
Јутром у занос, а ноћу у тајну.

У том се крају пала срца крију,
И вода стоји у зелене нити;
Али ће страшно неслућено бити
Кад суве трске почну да се вију...

У овом крају камен се налѐже,
Мир лаке смрти, и мир тешке тајне...

И исплакаћу до дна очи сјајне,
Јер нећу знати шта ме за њих веже.

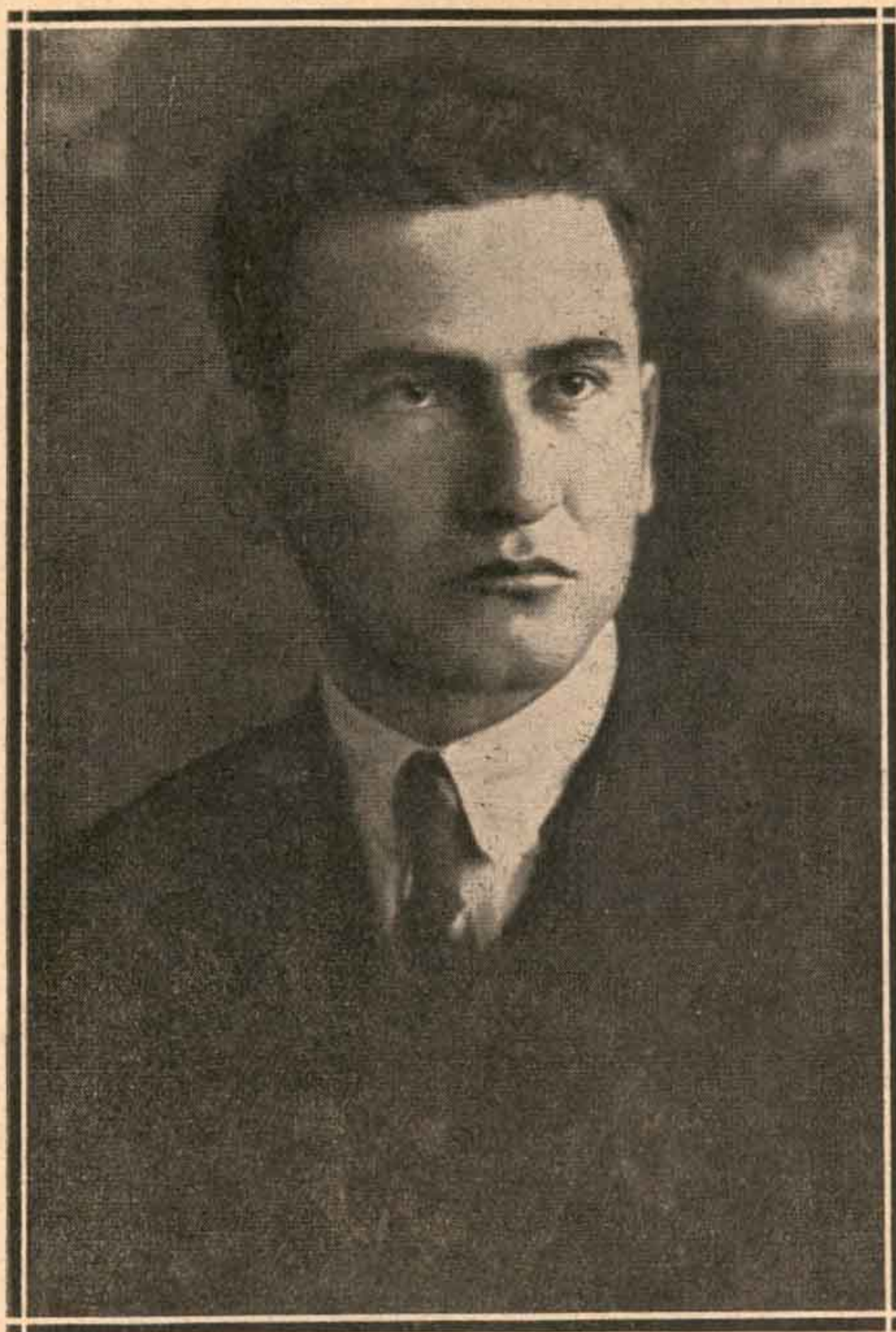
Божидар Стојадиновић.

УЗВИШЕЊЕ.

Не гледати више у зенице дана,
Не казати лица туге месечини!
Изнад влажна гроба, од сто љутих ра̀на,
Нећу изаћ' више — или ми се чини.

Неопрано лице, коса раскуштрана,
Дуги, зверски нокти, хрип што груди кини,
Неће рећи душу плача раздерана, —
Колико сам мртав у плесној дубини.

Живко Јевшић.

— Помилуј ме, подрагај ме, добра Смрти!
Сви ми људи света учинише криво.
А ја пак на кугли што се складно врти,

Простио сам свима (љубим ја све живо!)
Те се само питам: да ли не сагреших,
Кад се на вид цвећа невино насмеших?

Августин Ујевић.

Ж Е Љ Е.

О, да ми је стрти,
длановима смрти,
страсти све и младости
жеље: —
чедније и беље
но све цвеће, зором,
но сви врти
у пролеће, под бехаром!

И не бити до створ;
и не бити ни млад ни стар;
и постати сâм над собом цар!
Па, као пољем вихор,
ишчезнути невидљиво
у ветар!... У ветар!...

Ж. Јевшић.

ОДБЕГЛА ДУША.

У оку са сјајем муња луталица,
и као са надом изненадном госту;
са сетом облачних банатских бубалица
о Ускршњем Посту,
ногу лагано пред ногу мећем

и људе, које на путу срећем,
питај за моју одбеглу душу.

Ја не знам шта јој би да пљуне
на банатске амбаре пуне,
и да онда утече, —
када смо задовољно, свако вече,
слушали раскошне песме
какве само код нас роде!
Знам да се није зажелела
хладних шума и бескрајне воде,
где нема хуке, бола и страха
од густе, црвене крви у врењу, —
као овде код нас,
где ипак сви људи оседе у поштењу.

Најпосле, мени и сада је добро.
Душе, истина, немам;
ал' имам бескрајно банатско поље,
где роди злато, страст и песма
и где весеље иде до сржи;
где сунце све грехе спржи,
и сви останемо увек чисти.

Ха, ха, ха, ха!
Зар мени овако није боље?

Душан Васиљев.

ЛИТИЈА.

Сеоском стазом узаном
побожна пролази свита.
Моле се у глас попови,
да златна понесу жита,
да тешки буду снопови;

да плахе дажде оросе
ливаде жегом спаљене,
да виногради уроде.
У славу Марије Хваљене
певају, да јој угоде.

О, Боже, послушај и мене,
што не знам светаца житије,
и не познајем тропаре,
ни побожне песме литије,
па ороси свенуле шаре

по ливадама зеленим.
На цвећа жедним крунама,
у љубави и страху,
зрикавци на сребрним струнама
моле се за кишу плаху.

Благослов пусти на класове.
Као молитва над житом,
у славу доброте твоје
глас препелица питом
диже се вечером и поје.

Дарежљиву руку своју
пружи нам и положи је
по винограду и воћу.
У славу милости божије
земља мирише ноћу.

Десанка Максимовић.

ОБЛАЦИ.

Људи су као облаци, без циља,
Пролазни као дуг предноћни сев,
А душе црни вртови без биља,
Где пиште сумор, незнање и гнев.

Тако ноћ дође, к'о месец из мора,
Нечујно, увек изнад гора сам;
И испод сенке сваког мирног бора
Изгледа свака хумка као храм.

Милан С. Шанџић.

Ал' ја осећам тежину тог часа,
И моје око за обману зна;
Па када ветар борје усталаса,
Тад јасно чујем уздахе са дна.

Да л' ће пролеће бар да им да цвећа?
Облак је сваки васиони роб;
О, све је тако незнано к'о срећа,
И опет тако узано к'о гроб.

Божидар Стојадиновић.

ПОВРАТАК.

Све је још исто као и пре:
Наш мали град у миру ћути,
Вечери сваке он болно мре
Као гробља скривени пути.

Све је још исто као пре
Раних дана детињства мога,
Јутром и вечером мирни свет
Молитвама дозивље бога.

Све је још исто као пре,
Мој поглед само мутан блуди,
Страни и туђи су му људи,
Бол срце слама и душу тре.

Ничег више у мени нема,
Далек и туђ ми је родни крај,
Давно ме је већ оставио
И њених очију топли сјај.

И све је прошло. Још само када
Дохвати душу сећања вал,
Ко свео лист затрепти она,
Па опет мир и свему крај...

Милан С. Шанџић.

КУЛА МЛАДАЛАЧКИХ СЛУТЊИ.

У пределу заноса раних, далеко од царства смутњи,
далеко од ћудљивих магла и свирепих помрчина,
у жаришту пламених снова, опасан снагом врлина,
ја стајам на високој кули благородних, бодрих
слутњи,

А сматрах је узорним делом беспогрешна неимара;
беспрекорни темељи, чврста и горда гранитна грађа,
у коју ће град искушења узалуд тежит' да гађа,
о коју ће љуто се скршит' сви демони зла и квара.

Ја стајам на високој кули, разгаљен драж'ма видика,
што преда мном трептало сјајем бесконачних
обећања:

рудине вере румене, градине сочних сазнања,
чудесне чесме живота и слапови светлих слика.

По лагодном присоју плавих и питомих пропланака,
у ритмима радости и орне, милолике виле беле
су весело водиле коло и блиставе венце плеле,
па слале ми поздравље славе и бесмртних осмејака.

Шарене и скерлетне птице ласкаве кликтаху вести
о полету подвига смелих, о мађији творачког жара
што издваја песме као ниске драгоцених адиђара;
о триумфу љубави чисте и богаству зреле свести;

о срећи што, сложена златом свих сунаца, бујна
свиће,

и бајне ђаконије крије у недрима освештаним;
о лахору усхита топлих што алем-пелудом санним
оплођава душе, те рони нектар идеја у биће.

То недоглед беше лепоте, ведрине и величанства,
к'о савршен свемир слободе, и јава пролетња млада,
сва прожета дасима благим кристалног, вечитог
склада
што ћуд га дарожљива слила пријатног, доброг
божанства.

У часу кад први се војник, из чете под водством
воље,
залетео беше да тамо, у сфери жуђених сласти,
на првој примамљивој тачци победе стег моје
власти,
сковитла се големи облак, мрак преплави цело
поље.

Олуја тад ледених језа нада мном страшно зашишта
и замахом једним ме сурва у понор, у патњу тмулу,
док очаја лагум стубоком распрсну холу ми
кулу...

Све небесне плинуше мете у мочари или у ништа.

Плашт младачке моћи ми с плећа к'о крпа таштине
склизну,

судбине ми знамења црна покуљаше са свих страна.
И први, плаховити пљусак суза, што никаква брана
зајазит не уме, са блеском бесконачног бола
бризну...

Ненад Мишров.

ПО ЈЕДНОМ СТАРОМ ДОБРОМ РЕДУ.

Дан, ноћ и друге преграде
које биљеже комично важно
нашег живота умишљени ред,
као ликови пролазног сна,
сад су коначно ишчезле.

И није зло овако.
Без прошлости и сјећања,
и будућности и снова
и таштих маски и кулиса
које се зову садашњост, —
све ми се чини још ћу пасти
у своју стару ману и стати
уображавати!

Ево како ме брижно покрива
 часна сестра непомична лица
 и — бог зна да ли — непомична срца!
 Коначно: зашто да ме не покријеш,
 добра жено? Та и ја сâм
 некада бијих љепши и чвршћи . . .

Знам добро, сестро, знам: мој смијешак
 изгледа често врло нечедно,
 још и сад кад сам једном ногом
 у — гдје?
 Ах, не, ја више не сумњам ни часак.

Зимски дан пун бијела ћутања
 вани, и завјесе мојих прозора,
 и лице ове чудне сестре
 исте су боје.
 То су све знаци!
 Још тако покаткад
 букне у мени земаљски пламен
 и његов одраз, нечујни смијешак,
 око прецјеливаних усана.
 Али увиђам посве јасно:
 По једном старом добром реду
 мене нестаје.
 И није лоше!
 У добри час, па нека уминe
 замршена и мучна ова
 историја.

А живи треба да се смију, сестро.
 Тако. Нек сребро твога смијеха падне
 на моје лице к'о сребрни новац
 што га даваху милосни рођаци
 на неповратни пут упокојеном.

Мрем као сунце у рују свог мира,
 док се к'о млади тајанствени мјесец
 рађа твој први пребијели осмјех,
 једини прави смисао и срећа

планета на ком живиш, жено. — Виде
 моје сутонске очи, данас, добро виде;
 јер као ликови пролазног сна
 сад су коначно ишчезли
 дан, ноћ и друге преграде,
 које комично важно биљеже
 нашег живота умишљени ред.

Иво Андрић.

Ч О В Е К.

Опет сам ноћас бдио до крајњих граница моћи
 Над вечним проблемом старим:
 Откуда, и нашто живот?

А кад се сребрн месец превез'о преко ноћи,
 И зора с очима плавим
 Вирнула, — к'о свети ћивот
 Са страхом затворих душу и са њом много рана,
 Насмејавши се цинички светлости идућег дана.

Ал' када девојке младе прођоше на јутрење,
 С подлошћу беспримерном исмејах ноћашње бдење!

Милан Михаиловић.

МОЈОЈ ЋЕРИ.

Стварност је, дете, што те вечно плаши;
 А волео бих да си храбра више,
 И, пркосећи, — док олуја брише, —
 Да гледаш мирно Мамона што бесни;
 Јер ми смо, дете, бар толико свесни
 Овога доба, кад и лупеж сваки
 Подиже руку, да се звезда маши;
 Да се звезда маши . . .

Стеван П. Бешевић.

Стварност је, дете, што те вечно плаши;
И зато ти је, знам, милије вече,
Кад заморена крв кроз вене тече.
Јер узбуђења престала су дневна,
И ближи нам се ноћ, к'о бајка древна,
У црном плашту, са светим напитком,
У чудотворној и свемирској чаши;
И свемирској чаши...

Тек један гутљај, и све што је било;
Све што си с бџом гледала тог дана,
Одлеће тромо, као јато врана...
Ни крика њиног не чујеш, ни грака;
Нити се чује на пучини мрака
Узбуркан талас да срдито пљусне,
Кроз ваздух кобно кад просеца крило;
Кад просеца крило...

Ја знам, да тада твоје драге усне
Стегнуте ћуте. Мис'о недогледом
Лута; а осмех на лицу ти бледом
Титра к'о одсјај златног ореола...
И, под тежином човечанског бола,
Ти мрштиш чело, јер за чисту душу
Визије те су ужасне и гнусне,
Ужасне и гнусне...

Стварност је, дете, што те вечно плаши. —
Видим је и ја. — Ено, где се цери
Из једног угла; сва посута златом.
Очи јој светле к'о у страшне звери...
Ал' и њој Кронос већ стоји за вратом
Са оштром косом, и пешчаним сатом,
И с нашом жучи — у препуној чаши,
У препуној чаши...

Стеван П. Бешевић.

ПЛАЧ МАТЕРЕ ЧОВЕКОВЕ.

Данас је несрећан дан синуо,
и први му је поглед пао на беду.
Најближе њему, у тихом предграђу,
једна је мајка расплела косу седу,
јер јој је син преминуо.

Данас је умро један човек,
и мајка му је врискала:

— Ох, када човек није Човек,
већ роб Неког кога нема,
од кога сам до јуче милост искала;
ох, када је човек гори него црв, —
нека се распе по земљи анатема
и нека се пролије сва црвена крв!

Ох, Сине, мој добри Сине!

Отац ти није Свети Дух,
ни Дрводеља са ливанских пута.
Сине, ти си плод две неме жудње
и једног бесвесног минута.
Нисам те родила у јаслима,
већ у крвавој постељи,
између четири влажна дувара
једног шареног, замрзлог јануара.

Сине, теби су и мени рекли
да смо робови,
и наше су душе без милости секли,
и наша срца развлачили;
и све су нам увек тумачили
да то Бог тако жели!

Рођени, мртви Сине, Бог је лаж,
и наши су га душмани изумели.
Устани, Сине, да се светимо:
да крвљу вековних намесника Бога

посветимо форуме Рима,
и да копљем поново прободемо ребро
Учитељу из Јерусалима.

Да ископамо Јудино сребро,
и да на томе светом месту
подигнемо Човеку храм;
и да доведемо у храм наш нову Весту,
која ће себе искрено дати.

Устани, Сине, да грозне лажи
које се рађају у име Оца и Сина, —
сахрани Син и Мати...

Данас је умро један Човек.
И залуд је мајка седе косе чупала,
и у груди се лупала...
Није се пробудио.

Онда га је сама окупала
и обукла га у црно.
И у дно свога врта, о поноћи,
сама га је сахранила.

И тужна се мајка Човекова
ту, поред гроба настанила.

Душан Васиљев.

ОБЕШЕНИ.

Ја знам за шуму, к'о одељену од света,
где ветар има нешто људског кад у стабла свира.
По њима десет обешених, к'о десет марионета,
полако се њишу, у реду, кад их ветар дира.

Они су пленом ко зна којих авантира!
Тице се чуде осушеном лицу тих скелета.
О, лепо је гледат' у сени шумског мира
тих десет кавалира, тих десет марионета.

И када тица каква над главом којег п'ане,
весело чедо природе што не зна крутост човека,
песму живота и љубави с гране певат стане.
Зашто сам рођен човек, жалити ћу довека.

Франо Алфировић.

МOTTO AMOROSO.

И у сну сам те нашао, давна,
видео снова зене ти драге,
ко удар цитре звониле су биле
речи сестринске, дрхтаће, благе.

Памтиш ли с колико љубави ти гледах
малене руке и свилени скут,
кад очи моје нежно су збориле
невином молбом први пут?

Где смо се нашли? Где волели, где?
Где ли певали о срцу и цвету? —
Сретан, по пољу, ја често лутам
у неком плавом, минулом свету.

Радослав Драгућиновић.

СМРТ БОЛА.

О, како смерно свакога дана
душом даљине застирем,
јер слутим да ће њима проћи
умрла једна звезда.

И мој бол умро је смрћу звезда,
ал' и он, к'о звезда угасла,
светли последњим откинутим криком.

Благоје Живковић.

* * *

Ој животе, мој животе,
Како си ми пуст и таван,
Како си ми прекукаван,
Ој, животе јаде мој!

Све ти руже јесен оте
И у густу расу таму,
А остави пустош саму,
Ој животе, јаде мој!

Она што ти рајем беше
Дубоки ти пако даде
И отрова твоје наде,
Ој животе, јаде мој!

Њене руке разлијеше
Са твог венца росно цвеће,
Које никад цветат' неће,
Ој животе, јаде мој!

Алекса Шантић.

МОЈА ДУША.

Моја је душа к'о језеро мирно
кад на њега падну тамне сенке сутона.

К'о бели, откинут цвет
на језера тамној пучини,
мирује старих спомена свет
у душе мртвој дубини.

И никад једне топле руке
у мраку њеном да засјаје,
беле, нежне к'о у сну;
и нигде једног драгог гласа,
да се благо заталаса
у њеном мртвом, безгласном дну.

Марко Врањешев.

Ж Е Н А.

Жене,
све оне носе крвави крст,
црвени крст
материнства.

Све оне носе пламену звезду,
румену звезду
са Истока.

Зато су њихове очи
чудно дубоке:
крст удубљује.

Зато су њихове очи
пуне светлости:
звезде одблешу.

Ал' око усана
лебди им нешто детиње,
што се не буну
на крст,
и не чуди се
звезди . . .
Жена.

Јела Сџиридоновић-Савић.

У П РО Л А З У.

Попут белог лептира
у пролазу ме поглед
очију ти плавих
таче.

И ја немам више мира
по дану
по ноћи
од белих лептира, —
плава ока два.

Вечно ја сад видим;
вечно ја сад сањам:
лептира два,
плава ока два.

Јован Пауновић.

Ч О В Е К.

Мени не требају ни венци ни слава,
Ни камене и тешке плоче!
И зашто би требало да се зна
Где почива један који је прошао?

Јер ја сам путник сасвим непознат
Што путује једним истим путем,
Тежак, злобан и непрестано тужан...
И који неће никад да се врати.

Ја идем напред. Зашто? Чему? Како?
Не питај ме, јер то је питање жалосно!
Не питај ме, јер срце хоће да ми препукне!
И ја сам се питао, и плакô сам, и плакô,

И нисам нашао решења!
Али сам свестан да сам створен
Да идем незнано, у бескрај,
И не тражећи спасења...

Ја идем. Ја пролазим. Ја сам прошао.
И ишао сам и ишао сам;
Много сам видео и много осетио,
И у заборав дошао.

И нећу да нико зна
Да сам много мрзео и много волео;
Али нека се зна да се сунцу не може прићи
И да ће и оно угаснути.

Божидар Симојадиновић.

ВАРКЕ СУТОНА.

Ви, што сутон волите и вече,
Чувајте се варке првог мрака:
У њој расте и ствар мртва свака,
И кретње су свечаније, веће.

Онда, кад је врело дневних зрака
На зениту, нека зебње ваше
Проматрају све чега се плаше:
Дô, мочвару, лава и дивљака.

Наш је живот пут кроз цветне гране.
Смрт је само таман савијутак,
А на крају једне светле пруге.

Све су стазе сунцем обасјане.
Дан је дуг, а сутон тек тренутак.
Не верујте Анђелима Туге!

Владимир Назор.

ВЕЧЕРЊЕ СЕНКЕ.

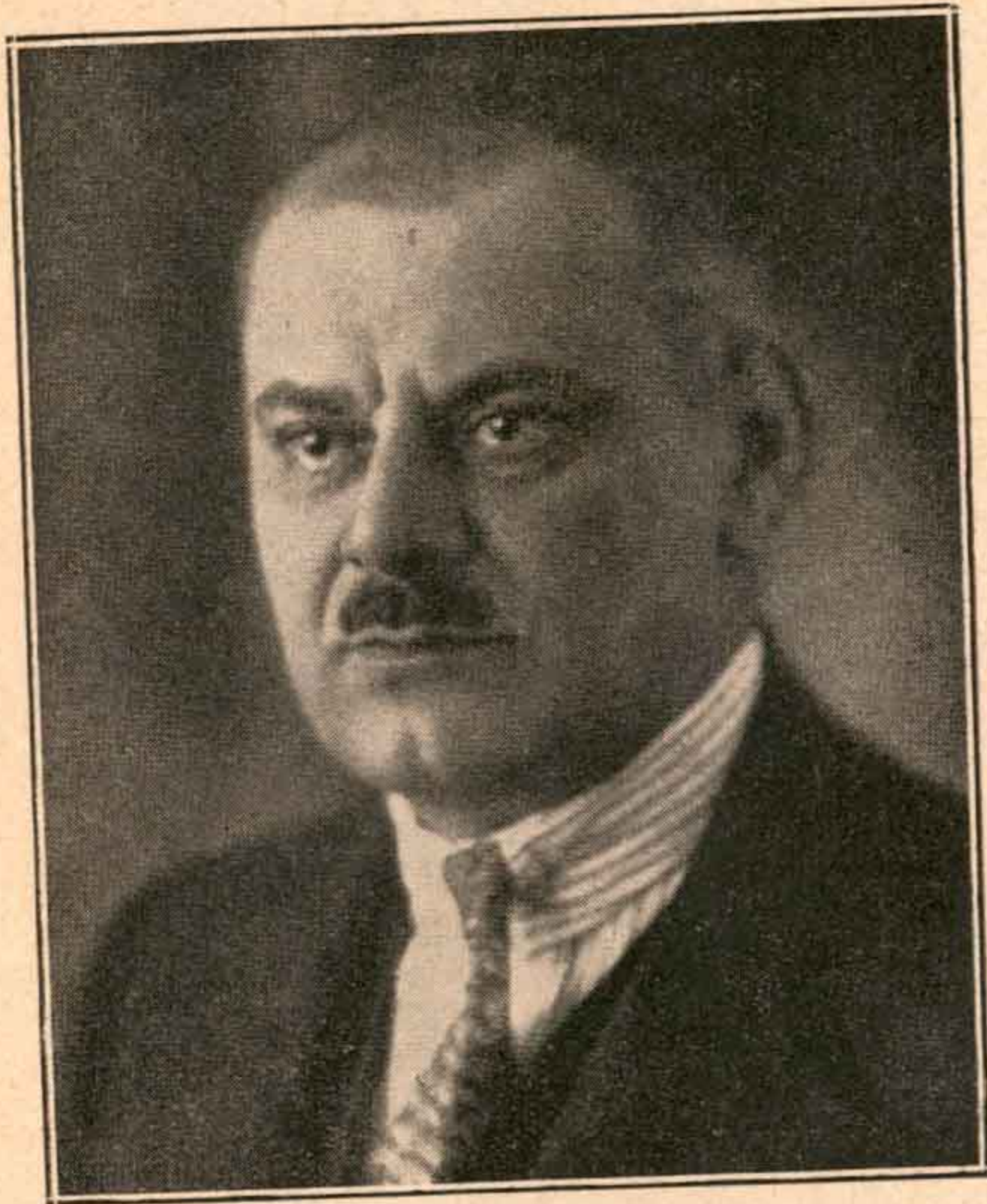
Вечерње сенке,
Ви будите увек успомену на нешто што је заборављено,

Баш као шум слепих мишева неспокојство,
А непознате ноћне тице страх.
Знате ли да тада моје срце дрхти,
Као и око које би хтелo сузу да проспе;
А, ако хоћете баш исто као и ви, дуге,
Када, при ветру на месечини, у шуми играте?

Ако је све сенка у животу,
А живот опет само једна сенка,
Не желим да он буде тако несталан.
И жалостан сам што је само химера, —
Која није ништа до празан сан, —
Жалосно уточиште очајних душа.

Вој. Кулунџић.

Сима Пандуровић.

САД.

Тихо је.
Алеје у позно доба сневају.
Звездана кола етар них'о је,
Поноћни ветар цвеће. Свемиром
Сенке су снова сетно лутале.

А хоризонтом муње севају
Далеко, где су кобно ћутале,
Неуспаване својим немиром,
Суморне горе.

И облаци су црни бродили
Ка светлом кругу неба, здруженог
С надама нашим, и доходили
Са ветровима звука продуженог

И оштрог, с претњом, мржњом, мрачећи
Просторе ведре снова младости
И расцветаних, мирних радости
Што су у срца пале, зрачећи.

Тад ватрене су муње плануле,
И ваљали се тешки громови,
И бујице су врт потопиле.

Док нису наде све уса'нуле,
Док муње нису снове стопиле
И растурени били домови

Нашега мира. Сад не сневају
У кобном муку наше нежности,
И снови више не успевају
У оковима неизбежности

А Мртво Море моћно царује
Под судбом што се још остварује,
Још остварује.

Сима Пандуровић.

ГРУДОБОЉА.

Обручила ми се једне студене ноћи
 на пустој пољани, док је шибао ветар;
 и загрлила ме својом кошчатом руком;
 и притисла ме уз груди и уз усне;
 и десет оргијских дана и десет оргијских ноћи,
 с клицањем од којег обаиру чула,
 пекла ме пољупцима од пламена,
 и гризла ми зубима усне, и ломила рукама кости,
 у страсном грљењу. И певала ми песме
 џенетске. И путевима од пламена
 водила ме у непознате земље
 сјаја и чуда и језовитих лепота.
 Десет оргијских дана и десет оргијских ноћи,
 пекући ме својим очима од запаљена уља,
 сисала је, дахом од пламена,
 као вештица моју душу
 и пила, из жежених путира, моју крв
 пресипљујући је, у разблудној напитости,
 за раскошну гозбу нашег венчања;
 док су по црним кутовима наше колибе
 и на мрачном тавану
 корови ветрова
 певали свадбене песме.

Сад седимо једно поред другог у постељи,
 погнутих глава,
 и бленемо тупо у мир.
 Отпеване су оргије.
 Са рукама око колена, неочешљана и ружна,
 непомично се ослања на мене својим костима.
 Досада.

И молим је: иди! И преклињем је: остави ме!
 И уверавам је речима најсрдачнијим
 да ми није више потребно њено друштво.
 И, захваљујући јој с нежношћу за све,
 молим је да ме не мучи више у овој досади:
 Напољу је пролеће и море,
 и поворке мириса шетају преко брдâ. —
 Ал' она, непомична, ћути.

У мени тад узавире гнев
 и довикујем јој да ми је одвратна,
 да је се гнушам, да је мрзим.
 И бацам јој увреду за увредом,
 и бирам речи све погрдније,
 најужасније, најпрљавије;
 и вапијем, и цичим,
 и у запенушеном бесу
 довикујем јој: Напоље!
 Али она, смешећи се, ћути.

Ја бесним
 и хватам је за прљаву косу,
 и, ван себе,
 петама хоћу да је избацим
 из своје постеље. —
 А она се само прислања уза ме,
 и ја осећам
 да је ни маћи не могу,
 и да јој је сваки прст
 тежи од олова.

Тад устајем и бежим. —
 Али она,
 као да хоће да ми се руга,
 устаје са мном, корача са мном;
 са мном се у трку враћа,
 и са мном, смешећи се, пада
 на нашу постељу.

Од бола
 у јастук заривам главу,
 и ридам,
 и кунем Бога
 који ме створи . . .
 А када се исплачем,
 чини ми се да је мања грубост њеног осмеха,
 и лакши терет њеног рамена
 које се припија уз мене.

И онда, сатима, окренувши једно другоме леђа,
 у немоћи и резигнираном трпљењу,

седимо у постељи, уморни, ћутке,
да опет заједно легнемо,
и опет заједно устанемо сутра.

Већ смо се привикли једно на друго
и помирили у мржњи.
У досади нам пролази дан
и у уморном ћутању;
али ме она не оставља никад:
заверили смо се крвљу.

Само по некад, ноћу,
кад сањам о свом детињству,
па трчим преко нашег дворишта
за братом, уз врисак и уз смех,
ја заборавим на њено присуство.
Но и тад, усред највеће радости,
кад ширим руке да брата ухватим,
осетим како ме, као ради неке тупе опомене,
окрећући се, удари у ребра
својим кошчатим лактом.
И онда знам опет да је ту
и, пробуђен, чујем, кроз врели дах, суво кашљање;
а у мраку се сијају
два ока од запаљена уља.

V. Massuka.

ЧОВЕК ПЕВА ПОСЛЕ РАТА.

Ја сам газио у крви до колена
и немам више снова.
Сестра ми се продала,
и мајци су ми посекли седе косе.
И ја у овом мутном мору блуда и кала
не тражим плена.
Ох, ја сам жељан зрака! И млека!
И беле јутарње росе!

Ја сам се смејао у крви до колена
и нисам питао: зашто?
Брата сам звао душманом клетим,
и кликтао сам кад се у мраку напред хрли,
и онда лети к врагу и бог и човек и ров!
И данас мирно гледам како ми жељену жену
губави бакалин грли
и како ми с главе разноси кров;
и немам воље — ил' немам снаге? — да му се светим.

Ја сам до јуче покорно сагибао главу
и бесно сам љубио срам.
И до јуче нисам знао Судбину своју праву;
али је данас знам:
ох, та ја сам Човек! Човек!

Није ми жао што сам газио у крви до колена
и преживео црвене године Клања
ради овог светог Сазнања
што ми је донело пропаст.
И ја не тражим плена:
ох, дајте мени само још шаку зрака
и мало беле, јутарње росе. —
Остало вам на част!

Душан Васиљев.

ВРАПЦИ.

Слетеше ми на руку врапци из парка луксен-
буршког, гладни и прозебли, влажни од новем-
барске магле. Слетеше на руку мени, непознатој
и страној, да позобају неколико мрва које сам им
пружила на длану. Бог, који се брине о тицама
небесним, хоће ли се сетити и мене? ..

Неповерљиво окрећу главе и гледају ме округ-
лим очима, стресају влажно перје, одлећу и губе
се у магли. Ивицом великог базена хвата се лед...
Бог, који се брине о тицама небесним, хоће ли
икад помислити и на мене? ..

А. Л. Лазаревић.

ЧОВЕК СА БРЕМЕНОМ.

У тамном, четвртастом оквиру отвореног прозора ја видим један део ноћног неба са звездама бледим због месечевог сјаја. Полако се диже златна кугла и гледа у моју собу: велика, светла, хладна, са сликом човека који носи бreme на леђима.

Гледамо се, ја и човек са бременом; гледамо се дуги део ноћи: он на једној звезди, ја на другој. Гледамо се непомично и немо докле месец иде својим путем и губи се иза оквира на моме прозору, у оном делу неба који не видим више.

А. Л. Лазаревић.

Анђелија Л. Лазаревић.

О Д А Р.

Одар је то, где се свесно лeже;
Пут је то којим циљ за циљем иде,
Низ тамних плоча што се једва виде,
Мир свода што се полагано слeже.

Умри у болу!
Умро је, и ћути;
Не тражи срећу!
Ал' га она стиже.
И зову га; ал' он се не диже:
Срећа је вечност, а бол су минути.

И очи, очи хладне, к'о од стакла,
Тајна живота и жив израз пакла
И сасушена задња суза нека:

То је реч мртва, уздах среће који
Залеђен крајем од усана стоји,
Да каже сву моћ умрлог човека.

Божидар Стојадиновић.

СЕЋАЊЕ.

Ко је тај малиша плави
што прћастим носићем крави
по прозору мразово цвеће
и мотри, препун среће,
како на мрке јеле
далеки, добри Бога
просипа пахуље беле?
Ах, давно је то било —
можда ми се снило —
да то бејаш ја.
Не, неће бити тако!
Та снови брзо бледе,
јер заборав их брише,
к'о јесенске хладне кише
расцветан пролетњи сан.
А ја се тако живо
сећам свог строгог тате,
кад је по читаве сате,
седећи поред камина,
читао, озбиљна лика,
дебеле књиге без слика;
а мајчица добра,
у вечитом послу и брижна,
кад год би одахнула на час,
ето је већ покрај мене.
И тад, као цветна киша,
проспу се пољупци нежни
на моје плаво теме.
О, где је оно време?!
Снег напољу веје;
све је чисто и свечано бело
ко некад — давно, давно...
Ал' ко је тај човек плави
што топлим сузама крави
мразово цвеће по окну,
док вани по црном грању
невидљив паук везе
белу божичњу сању?...
Ах, оставите га на час

у тужном миру:
дух му сад баш грли
далеке хумке две,
па с болом мотри како
на венце, давно свеле,
хладно небо сипа
пахуљице беле...

Д. Адамовић

ШТА САЊАМ И ШТА МИ СЕ ДОГАЂА.

I.

Ко ће знати времену крај,
Ветру пут, тишини име,
И шта је то
Што мени подгриза мисли и разара сан?

Сваке ноћи подмукли гости дођу,
Невидљиви, нечујни,
И огњеним песком ми заспу уста и очи.

И док се упорно хватам за сећања
Светла неба, мушкога хода,
Плодне самоће и дела, —
Они стоје више моје главе, невидљиви, нечујни;
Чекају да будем
Мртво тело у мртвоме мраку.

Ал' мене јутро избавља и диже
Небеским сунцем, водом, младим лишћем;
Музика ме вида;
И прамен нестална дими у даљини;
Крепи наду,
Сећа на дане кад сам знао за радост.

II.

Још касно у ноћи
Неће да се смири град.
Из првог сна ме трза дивљи крик,

У ноћ се расипа. Јаук или смех?
 Да л' љубав крију пусти паркови
 Ил' вино пију двојица, —
 Горко вино у здравље исте жене?

О, знам ја земљу и њене дарове.
 Ја тражим сан,
 Свет дубок и непознат.

III.

На туђем мору. Не прате мене
 Сенке доброг воћњака
 Ни вишеградска стаза, увек тужна.
 Бледе благослови.
 Тону дарови у данима и мору;
 Гину ожиљци ранâ и миловања
 За увек!
 А изнад мене и неба и мора
 Једино име, циљ и знак и снага:
 Жеђ моја бескрајна времена и света.

IV.

Заборављене радости месеца Јула!
 Сад тамо у топлој тишини шљивик зашуми.
 Вече се слуги.
 Стазама које кући воде понеко хити.
 Зелен вал, риба ил' тица
 Преломе тишину.
 Даљино, мајко свих жеља!
 Заспо је возар
 На скели коју љуља
 Вал родне реке.

Иво Андрић.

З М И Ј А.

Ко поима ужас, ко осећа бремене
 што ми га удес упрти на раме?
 Ко позна те муке свирепе, големе,
 подлости нож кад зледи и пара ме?

Простота и пакост преко мојих леђа
 кикоте срамне вечно котрљају;
 бруталност ме свугде прогони и вређа;
 погледи дрски стално ме прљају.

Јер, гадну ја носим на хрбату гују,
 чији ме зуби страшно уједају,
 и мождину гнусним соковима трују —
 док грдне јој форме свест ми опседају.

Саблажљив се — авај! — шири грч из кичме,
 потреса груди, болно их надима,
 и пустоши живце, и к'о тајни бич ме
 шиба и мори језивим јадима...

Ту змију што снове прогута и наде,
 никад зар нећу знати укротити?
 — Да, нестане, нестат' ове накараде,
 само се треба пре — обесплотити!

А дотле? — Толико зашто одлучности
 немам ни да је презрем, заборавим?
 Из срца ишчупав жаоку сваке злости,
 равнодушан, тих да век свој боравим;

осетљивост сву да отупим за бремене
 што ми га удес упрти на раме?
 Са смешком развејав муке те големе,
 подлости нож кад зледи и пара ме?

Ненад Митров.

*

Мори ме слутња једне песме,
 И чисто дршће душа сва;
 И мис'о стане,
 К'о да не сме
 Да болни револт срца зна.

Марко Видојковић.

И докле сива река тече,
Бескрајна, хладна и без дна,
Безлична река дана и ноћи,
Са зором, тамном
К'о што је вече,
И мором дугог болног сна, —

Често ненадно, у тишини
Тренутка једног што застане
И поколеба вечност сву,
Осећам како
У дубини
Скривеног огња пламен плане;

И тмули тутањ дно узмути,
И све би тајна снага да крене
И снажним једним замахом сруши,
И с кликом песме
Што се слуги
Свали у празно дно васељене.

Плимом ми срце тренутка тога
Понесе радост тајна, дубока
Ка новом свету старих снова, —
Свету пролећа,
Сунца, Бога
И наслућена два драга ока.

За тренут само. Па даље тече
Бескрајна река, хладна, без дна, —
Безлична река дана и ноћи,
Са зором, тамном
К'о што је вече,
И мором дугог, болног сна.

Мори ме слугња једне песме,
И душа често дршће сва;
А срце бије бунтовно лудо,
И мис'о стане,
К'о да не сме
Да болни револт срца зна.

Марко Видојковић.

ОСРАМОЋЕНИ САН.

Цинички и грубо затворисмо срца
За лепоту земље, и звезда и цвећа,
За интимну радост, за туђ бол што грца,
За љубав и немир будућих пролећа.

Равнодушно, мирно напустисмо оно
Што је нежна душа прошлости нам младе;
Нисмо били тужни кад погребно звоно
Огласи крај наше младости и наде.

Сурово смо своје сахранили снове
У сандуке тврде, у дубоке раке
Заборава вечног, где се црви тове,
Заборава душе и нежности сваке.

И док срца наша загрљајем мира
Мрачнога и тешког леже на дну гроба,
Страсти су повеле оргије свог пира
И нас, јадну децу свога срамног доба.

И у ноћи, које гаврани се плаше,
Наше бесне страсти, с маскама што крију,
С перверсним весељем крв живота пију, —
Расточено вино у бизарне чаше...

Само, црним друштвом, као танак влат
На ветру, задрхти слутња што се крије,
Монотono, кобно, к'о домаћи сат
У зиду, док једна опомена бије.

Слућеног гласника савести још нема.
Али он ће доћи, ма у задњи час,
Да нам ипак јави, уплахирен вас,
Да нам се гост један у посету спрема;

И да Младост наша долази са дна
Заборава нашег, свога влажног гроба;
И да ће нам доћи, у злобно доба,
За освету свога осрамоћеног сна.

Сима Пандуровић.

ПЕСМА О МАЈЦИ МАРИЈИ.

Несрећна мајко, Маријо бела,
у цвету твог тела
далека прошлост сребрном песмом звони,
и мирис наших тихих њива
нагони душу да спокојно снива.
Мисао се отела
Старчевом мигу;
из очију твојих и под небо се вије
и у слатке речи ромони,
у невином, сетном подвигу.
А прошлост скрије
за скуте твојих широких хаљина,
и спута Мисао, жељну даљина.

Ноћ се сурвала у твојих сања стубе
(патња је судба оних који љубе)
и душе су пуне части
за оне, који ће их спасти.

Несрећна мајко, Маријо бела,
љубимо на свом путу трагове твог тела.
Жеља је твоја обукла видљиво ткиво;
и Син ти је — као и ми — вечно о срећи снив'о.

Жалост се проноси кроз душе наше
обамрле од мука;
шибани и гоњени
ишли смо сури по градовима крвавих славојука,
испод звездане васионе,
што у црвеној екстази крви у сумрак сваки тоне.

Маријо, мајко патња и удеса
што кобно клићу пред прагом душе,
све се сурвава,
сви се олтари руше,
и нико своје снове не спасава!
А кад поглед допре иза небесних звезда, —
црна, очајна тмина
откуцава дане и ноћи што иду.

Д. Васиљев.

СЛЕПАЦ.

Кад беше он, Божје дело, готов, небо оста мрак са
сенама.

И први дочек зориних ружа беше у ишчекивању;
И прво јутро прође у тешком зраку, налик сновидању,
И подне не постави огањ сунца на удар његовим
зенама.

Све ствари осташе за њега у мистичној игри мрака;
Сва осветљења у немој, једноличној тишини дубина;
Сви одсеви боја, жарких поднева, цвећа и рубина
У тамној жељи откровења што га испијаше к'о рака.

И с вољом да сазнаде моћ свога бића док је још
у цвету,

И с пожудом, да удахне облик тела наслућене жене —
Беспомоћни живци болно напињаху утрнуле зене,
К'о рањена тица малаксала крила на далеком лету.

Хтеде да се снужди, но осетивши ноћ, коју није
могао да спречи,

И све звуке којима је испуњено небо непрегледно —
Он осети, задовољан, да је и овакво живети још
вредно,

За чар свога слуха и драж својих болно тихих речи.

Б. Ђукић.

БЕЛИ БРОД.

Јутрос је бели отпловио брод
Кроз црне и дубоке воде...
У валима видех му лик и ход.
К'о младост таласом оде...

За њим се још бели пружа траг;
Паслике валом броде...
Као у души спомен светао, драг
Младости која — оде...

Бранко Ђукић.

Сад свега нешта... а оста само дим.
— О, збогом бели броде! —
Вичем, а не знам: да л' то с њим
Тело ил' душа оде?!

Т. Ђукић.

ПРЕДЗНАЦИ.

Одвех су патили да би били мирни
И с резигнацијом подносили бreme;
Од беда њини су дани непрозирни;
Старих зграда снџва срушило се слеме.

Њине ноћи личе на смрт, њини дани
— Векови за срца у канџама копџа —
И сувише болом крви отровани,
Само су одјеци вечитогa ропџа.

Молитва што куне, глас из свију звона,
Глас је њиног бола, химна срамног рада,
У којој певају сите душе града
И умиру гладне душе милиона.

Не треба им више молитва, рај неба,
Утеха о вечном житоту под крстом.
Гладни, они траже своје жетве хлеба...
Не, не благосиљајте уснама и прстом!

Јер свуд, на све стране, раштркана стада
Осећају најзад у ваздуху буре,
Ветре који хује, сенку која пада,
И кикот демона изнад земље суре.

Гледајте! Небо је све црно од бола,
И хладно од смрти, и сјајно од гнева!
Чујете ли јаук и писку из дола?
И ветар? и ветар? Полудео: пева!..

Слушајте, слушајте! Иде. Све је ближе.
Кроз хаосе ноћи, кроз вртлоге дана
Извире, и расте, и јача, и стиже
Као гром!... и као тутањ сто вулкана!...

— — — — —
Пред таласом који непрестано расте,
Пред буром што грми на свим обалама,
Видите ли како с пискотом беже ласте,
И земља с тутњавом измиче под нама?

Ж. Милићевић.

У ЦАРСКОЈ ШУМИ.

Проплани блеште сунцем и ведрином;
Шума пева. Боже те светлости јарке,
Напоји мене узнесења вином
И дај ми снове сунчане и жарке!

Јер ко ће јутрос прошлост да затаји
И славу једне неумрле приче
Из шуме што се опева на сјаји
И растужена, пева и нариче, —

Када је Царе, у лову на срне,
Очаран пао у брезине сене
И, заборавив мисли тешке, црне,
Миловао дуго заљубљене жене;

И чуо у песми минулога дана
Да су за живот љубав и тишина
Два драга бола вечно обасјана,
Две рујне капље вечно свежа вина!

Проплани блеште сунцем и ведрином;
Шума пева. Боже те светлости јарке,
Напоји мене узнесења вином
И дај ми снове трептаве и жарке!

Јован Радуловић.

ЗЛАТО СУТОНА.

Пресвета Дјево Маријо,
 Срце те љуби једнако,
 Као и некада,
 Са сановником
 И амајлијом.

С видокруга слази предвечерје;
 На заходу злато сунца сине,
 И светлуца нежни, драги сјај.

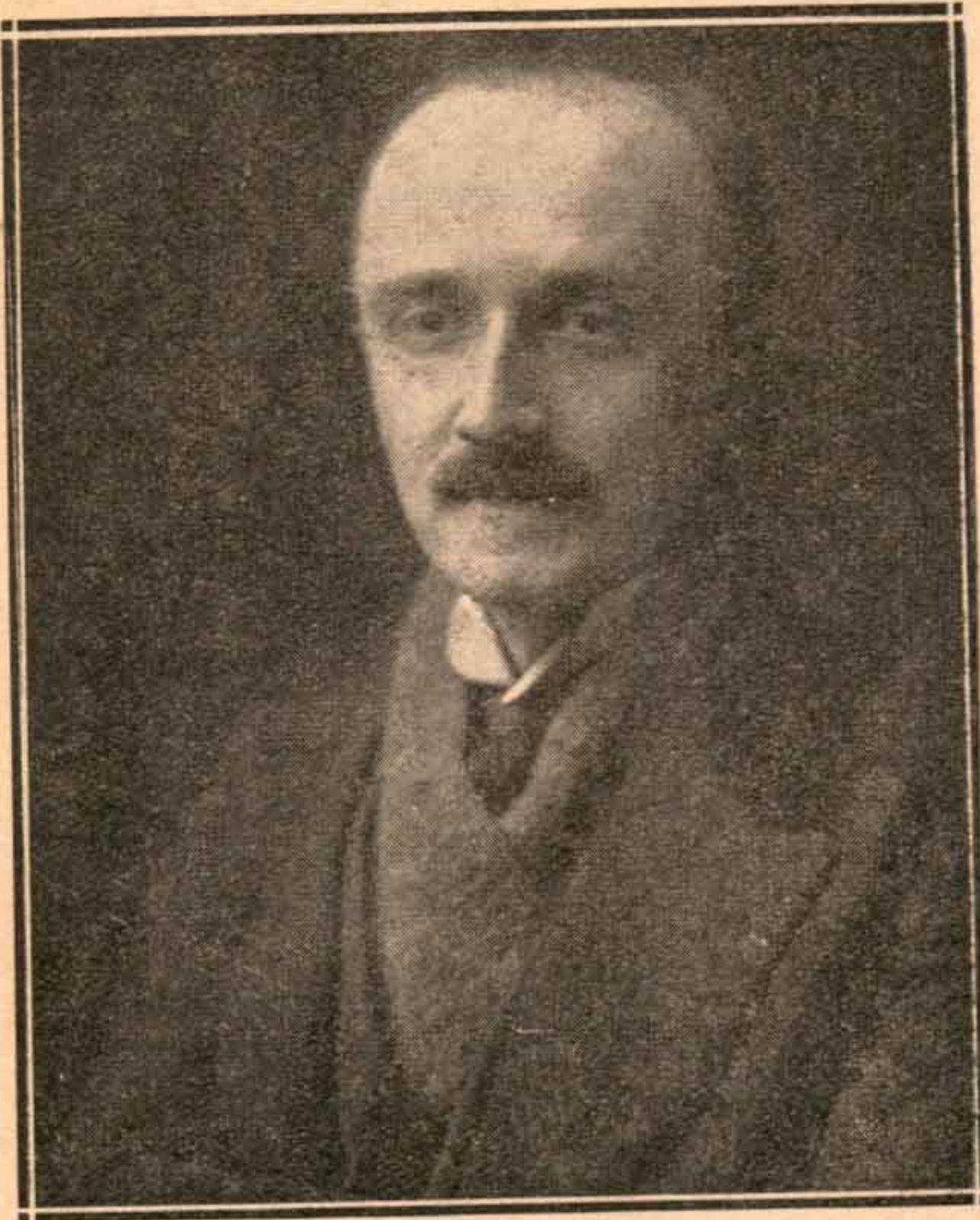
Сиви сутон успомене нија;
 Моје мисли све тихо занеме.

Сад у мојој башти
 Пада жуто лишће;

Крај прозора,
 Злати ореола,

И чује се већење.
 Са цркава старих
 Звони присно Вечерње
 И пада мрак.

Драгућин Радовић.

Драгућин Радовић.

УТЕХА.

Кад се све из руке буде пустило
 И радост наша свене, као цвет;
 Када се вече буде спустило
 На наших старих илузија свет,

Нећемо више ништа жалити,
 Јер свега ћемо бити давно сити,
 Јер ће нам вече, одмор и смрт бити
 Срећа коју ће суза залити.

И када сенка добре смрти неме
Појави се пред нас једног чудног дана,
Биће нам благи мелем свију рана.

Све умире онда када му је време.

Сима Пандуровић.

ФАБРИЧКА НОЋ.

У ритму зачараних пропелера
душа нам Тами туробна питања ставља.

О, да ли ћемо весела лица
стићи на врх Великих Степеница?
А када душа заблуди
неће је спасти Библије и Талмуди!

Бол се у нама не заборавља,
и кроз замке жеља и сања
у наша путена пландовања
упија своје вене
румене.

И падамо пред снагом страсти ницице,
кô дрвене мале иконицице
у прозорима жутих хотела,
на сметлиштима тела.

А дим се из сто камених грла
кô савест спушта,
све ниже спушта, спушта, спушта...

Душан Васиљев.

Т Р У Б А.

Шта вреди плаветно небо,
и зумбул, и девојче, и ласте лет:
негде запева труба.

То иза гора и вода
лелек је рушне сељанке.

Род смо: кад умре човек,
и моје срце рушно је.

Откини зумбул са груди, погни главу!
Војника хоће да закопају,
а њему тако се живело.

Шта вреди крстача, и поп што моли,
и записано име?
Неће се војник вратити у село,
неће пољубити коју воли.

Откини зумбул са груди, погни главу:
негде запева труба.

М. Насијасијевић.

Н Е М И Р.

Просветли ум мој, о Господе,
И душу ми вером оснажи,
Јер пути ме безумља воде
У суноврат греха и лажи.

Луд сам. И сви преступи паше
На ведрину моје чистоте;
Горчину пијем из чаше,
Да страсти се отровне кроте.

Сад, сва младост к'о да се здружи,
И биће ми цело испашта
Од жене што ме тешко коби,
Па лати и срце и машта.

Знам: човек сам суморне свести
Што лутам стазама сивим.
Ал' жена је стиснула пести
И не да ми мирно да живим.

Хоће ли младост моја стићи
Сунцу пуном љупких драгуља?
И хоће ли ме срећа дићи
Изнад страсти, зла и муља?

Хоће ли икад ум да каже:
Ја се не бојим кобне жене! —
И када уму срце слаже,
Да бол изгара изван мене?

Не знам. И више немам снаге
Да души својој дадем мира.
Хтео бих срећу мисли драге,
И срце да нико не дира.

Јован Радуловић.

?

Сву гору пламеном
Огњено сунце засу,
И безброј драгог кама
По росном цвећу расу...

И као поздрав Богу
Славуја хор се зачу.
... О, зашто тога јутра
Да моје очи плачу?

Д. Ј. Филиповић.

У ПРОЛЕЋЕ.

Одоше снегови, бистро сунце мије;
Прска земља новим животом и снагом;
И моја се туга у том часу драгом
Шири под притиском старе носталгије.

Чини ми се, сунце као некад грије,
Кад усамљен лутах пољима и лугом
С једном слатко-боном љубавничком тугом
И дрскошћу једном што се свему смије.

Вај! Ја мишљах тада од замаха крила
Љубави и чежње тешки дани да су.
Ал' тек сада видим, у овоме часу,
Да је ово беда, оно срећа била...

Доцније, кад дођу пролећа ми нова,
И уморну душу тргне младо сунце,
Погледаћу болно на своје врхунце
Увек с нижег места и с више болова.

Сунце ће, к'о увек, да љуби и мије;
Земља ће да прска животом и снагом;
А моја ће туга, у том часу драгом,
Да расте и пече као никад прије...

Мих. Михаиловић.

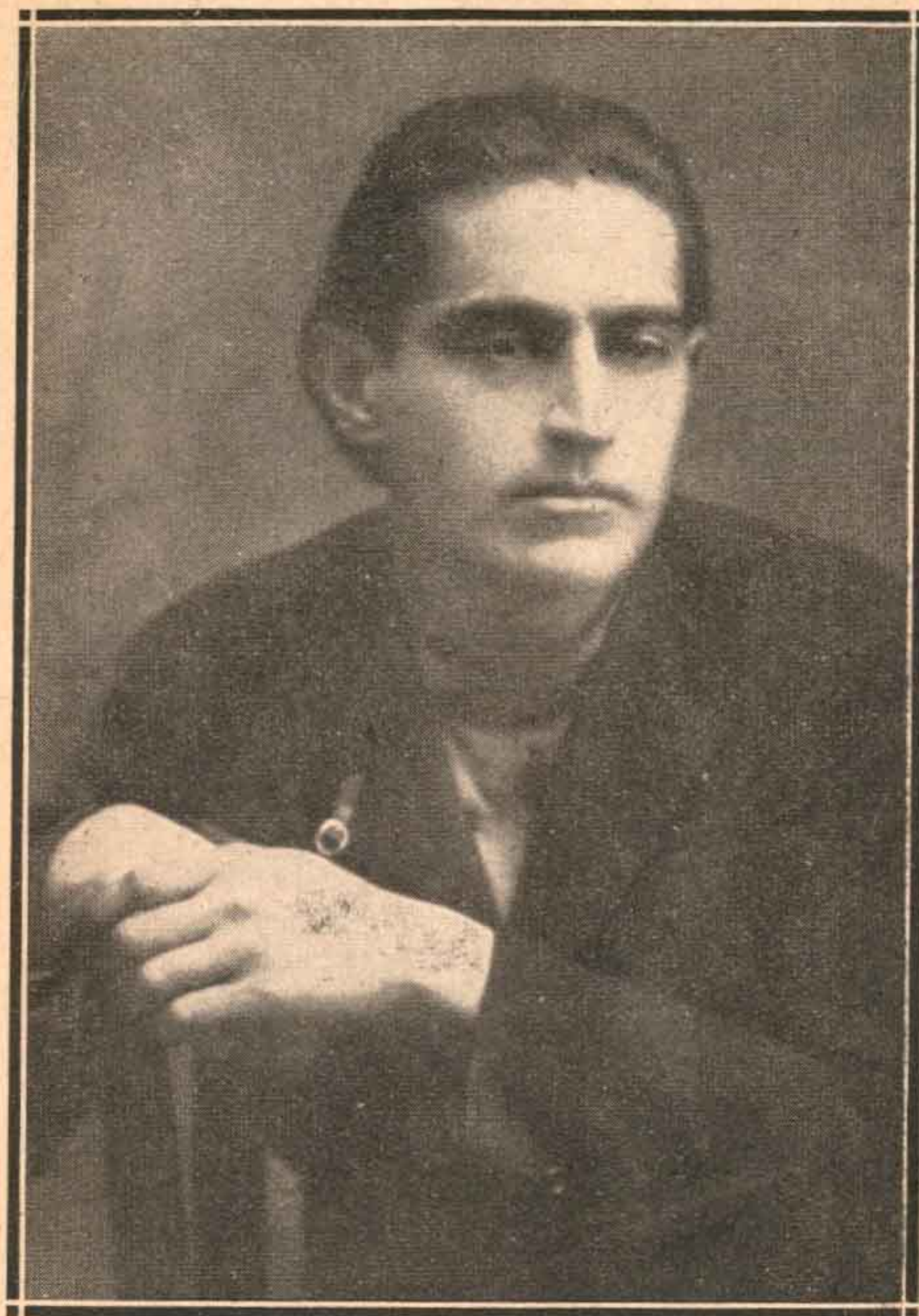
КАЛУЂЕР.

Ја сам калуђер, без реда, ван реда,
Без ризе и штапа, дрвених сандала,
И ма ког светог знака свештенога,

Лутало грозно, без Догме, Ханана.
Све ми је туђе. Ја странац и самац
Без брата, друга, у шупљини зена,
Здравећи тужно сваки смирај дана,
Путујем тако, пјан и блажен; жудим
Далеко неко мрачно откровење.

И заман што знам да је сунце звезда,
А звезда шљунак, ил' фатаморгана:
Дамар номада к'о црв срце гризе!
Уклети дамар, вечито немирни,
Дрхти и пламса: слутња чудно нова
Новим видиком нову жељу жа́ри.

Константин Борђевић.

Добрим и благим инстинктом варвара
 Ја волим воде. Јоште воде само!
 Лепи и страшни њихов бездан, тамо
 Вуче ме; снага и блесак ширина
 Маме, к'о завичајна у туђини жуд.

Не волим Бога. Ах, не, не волим га!
 — Ја, калуђер вечни самохрани,
 Путујем хиљадама хиљада миља:
 Од манастира до манастира,
 Од једних светих мошти до мошти,
 А никада их пољубити нећу
 Ни ушити у хаџи-амајлију спасења.

Јер за ме нема крова ни колевке
 Што уљускава благо као мајка.
 И нема храма наде, исцелења!
 — Све лађе разно одлазе и стижу,
 Поносни јарбол увек нешто значи,
 А сребрн-пуге ширина одвлачи; —
 Хај, умрећу, крај пута, где било...

К. Борђевић.

ТИШИНА, БУРА И ЧЕЖЊА.

На небу се цртају руже
 у крвавоме мору вечери.
 Кроз полусјај златице круже,
 а далеко се блеште глечери.
 Прозрачни мирис и мир. И дрхтај млак.
 И сјајем проткани мрак.

Тишина. Само крешти
 у срцу моме бура. Цичи, бесни.
 И кида срце свесни
 бол. И мучки трешти
 за љутом муњом гром
 у дом, у мој дом.

О, како би добро било,
када би, далека, ти
дошла, и на своје крило
спустила главу моју уморну, да зли
духови у њој уљуљкани буду!
Да уснама, које дубоко ћуте,
да руком, што потиљком тражи путе,
умириш срце моје, ову луду.

Па онда, за вечери јасне,
уз ведре одјеке касне,
да тихо, да тише спим,
док трне сумрак и сјај,
и дах, и дах мој с њим.
Па ноћ. Па мир. Па крај!

V. Massuka.

ЧЕЖЊА.

Сањам да ћеш доћи:
јер миришу ноћи, а дрвеће листа,
а ново се цвеће свако јутро роди;
јер осмеси љупки играју по води
и пролетњим небом што од среће блиста;

јер пуне тополе, и као да хоће
к небу, пуне топле, набујале жуди;
јер у души биља љубав већ се буди;
јер мирисним снегом осуло се воће;

јер природу Господ за твој дочек кити, —
ради тебе чежње у ваздуху плове; —
јер све покрај мене чека те и зове:
цвеће, воде, магле, јабланови вити.

Дођи! Снови моји у густоме роју
теби лете. Дођи; без тебе се пати!
Дођи, — све крај мене осмех ће ти дати,
и у свему чежњу опазитиш моју.

Десанка Максимовић.

МОЈА ДУША.

Моја је душа пуста пољана широка,
где се вечито ветрови туку,
где се немирне сенке,
у ужасу, пропињу
ка недосежном небу!

Моја је душа пољана пуста,
без траве, без цвећа, без стаза.
Моја је душа град без излаза.

Град са зидовима од бола,
са кулама од снова,
са дивним кулама без врхова.

Још увек оне се дижу,
а небо је високо;
из њих тужно мотри
мртво моје око.

Живко Јевтић.

ИЗ „ПРОЛЕТЊИХ ПЕСАМА“.

Осећам вечерас, док посматрам ласте
и пуполке ране,
како срце моје полагано расте
к'о видик у лепе, насмејане дане;

како с младим биљем постаје све веће
и лако к'о крило,
и како му цело једно небо среће
и пакао бола не би доста било;

како чезне за свим што би живот мог'о
лепог да му даде,
и да му ничега не би било много:
тако су велике чежње му и наде.

Осећам да досад све је била шала
мога срца врела;
да још ником нисам љубав своју дала
колику бих могла и колику хтела;

да има у мени цела нежна плима
речи неречени', —
да бих срце могла поклањати свима,
и да ипак много остане га мени.

Десанка Максимовић.

МЕСЕЧИНА.

У доба кад првих илузија крила
К светлости се дижу, тада сам те срео.
Моја душа тад је сан пролетњи била,
Твој глас — звуци харфе кроз месечни вео.

И погледом живот сновима си дала,
К'о пролеће гори топлим својим дахом;
Душу си ми светом чежња засејала,
Као творац небо сјајних звезда прахом.

И увек, кад срце загледа у себе,
Осети да осмех твој кроз њега тече.
И кроз успомену чујем само тебе,
К'о сребрну харфу кроз месечно вече.

Т. Ђукић.

ПРЕДОСЕЋАЊЕ.

Познала сам те кад снег се топи,
топи, и дува ветар млак.
Близина пролећа душу ми опи,
опи, па жудно удисах зрак.
С нежношћу гледах стопа ти траг,
траг по снегу бѐлом;
и знадох да ћеш бити ми драг,
драг у животу целом.

Познала сам те у звонак дан,
дан пијан, свеж и мек.
Чињаше ми се већ давно знан,
знан кад те познадох тек.
С нежношћу гледах стопа ти траг,
траг по снегу бѐлом;
и знадох да ћеш бити ми драг,
драг у животу целом.

Познала сам те кад копни лед,
лед, док се буди пролетњи дах:
кад дан је час румен, час сетан, блед;
кад сретно је и тужно у исти мах.
С нежношћу гледах стопа ти траг,
траг по снегу бѐлом, —
и знадох да ћеш бити ми драг,
драг у животу целом.

Десанка Максимовић.

ЉУБАВНА НОЋ.

Ноћас с песмом покрај нас се јате
Све птице и с нама поје све алеје.
Све нас звезде златне ноћас прате;
Ноћас с нама сва певају гнезда,
Сва певају поља,
Све певају шуме.

Све радости, о, ноћас нас прате.
Драга, драга, радост, радост све је:
Звезде, поља, шуме и алеје,
Радост, радост све је!

У нама букте све румене зоре,
Сва пролећа раскошна шуморе,
Сви мајеви у цвећу се крију,
Сви вихрови младости се вију.
О, у нама сви животи бију!

Два смо сунца, два свемира сама,
А прате нас звезде;
Загрљени хитамо кроз ноћ.
Док нас крије тама,
Све љубави у нама се гнезде.

Све љубави са песмом нас прате.
Ми смо љубав; љубав, љубав све је:
Звезде, поља, шуме и алеје,
Љубав вечна све је...

Ноћас с песмом покрај нас се јате
Све птице и с нама поје све алеје;
Све нас звезде златне с песмом прате.
Ноћас с нама певају сва гнезда,
Певају сва поља,
Све певају шуме.
О, с песмом нас, драга,
Кроз ноћ пуну шума,
Кроз ноћ пуну звезда,
Садашњост и вечност
Прате, прате, прате...

Ђорђе Глумац.

ЉУБАВНА ПЕСМА.

И не знајућ' зашто ми смо тако пошли
к'о мрачним степеницама старе катедрале;
у вече, чудни странци, из далека дошли,
с очима пуним бола и устима шале.

Степенице високе, високе к'о до неба
и само наш корак одзвањаше мукло;
к'о изгубљени у камењу које прећи треба
бесмо, а срце нам је бурно тукло.

Ко ће да каже све речи у мраку
свечане као злато на иконама благим?
Много душе оста у тужном зраку,
и сад смо слични тако свецима нагим.

Пут беше тајанствен, и завоји строги
плашили су жену к'о да у бескрај воде;
туда куд прођосмо већ су прошли многи;
али из бола већег сање се лепше роде.

Пут беше тајанствен и тако, тако дуг.
Успоном преплашена вратит' си се хтела
да останем и будем стени хладној друг,
а ти к'о просјакиња пред цркву што је села.

Ал' занос мој за мир, далеко од света,
повео те даље, к'о рука, у вече оно,
к'о срце песника, старо стотине лета,
кад откуцава самоћу као старо звоно.

Чусмо му звук огроман стене како стреса.
То је крв зидова, та звоњава дубока
великог звона у дрхтању твог меса:
ах, та самоћа те свлада из мог ока!

И пођосмо даље, држећи се чвршће;
и лепоту наде имаше свака слутња.
Ја осетих како твоја душа дршће
као кад се такне давно мртва лутња.

А кад се успесмо на последњу терасу,
зграби нас ноћ к'о небо пуно сјаја,
и светлост тихих стаза у нас се расу,
к'о пробуђеним сред невиног краја.

Гледасмо звезде и земљу под собом:
далека светла к'о на мору да ничу;
и осетисмо се над градом и над гробом,
и осетисмо срећу к'о давну дечју причу.

И беше нам, приближив витка тела,
к'о крајњи жар да иде рукама нежним.
Заштита. Уздигнуће. Бег од града и села, —
к'о да се некуд возимо равницама снежним.

Франо Алфировић.

ПЕСМА ОСЛОБОЂЕЊА.

Другови,
Дигните високо, поносно, горде главе,
Развијте пурпурне барјаке слободе, љубави, славе,
Пружите другарске руке!

Подне је припекло врело, и снага наша кипи
К'о вруће, кључало гвожђе;
Крв мрка хукти у снажним венама нашим,
И бију набрекле жиле.
Подне је . . .
Припекло врело сунце,
И пјанство слободе блиске у нашим снагама игра
Безумно, лудо, страшно.
Живот се нови ближи, и крепке речи с њиме,
Да скину окове тешке с наших рањавих тела.

Пред зору слободе блиске, као претеча дела,
Хукнуће сова црна потоњу песму своју.
И кроз њен језиви јаук, што симбол таме беше,
Синуће румена роса с блиског, пурпурног неба.
И када свечана звона забрује врелим зраком,
И кад се Господ јави с нове слободе знаком:
Са вечним, блиставим сунцем,
Мрака ће нестати тада, и с њиме злокобне птице.

Кроз светле висине зрачне,
Пурпурни барјаци наши,
К'о страже предака давних,
Гониће с обзорја нашег
Облаке тмурне, мрачне;
И као звуци лире, кроз кликтај веселих чета,
Брујаће победна песма широм слободног света!

Милан Симић.

КОТАРАЦ ЈОВАНЕ.

Море му је мушку снагу дало,
Јарко сунце плам котарских страна.
Кад се мушко чедо заплакало,
Цветала је љиљанова грана,
И соколи кликтали су зраком
Над колевком, над младим јунаком.

Првог пута, кад је коња гојна
Појахао, певале су равни;
Првог пута, кад је сабља бојна
Зазвонила, с бедема је славни
Мрких бана поздрав се извио:
— „Здрав јуначе и срећан нам био!“

А кад му је око угаснуло
Испод ђорде на ограшју славе,
До Стамбола у страху се чуло:
„Проклет да си, љут каурски лаве!“
И сад тресе страх сина Османа,
Кад спомене Котарац Јована.

Д. Ј. Филиповић.

МАРКОВА ТУГА.

Марко Шарца низ Косово гони.
Да л' је јава или само снева?
Чини му се чује: глас запјева
Са чардака Леке капетана.

Јурио је до три бела дана,
Вином тешке разбијао јаде,
Расипао силно пусто благо,
Мењао је механом механу.

Ал' ни једном не погледа Јану,
Како му је некад било драго,
Ни остале крчмарице младе;
У срцу га пече љута рана.

Аница Ђукић.

Ноћу Шарац планином га носи.
Док врх шуме месечина роси,
Са душе се диже кобна тајна:
Поносито, тужно к њему хрле

Ископана до два ока бајна;
Одсечене две пребеле руке
Вечито би требале да грле,
Горе море но паклене муке.

Још је воли, још Роксанду снева.
И док Шарца друмовима јури,
Од механе ка механи жури,
Он све чује: болно глас запјева
Са чардака Леке капетана.

Аница Ђукић.

ПРЕКО АЛБАНИЈЕ.

Славе ме сјај на облак сећа,
Љубав на мрачан смрти врт,
Када је прамен магле — срећа,
Пољубац — збогом, а циљ — смрт.

У души носим гроб и змије,
У срцу отров, мрак и лед.
И идем стазом, коју крије
Дубока поноћ, нем и блед...

Ж. Милићевић.

ПРЕД ЗИМУ.

(ЦИКЛУС „ИЗ РОПСТВА.“)

Хладни и црни ту су дани:
бела се слана хвата већ;
мрзне се, пре но стигне вани,
све што би срце хтело рећ'.

Позније свако јутро свиће,
плашније дршће сваки глас;
пустија ова пуста биће
и тврђа жица око нас.

На мало сунца, кад залута,
скупљаћемо се ћутке ми,
са кором хлеба испод скута
и топле наде жељни сви.

Још једна зима! Не, не збори!
Шта срце слуги поглед зна.
Овде се умре, а не бори.
Увиј се, друже!... Ветар тка...

V. Massuka.

БЕОГРАД У РОПСТВУ.

Откада те нисам видео, мој Граде
На ставама мирним Дунава и Саве,
Где сам своје дане проводио младе,
Дане првих снова, љубави и наде.

Сурова је бура преко твоје главе
Прегрмела бесом свирепости слепе,
Уништила с мржњом твоје ноћи плаве,
Пролећа, лета и јесени лепе.

Како си ми данас мрачан и орон'о!
Ни пуста трага радосном животу;
Варварин је груби злурадо ти дон'о
Глад, ропство, беду, увреду, срамоту.

Од завере мрачне на слободу људи
Ти си мучки удар задобио први,
Поносан и храбар, — из твојих су груди
Потоци потекли племените крви.

Данас, ти си тужан и остављен скоро.
И улице твоје и тврђава стара
Пусте су, и њима одјекују споро
Још само тешки кораци варвара...

Ал' плавом ноћи, када душе траже
Утехе у миру што с висина дође,
Дух слободе, поред оружане страже,
Невидљиво твојим улицама прође;

Одлази на старе бедеме, и стане
Гледајући видик у нади и слутњи;
Ослушкује дуго, докле зора сване,
Удаљену буру што бруји и тутњи.

Јер далеко тамо хаос је кржави
За слободу и за ропство, који хуји,
И урла и бесни у свеопштој страви,
У орканској ватри, страсти и олуји.

Док уморне душе, без среће и наде,
У немирном сну се растају од света
Срамоте и ропства, мој поносни Граде,
Дух слободе твојим улицама шета;

И обиђе жртве што се у сну снаже
Надом на слободу; и кад осмех стидљив
Прве зоре сине на оне што траже
Хлеба, — он је мин'о покрај мртве страже
Бесмртан и миран, поносан, невидљив.

Сима Пандуровић.

ДВАНАЕСТИ ЧАС.

Дванаест броји стари сат
С високог торња древног.
А пољем тмуло тутњи баг:
Коњица пука гивног.

Пројезди... Ал' куд? — Пусту мрак
Све закри скутом тавним;
А језив срце божје знак
Тутњи Косовом равним...

Данко Анђелиновић.

И све даље чује се бџ;
Дрхти ноћ, звери, људи.
Дванаест броји стари сат:
Бог — суди — суди — суди ...

Т. Ђукић.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ДОБРОВОЉАЦ.

Издаде цара, — роду веран оста.
У Добруци се прекри ранам' љутим;
По сибирским је ледним лут'о путим';
Прогоњен судбом вечни левант поста.

Океан виде тог смркнутог госта.
Кроз нове краје и међ светом жутим
Лут'о је срцем згрченим и крутим;
Са броклинског је уздисао моста.

И тога скромног, малога војника,
И тога тихог и покорног роба,
Видеше страшна на врх Ветреника.

Пао је негде ... Где? У које доба?
Можда кад сунце грану са зреника ...
Не зна се ко је, не зна му се гроба.

Данко Анђелиновић.

ПЕСМА О СУНЦУ И БЕОГРАДУ.

Калдрма блешти к'о сребро
У септембарском сунцу,
И плави се плавља од неба
У јутарњим сенкама,
Кроз које се разлеже хитро
Мирис бензина
И сазрелог грозђа.

Одблеси и електричне струје
 Севају с плоча и окна,
 Између неба и земље;
 И радост хуји муњевито
 Кроз простране, ведре улице
 Ка светлим видицима,
 Где реке и равнице
 Пресецају јасно и штедро
 Љубичасту Бескрајност.

Са риком аутомобила,
 Која напрасно загрми,
 Иза преплашеног жбуња
 Меша се момачка песма
 Једне чете војника
 Што гипко, силовито
 Маршује к Старом Граду.

Плави, опаљени сунцем,
 Шумадинци, Топличани;
 Шајкаче и пушке
 Окићене им сунцокретом;
 Хармоника и виолина
 Прате им песму,
 Као зујање пчела;
 Земља се ритмично тресе
 Под громким цокулама . . .

Јуче још деца,
 Данас војници,
 Сутра јунаци, —
 Као они други,
 Оцеви, старија браћа,
 Чије их сени прате
 Кроз одсеве оружја . . .

Али их прате и очи
 Милих девојчица,
 Расцветалих под овим сунцем
 И бојама младих врбена. —

И стари грађанин застаје
 Ганут и замишљен,
 И чини му се сан . . .

Београде! — Лабуде бели!
 Довољан ти је један
 Жарки пољубац сунца,
 Да би раширио опет
 Своја убава крила;
 (Узалуд их решетаху
 Куршуми и гранате!)
 Да би се усправио,
 Ведар и усхићен,
 Као рањен млади јунак
 Што чује усклик фанfare . . .

Пио си премного
 Из пехара Патње и Славе,
 И зато си поносит,
 Раздраган, весео —
 И гледаш заљубљеним,
 Младожењским очима
 Васкрсле земље твоје,
 Коју сунце волшебено краси
 Свадбеном копреном.

Тодор Манојловић.

ПОВРАТАК.

Вињаге, вињаге и ласте и трем!
 О, очи моје младости далеке!
 Ходите, ведре, ходите: да л' смем
 ижљубити вас, ижљубити вас меке?

Како је лепо овде код вас све!
 По трему хлад се седи и сад шета;
 лоза је стара кротка к'о и пре,
 а небо пуно тичијега лета.

Још стоје пиљци у праху на тлу,
још бумбар кружи по сенчаном кругу,
ту, где сам позн'о босоногу њу,
и прву радост и најбољу другу.

И паук, ено, онај исти још
о ничем виси у плавоме куту;
а тамо криви, црвоточни кош
и голуб бели на црноме пруту.

Још цвећем пчела лелуја се рој,
а брдо црни у гори од шљива;
и још видиком трчи — Боже мој! —
дугачко коло ливада и њива.

И смеју ми се врапци на сав глас
што ми на очи суза тешка навре...
Та жељан ја сам, та жељан сам вâс,
велике очи моје свете Лавре!

Ви сте ме свуда пратиле кроз свет;
и ова гнезда испод старих гредâ,
и ластва добрих недокучни лет,
к'о песма вере изнад зла и беда.

И сад се буде из кутова сто
спомена старих ја́та, ја́та многа;
и, цичућ', лете, лете куда ко,
у славу среће, слободе и Бога!

Жељна су да вас редом виде све,
па круже, кличу, и сузе им теку.
И ја сам срећан што се смејат' сме
убоги врабац убогом човеку.

— — — — —
Вињаге, вињаге, и ласте и трем!
О, очи моје младости далеке!
Ходите, ведре; ходите, да л' смем
ижљубити вас, ижљубити вас меке?

V. Massuka.

СТАРИНСКИ ЗВУЦИ.

Притегни старом руком кавал,
Нек јекну сетни гласи.
Њих само јоште, брате мој,
Чувају седе власи.

У новом добу губи се звук
Минулих, лепих дана;
Нестаје ружа, здравац свео,
И нема јоргована.

Пусте су баште, где су мајке
Садиле српско цвеће;
И скорих дана, старино мој,
Босиљка бити неће.

Засвирај оро, гора га чезне;
И вук ће слушат гладан,
И пролом тавни, и бршљан млад,
И горски поток хладан.

Свирај ми! Душа чезне, гори,
Жедна је старе среће.
О, тако, тако... Под звуком тим
И сумор мој умреће...

Д. Ј. Филиповић.

ТАМНИМ ХЕРОЈИМА.

Вама, који се родисте у тмини
свакога зла, и носите на челу
жиг патње, и имасте у срцу
неисплакану никад сузу врелу;
Вама, који се пробисте кроз кланце
јадиковке под плаштом сура неба,
и док су други гацали у злату,
жељни сте били кришке суха хљеба;
Вама, којима никад сунце наде

Рикард Николић.

погнуто није озарило тјеме,
 а храните у измореној души
 најплеменитијих осјећаја сјеме;
 Вама, који сте вољели к'о брата
 искрњег свога, и задњу кап крви
 за њега дасте, да вас глупа руља
 каљугом заспе и камењем мрви;
 Христоси нови, које јаз и завист
 испотеза по хиљадама врста
 неправде путем, а из блиједих уста
 не дасте гласа испод тешка крста;
 и пропети и умирући тешко
 уз звјерску вику, ругање и смијех,
 без наде у рај и без проклињања
 опростите све злобе, сваки гријех;
 Хероји тамни, којима див-човјек
 свих напора и снова бјеше метом,
 и непознати, велики и чедни
 прођосте ситним патуљака свијетом;
 Ви што кроз в'јекове ко танак ланац
 у малом броју настависте слиједом
 мисо, од које и небеса стријепе
 и носисте њен жиг на челу блиједом;
 Ви, моја браћо, примите једино
 што мени оста стазом искушења:
 крваву сузу никад исплакану,
 очајни крик промашеног спасења!

Рикард Николић.

БУДУЋИМ ПЕСНИЦИМА.

Ви, који будете певали
 у бољем, будућем времену,
 имајте нежности и сажаљења
 за неразговетне акценте
 наших божанствених полета
 и за болна јадања
 наше невероватне слабости!

Разумејте нас!

Судите колико је велика
трагедија песника
који живе у ово доба
кад се човек, својим духом,
и сувише уздигао,
да би могао бити раван старим боговима;
и када је, авај! —
пред својом сопственом савешћу и сазнањем —
ипак пао толико ниско,
да више не може да се изједначи
ни са животињом.

Сироти изгнаници, сироти болесници!
У нашим срцима су гореле ватре
на којима се *ви* грејете.
Наше душе су биле буктиње
које смо ми, луталице у пустој ноћи,
високо у својим рукама проносили,
тражећи путеве
којима *ви* у миру пролазите.
Са тугом мислите на нас,
песнике овог времена;
јер ми смо,
бунцајући о правди што би била вечита,
натапали своје људске руке
у крви своје браће, —

и на скиданим деловима срца,
као на листићима хартије,
исписивали стихове
који су мирисали на свежу
и невино проливену крв.

С болом, који ће за наше
жалосне сенке да буде
можда као утеха,
помислите:
како су наше душе биле младе
и сличне вихорима.

Уверене да у својим крилима
носе звезде небеске,
оне су,
увидевши највишу и најтужнију обману,
увиделе да је то био само сан; —
и од жалости потонуле су
у океану својих сопствених суза.

Ж. Милићевић.

САДРЖАЈ

ПО РЕДУ ПЕСАМА

	СТРАНА
<i>Разговор, Сибе Миличић</i>	12
<i>Пролећња Песма, Десанка Максимовић</i>	12
<i>У Празник Жића, Ватрослав Немир</i>	13
<i>Радосћ Вечери, Густав Крклец</i>	15
<i>Свуд га Човек Срећа, Недељко Николић</i>	15
<i>Покошена Ливада, Десанка Максимовић</i>	17
<i>У Орашју, Хамза Хумо</i>	19
<i>Ноћ у Парку, Сл. И. Кирјаковић</i>	21
<i>Песма Лаких Сућона, Благоје Живковић</i>	21
<i>Пођимо у Шуме, Десанка Максимовић</i>	23
<i>Песма Фруле, М. Настасијевић</i>	25
<i>После Буре, Јован Пауновић</i>	27
<i>Пролећња Песма, Љубица Ђорић</i>	27
<i>Киша у Граду, Густав Крклец</i>	29
<i>Песма пред Јесен, Душан Ђукић</i>	31
<i>Јесење Слушање, Милутин Јовановић</i>	31
<i>Сан у Јесењој Шуми, Радослав Драгутиновић</i>	33
<i>Надања Бившег Роба, Марко Видојковић</i>	35
<i>Свеједно, Никола Мирковић</i>	37
<i>Новембар, Душан Ђукић</i>	37
<i>Непознатој Девочи, Марко Врањешевећ</i>	39
<i>Вечерње Звоно и Први Снег, Радослав Драгутиновић</i>	40
<i>Вече у Пољу, Радослав Драгутиновић</i>	40
<i>Зима, Ђорђе Глумац</i>	41
<i>Мати Бола Дешају шћо йлаче, Недељко Николић</i>	43
<i>Зимска Ноћ, Вељко Петровић</i>	43
<i>Finale, Даница Марковић</i>	45
<i>У Цркви, Марко Врањешевећ</i>	47
<i>Самоћа, Т. Ђукић</i>	47
<i>Мој Живој, Марко Врањешевећ</i>	49
<i>Сенке, Јован Радуловић</i>	51
<i>Пиано, Ненад Митров</i>	51
<i>Једна Смрт, Десанка Максимовић</i>	53
<i>Јесење Зоре, Ж. Милићевић</i>	55
<i>Љубавна Песма, Јован Радуловић</i>	55
<i>Пала Ноћ, Божићар Стојадиновић</i>	57
<i>У Сусрећ Звездама, Анте Цетинео</i>	57

Писмо Драгој, Марко Врањешевих	61
Песма, Љубица Ђорић	62
Весели, Божидар Стојадиновић	63
Стрејња, Десанка Максимовић	64
Болно Пробуђење, Десанка Максимовић	65
Погледајте ме, очи, очи њене, Душан З. Милачић	65
Плава Тица, Т. Ђукић	67
Умор, Ж. Милићевић	68
Животи, Радослав Драгутиновић	68
Уседелица, Јован Радуловић	69
Вечерњи Сан, Десанка Максимовић	70
Балада, Бранислав Љубибратовић	71
* * * („Мој слатки плави сан...“) Чед. К. Протић	71
Моја Душа, Радослав Драгутиновић	73
Не Жури! Вера Иванић	74
Црна Госица, Ж. А. Спасић	77
Повраћац, Марко Врањешевих	77
Сусрећ, Љубица Ђорић	78
Visio Madonnae Guidi Reni, Гвидо Тартаља	79
На Валу, Радослав Драгутиновић	82
Немир, Хамза Хумо	83
Три Саша до Поласка Воза, Никола Мирковић	83
Обична Песма, Милан Михаиловић	85
Бол, Густав Крклец	85
Порука, Душан Ђукић	87
Пре и Сада, Владимир Назор	87
Песма, Милош Савковић	89
* * * („Ко спомен моје љубави кратке...“) Чед. К. Протић	90
Мумија, Милета Јакшић	91
Кад Месец дође ујраво над Реком, Бож. Стојадиновић	93
Увео Цвети, Густав Крклец	95
Две Руже, V. Massuka	95
Дувно, Никола Мирковић	97
Звучне Елипсе, Ранко Младеновић	98
Вечерње Речи: Она, Вој. Кулунџић	98
Молишва Богомајци за Рабу Божју Дору Ремебош, Августин Ујевић	99
Дејте, Гвидо Тартаља	101
Светице Моје Недеље, Душан Васиљев	101
Сневај, Душо!... Милутин Јовановић	103
Тиса, Милета Јакшић	104
Ћушање, Ж. Милићевић	105
Немоћни Трзаји, Ненад Митров	105
Позив Дејинишћу, Радослав Драгутиновић	107
Младост, Душан Васиљев	107
Клецање, Радован Јовановић	109
Пред Вече Живоша, Д. Живковић	109
Шкољка, Јован Радуловић	110
На Шеталишту, V. Massuka	111
Дани које волим, Ж. Милићевић	111
Радост, Јован Радуловић	112

Пролећни Слај, V. Massuka	112
Неузбран Плод, Милан Михаиловић	113
Њен Одлазак, Радослав Драгутиновић	113
Сирофа, Иво Андрић	115
Поздрав Пролећу, Радослав Драгутиновић	115
За Романџичаре, Гвидо Тартаља	116
Побожност, Франо Алфиревић	117
Једној Младој Жени, Никола Мирковић	119
Снежни Брегови, Марко Врањешевих	120
Песма о Мојој Души, Душан Васиљев	120
Беглер-Бег, Алекса Шантић	121
Ва Време Драгије Весни, Милета Јакшић	124
Globe Trotters, Гвидо Тартаља	125
Привидан Мир, Милан Симић	125
Брига, Даница Марковић	127
Песма Заборава, Божидар Стојадиновић	128
Узвишење, Августин Ујевић	129
Жеље, Ж. Јевтић	131
Одбегла Душа, Душан Васиљев	131
Литија, Десанка Максимовић	132
Облаци, Божидар Стојадиновић	133
Повраћац Милан С. Шантић	135
Кула Младачких Слушња, Ненад Митров	136
По Једном Сшаром Добром Реду, Иво Андрић	137
Човек, Милан Михаиловић	139
Мојој Ђери, Стеван П. Бешевић	139
Плач Мајере Човекове, Душан Васиљев	142
Обешени Франо Алфиревић	143
Motto Amoroso, Радослав Драгутиновић	144
Смрт Бола, Благоје Живковић	144
* * * („Ој, животе, мој животе...“) Алекса Шантић	145
Моја Душа, Марко Врањешевих	145
Жена, Јела Спиридоновић—Савић	147
У Пролазу, Јован Пауновић	147
Човек, Божидар Стојадиновић	148
Варке Сушона, Владимир Назор	149
Вечерње Сенке, Вој. Кулунџић	149
Сад, Сима Пандуровић	151
Грудобоља, V. Massuka	152
Човек Пева После Раја, Душан Васиљев	154
Врајци А. Л. Лазаревић	155
Човек са Бременом, А. Л. Лазаревић	157
Одар, Божидар Стојадиновић	157
Сећање, Д. Адамовић	158
Шта сањам и шта ми се догађа, Иво Андрић	159
Змија, Ненад Митров	160
* * * („Мори ме слутња једне песме...“) Марко Видојковић	161
Осрамоћени Сан, Сима Пандуровић	164
Песма о Мајци Марији, Душан Васиљев	165
Слепац, Бранко Ђукић	167
Бели Брод, Т. Ђукић	167

Предзнаци, Ж. Милићевић	168
У Царској Шуми, Јован Радуловић	169
Злајко Суџона, Драгутин Радовић	171
Ушеха, Сима Пандуровић	171
Фабричка Ноћ, Душан Васиљев	172
Труба, М. Настасијевић	172
Немир, Јован Радуловић	173
? („Сву гору пламеном...!“) Д. Ј. Филиповић	174
У Пролете, Мих. Михаиловић	174
Калуђер, К. Ђорђевић	175
Тишина, Бура и Чежња, V. Massuka	177
Чежња, Десанка Максимовић	178
Моја Душа, Живко Јефтић	179
Из „Пролетњих Песам“,	179
Месечина, Т. Ђукић	180
Предосећање Десанка Максимовић	180
Љубавна Ноћ, Ђорђе Глумац	181
Љубавна Песма, Франо Алфиревић	182
Песма Ослобођења, Милан Симић	184
Кошарац Јоване, Д. Ј. Филиповић	185
Маркова Туга, Аница Ђукић	185
Преко Албаније, Ж. Милићевић	187
Пред Зиму, V. Massuka	187
Београд у Ројсџу, Сима Пандуровић	188
Дванаести Час, Т. Ђукић	189
Југословенски Доброволац, Данко Анђелиновић	191
Песма о Сунцу и Београду, Тодор Манојловић	191
Повраћак, V. Massuka	193
Сћарински Звуци, Д. Ј. Филиповић	195
Тамним Херојима, Рикард Николић	195
Будућим Песницима, Ж. Милићевић	197

САДРЖАЈ

ПО ПИСЦИМА

Страна:

Адамовић Д.	158
Алфиревић Франо	117, 143, 182
Андрић Иво	115, 137, 159
Анђелиновић Данко	191
Бешевић Стеван П.	139
Васиљев Душан	{ 101, 107, 120, 131, 142, 154, 165 172
Видојковић Марко	35, 161
Врањешевевић Марко	39, 47, 49, 61, 77, 120 145
Глумац Ђорђе	41, 181
Драгутиновић Радослав	{ 33, 40, 40, 68, 73, 82, 107, 113, 115, 144
Ђорђевић К.	175
Ђорић Љубица	27, 62, 78
Ђукић Аница	185
Ђукић Бранко	167
Ђукић Душан	31, 37, 87
Ђукић Т.	47, 67, 167, 189
Живковић Благоје	21, 144
Живковић Д.	109
Иванић Вера	74
Јакшић Милета	91, 104, 124
Јевтић Ж.	131, 179
Јовановић Милутин	31, 103
Јовановић Радован	109
Кирјаковић Сл. И.	21
Крклец Густав	15, 29, 85, 95
Кулунџић Вој	98, 149
Лазаревић А. Л.	155, 158
Љубибратовић Бранислав	71
Максимовић Десанка	{ 11, 17, 23, 53, 64 65, 70, 132, 178, 179, 180
Манојловић Тодор	191
Марковић Даница	45, 127
Massuka V.	95, 111, 112, 152, 177, 187, 193
Милачић Душан З.	65
Милићевић Ж.	55, 68, 105, 111, 168, 187, 197

Миличић Сибе	11
Мирковић Никола	37, 83, 97, 119
Митров Ненад	51, 105, 136, 160
Михаиловић Милан	85, 113- 139
Михаиловић Мих.	174
Младеновић Ранко	98
Назор Владимир	87, 149
Настасијевић М.	25, 172
Немир Ватрослав	13
Николић Недељко	15, 43
Николић Рикард	
Пандуровић Сима	151, 164, 171, 188
Пауновић Јован	27, 147
Петровић Вељко	43
Протић Чед. К.	71, 90
Радовић Драгутин	171
Радуловић Јован	51, 55, 69, 110, 112, 169, 173
Савковић Милош	89
Симић Милан	125, 184
Спасић Ж. А.	77
Спиридоновић — Савић Јела	147
Стојадиновић Божидар	57, 63, 93, 128, 133, 148, 157
Тартаља Гвидо	79, 101, 116, 125
Ујевић Августин	99, 129
Филиповић Д. Ј.	174, 185, 195
Хумо Хамза	19, 83
Џетинео Анте	57
Шантић Алекса	121, 145
Шантић Милан С.	135

ИСПРАВКЕ:

Моле се читаоци да исправе ово неколико штампарских грешака, колико смо их, у последњем моменту, могли да приметимо:

На стр. 55. у песми *Љубавна пјесма* у 2. стиху место *ме* треба читати *ми*.

На стр. 77. у песми *Црна Госпа* у 3. стиху место *бела* треба *бледа*.

На стр. 78. у песми *Повраћак* на крају 1. стиха одозго треба тачка са запетом, на крају другог стиха треба запета.

На стр. 87. у песми *Поруке* у 4. стиху место *шаре* треба *шара*.

На стр. 120. у песми *Снежни брегови*, 2. стих треба да гласи: осетим: *и* душом мојом, и т. д.

На стр. 159. у песми *Шта сањам и шта ми се догађа* у 17. стиху место *дими* треба *дима*; на крају истог стиха не треба интерп. знак.

На стр. 161. у 4. стиху одоздо место *чистио* треба *чистио*.

25. 520

